

Definitioner af og holdninger til dyrevelfærd

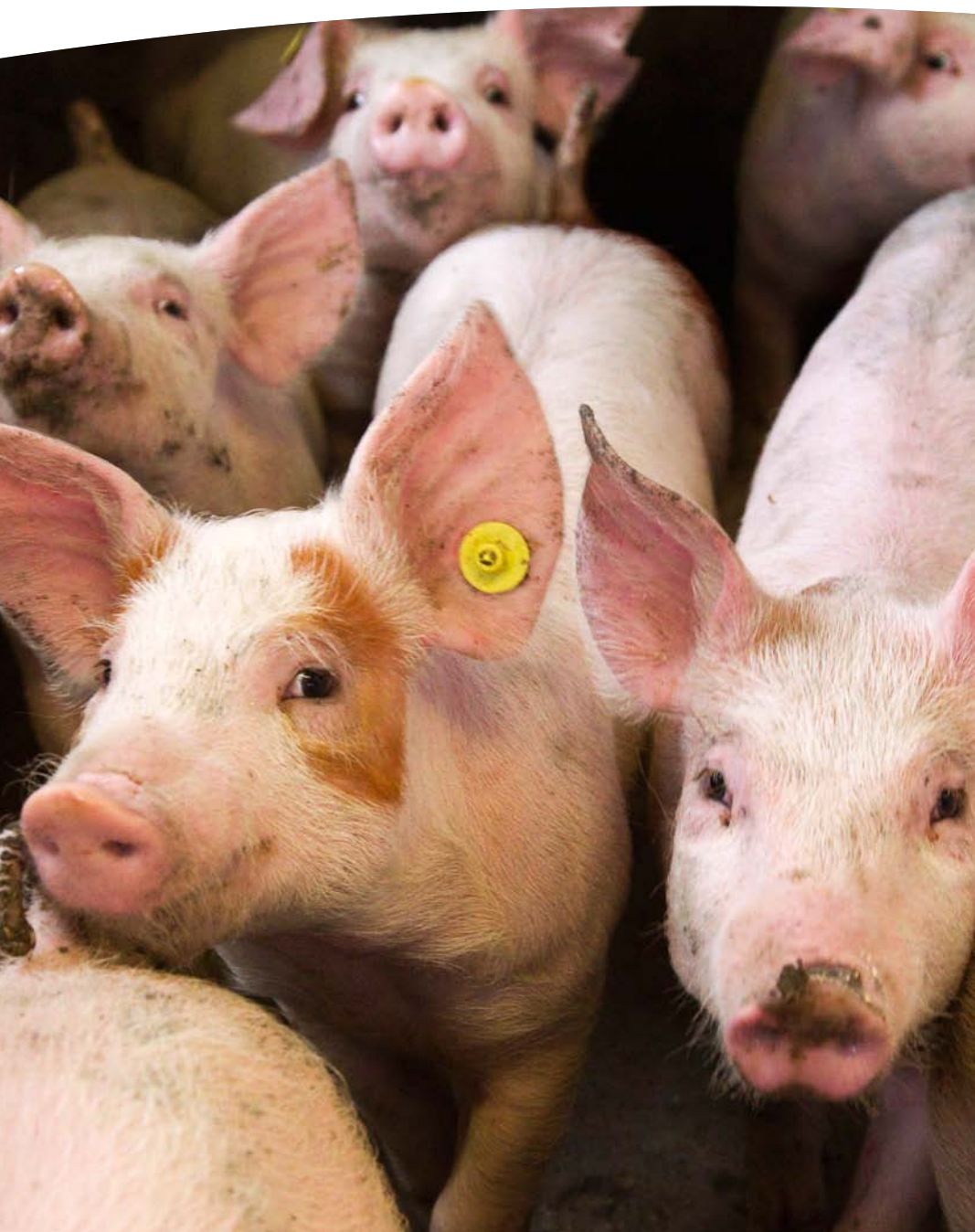
Sandøe, Peter; Christensen, Tove; Forkman, Björn; Lassen, Jesper

Published in:
Dyrevelfærd i Danmark 2010

Publication date:
2011

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Sandøe, P., Christensen, T., Forkman, B., & Lassen, J. (2011). Definitioner af og holdninger til dyrevelfærd. I *Dyrevelfærd i Danmark 2010: Videncenter for Dyrevelfærd* (s. 14-25). Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

2010

DYREVELFÆRD I DANMARK

VIDENCENTER FOR DYREVELFÆRD

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri
Fødevarestyrelsen

2010

DYREVELFÆRD I DANMARK

VIDENCENTER FOR DYREVELFÆRD

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri
Fødevarestyrelsen

	Forord	04
	1 Året, der gik, i Videncenter for Dyrevelfærd	06
	2 Definitioner af og holdninger til dyrevelfærd	14
	3 Velfærdsvurdering og velfærdskontrol	26
	4 Det vanskelige møde mellem kontrollant og landmand	32
	5 Myndighedernes kontrol af dyrevelfærd	40
	6 Øget velfærdskontrol af pelsdyr i 2010	52
	7 Veterinærrejseholdets kampagner vedrørende dyrevelfærd i 2010	56
	8 Dyrevelfærdskontrollens resultater i 2010	66
	FAKTA I hvor mange besætninger blev loven ikke overholdt?	76
	FAKTA Den danske dyrebestand 2010: antal dyr, antal besætninger og antal slagtede dyr	77
	FAKTA Kontrol af trædepudesvidninger hos slagtekyllinger	78
	9 TABELLER Velfærdskontrol – besætninger, transport og slagterier	80
	APPENDIKS 1-4 Om aktiviteter i ViD, bestemmelser, kilder og kontakter	108

FORORD

Hermed præsenteres rapporten "Dyrevelfærd i Danmark 2010". Rapporten giver et indblik i, hvad dyrevelfærd er, og hvordan man arbejder med emnet på universiteter og hos myndighederne. Derudover giver rapporten en oversigt over resultaterne af myndighedernes dyrevelfærdskontrol i 2010.

Fødevarestyrelsens Videncenter for Dyrevelfærd (ViD) har i foråret 2011 fungeret som redaktion i forbindelse med udarbejdelse af rapporten "Dyrevelfærd i Danmark 2010", der er sammensat af bidrag fra hhv. Fødevarestyrelsen, Københavns Universitet og Aarhus Universitet. Du kan læse mere om indholdet i rapporten nedenfor.

ViD er et samarbejde mellem myndigheder og universiteter, som har til formål at styrke indsatsen på dyrevelfærdsområdet. ViD har siden starten af 2010 haft til opgave at indsamle og formidle viden om dyrevelfærd. Derudover igangsætter ViD hvert år nye projekter på de områder, hvor der især er problemer med dyrevelfærden – en indsats, der komplekmenterer den indsats, der i øvrigt foregår på universiteterne. Du kan læse mere om ViD's aktiviteter i 2010 i rapportens første afsnit "Året, der gik, i Videncenter for Dyrevelfærd".

I afsnittet "Definitioner af og holdninger til dyrevelfærd" vurderer professor i bioetik Peter Sandøe og kolleger fra Københavns Universitet forskellige opfattelser af dyrevelfærd, og hvordan disse bunder i holdninger hos eksperter og hos befolkningen.

Professor i anvendt etologi Björn Forkman fra Københavns Universitet tager i afsnittet "Velfærdsvurdering og velfærdskontrol" fat i to begreber, som man hyppigt hører i debatten om dyrevelfærd, nemlig velfærdskontrol og velfærdsvurdering. Begreberne betyder og måler noget forskelligt, men de forveksles ofte.

Myndighedernes velfærdskontrol kan for nogle landmænd virke grænseoverskridende og være kompleks og svær at forholde sig til. Denne problematik udgør temaet for afsnittet "Det vanskelige møde mellem kontrollant og landmand", som er skrevet af ph.d.-studerende Inger Anneberg og kolleger fra Aarhus Universitet. Afsnittet tager udgangspunkt i et forskningsprojekt, der undersøger samspillet mellem myndigheder og landmænd.

Velfærdskontrollens infrastruktur i Danmark beskrives af Fødevarestyrelsen i afsnittet "Myndighedernes kontrol af dyrevelfærd". Den omfatter primært den velfærdskontrol, myndighederne foretager i mindst 5 % af alle besætninger med mindst 10 landbrugsdyr eller heste, samt kontrollen med dyretransporter og på slagterier.

I tekstafsnittet "Dyrevelfærdskontrollens resultater i 2010" har Fødevarestyrelsen udvalgt temaer, hvor der i 2010 især var problemer med at overholde lovkravene på dyrevelfærdsområdet. Desuden beskriver tekstafsnittet "Øget velfærdskontrol af pelsdyr i 2010" den 100 %-kontrol af pelsdyr, som myndighederne foretog i 2010.

Hvert år sætter Fødevarestyrelsens veterinærrejsehold fingrene på dyrevelfærdens særligt ømme områder. Du kan læse mere om deres tematiske kontroller og kampagner i afsnittet "Veterinærrejseholdets kampagner vedrørende dyrevelfærd i 2010".

Samtidig indeholder rapporten en afrapportering af resultaterne af myndighedernes velfærdskontrol i besætninger, under transport og på slagterier i 2010. Resultaterne er opgjort i en række tabeller opdelt på dyreart og kontroltype.

Rapportens faktasider sætter bl.a. fokus på, hvor stor en andel af de kontrollerede besætninger der ikke overholdt lovkravene på dyrevelfærdsområdet, samt på myndighedernes kontrol af trædepudesvidninger hos slagtekyllinger.

I rapportens appendikser kan du finde oversigter over Videncenter for Dyrevelfærds aktiviteter i 2010, relevant lovtekst på dyrevelfærdsområdet, kildehenvisninger til tekstafsnittene samt en liste over offentlige dyrevelfærdskontakter.

Det er redaktionens håb og ønske, at alle med interesse og virke inden for dyrevelfærd vil få nyttig information af rapporten, og at den giver lyst til at læse mere om dyrevelfærd generelt og om Videncenter for Dyrevelfærds arbejde på Fødevarestyrelsens hjemmeside: www.fvst.dk

For god orden skyld skal redaktionen gøre opmærksom på, at de bidrag til rapporten, som er udarbejdet af eksterne bidragsydere, er udtryk for forfatternes meninger, og at bidragene ikke nødvendigvis også afspejler Fødevarestyrelsens synspunkter.

Fødevarestyrelsen, Videncenter for Dyrevelfærd

1

ÅRET, DER GIK,
I VIDENCENTER FOR
DYREVELFÆRD

Hvordan har dyrevelfærden det egentlig i og uden for Danmark? Går det fremad? Forskes der nok i emner, som virkelig betyder noget for dyrenes velfærd? Disse og andre spørgsmål vil Videncenter for Dyrevelfærd (ViD) være med til at give danskerne et godt bud på.

AF VIDENCENTER FOR DYREVELFÆRDS SEKRETARIAT

ViD blev etableret i begyndelsen af 2010 efter et politisk ønske om en samlet enhed, der indsamler og formidler viden om dyrevelfærd. ViD finansieres af en særlig bevilling til dyrevelfærd på finansloven for perioden 2009-2012.

VIDENCENTER FOR DYREVELFÆRD – ET SAMARBEJDE MELLEMYNDIGHEDER OG FORSKERE

I ViD arbejder myndigheder og universiteter sammen om at samle og gøre viden om dyrevelfærd mere tilgængelig for politikere, landmænd og den bredere befolkning. Videncenteret støtter og igangsætter desuden forskning på dyrevelfærdsområdet. Se listen over ViD's aktiviteter i 2010 i Appendiks 1.

SÅDAN ER VIDENCENTER FOR DYREVELFÆRD ORGANISERET

ViD ledes af en styregruppe, som bl.a. består af Fødevarestyrelsens veterinærdirektør, kontorchefen for Justitsministeriets dyrevelfærds kontor og institutledere ved Aarhus og Københavns universiteter (se faktaboks). Styregruppen træffer de overordnede beslutninger om, hvilke indsatsområder videncenteret skal fokusere på, og hvilke projekter der skal

sættes i gang i videncenterets regi. ViD's daglige drift varetages af sekretariatet, som er placeret i Fødevarestyrelsen. De fast tilknyttede medarbejdere i sekretariatet er alle ansat i Fødevarestyrelsen.

ViD's projektgruppe organiserer oplæg til projekter, som godkendes af styregruppen. Selve gennemførelsen af projekter, der sættes i gang i ViD's regi, varetages af projektlederne for de enkelte projekter og sker i samarbejde med øvrige relevante projektdeltagere, herunder en kontaktperson fra ViD's sekretariat. Desuden administrerer og varetager projektgruppen arbejdet med at indsamle og formidle viden om dyrevelfærd. I projektgruppen er der et tæt samarbejde mellem Fødevarestyrelsen, Justitsministeriet og dyrevelfærdsforskere ved Aarhus og Københavns universiteter. Gruppen består af sekretariatsmedarbejderne i ViD, to forskningsledere fra hvert af de to universiteter samt en fuldmægtig fra Justitsministeriet.

ViD's referencegruppe består af repræsentanter fra videncenterets primære interessenter, heriblandt landbrugserhvervets organisationer, dyreværnsorganisationer, Rigspolitiet og

HVAD ER FORMÅLET MED VIDENCENTER FOR DYREVELFÆRD – OG HVORDAN OPFYLDES DET?

ViD's formål er at bidrage til forbedring af dyrevelfærden i Danmark. Det gør ViD ved at:

- Skabe en vidensplatform, der samler og formidler viden om dyrevelfærd. Denne viden kan stamme fra forskning, fra myndighedernes kontrol med dyrevelfærd og fra de af landbrugserhvervets data, som vedrører dyrevelfærd.
- Skabe et samlet overblik over dyrevelfærdstilstanden i Danmark og sammenligne med andre lande i og uden for EU, både hvad angår dyrevelfærdskontrol, lovgivning, særregler og data fra landbrugserhvervet.
- Støtte forsknings- og udviklingsprojekter inden for dyrevelfærd på identificerede problemområder.
- Afholde en årlig konference, hvor viden om dyrevelfærd formidles. Det vil bl.a. andt andet dreje sig om resultater fra de forsknings- og udviklingsprojekter, som udføres i regi af ViD's regi.

HVEM SIDDER I VIDENCENTER FOR DYREVELFÆRDS STYREGRUPPE?

Under ViD er der nedsat en styregruppe, som træffer de overordnede beslutninger om, hvilke indsatsområder videntcenteret skal fokusere på, og hvilke projekter der skal sættes i gang i videntcenterets regi.

- **Per Henriksen**, veterinærdirektør i Fødevarestyrelsen
- **Christian Strøyer**, souschef og leder af dyrevelfærds-teamet i Fødevarestyrelsen
- **Hans Henrik Dietz**, institutleder ved Institut for Produktionsdyr og Heste, Det Biomedicinske Fakultet, Københavns Universitet
- **Klaus Lønne Ingvarsten**, institutleder ved Institut for Husdyrvidenskab, Aarhus Universitet
- **Jens Teilberg Søndergaard**, kontorchef i dyrevelfærdskontoret, Justitsministeriet. Fra juni 2011: Kontorchef, Rikke Freil Laulund

Dyrlægeforeningen. Formålet med referencegruppen er høring og sparring omkring behov og ønsker for ViD's arbejde.

FORMIDLING AF VIDEN OM DYREVELFÆRD

Der har ikke hidtil eksisteret en samlet enhed – en videnplatform – som skaber et samlet overblik over dyrevelfærdstilstanden i Danmark. Med ViD er en sådan videnplatform blevet en realitet.

ViD formidler sin indsamlede viden om dyrevelfærd via følgende kanaler:

- ViD's hjemmeside, som ligger på Fødevarestyrelsens hjemmeside: www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Dyrevelfaerd/Videntcenter_for_dyrevelfaerd/Sider/Forside.aspx
- En årlig konference
- En årlig rapport om dyrevelfærd i Danmark

ÅBNINGSKONFERENCE I NOVEMBER 2010

Den 18. november 2010 afholdt ViD sin åbningskonference på Clarion Hotel Copenhagen. Godt 100 personer deltog, heriblandt fødevareminister Henrik Høegh og justitsminister Lars Barfoed. Desuden var der en række dyrevelfærdsforskere fra universiteterne blandt deltagerne samt repræsentanter fra bl.a. landbrugsorganisationerne, Den Danske Dyrlægeforening, Rigspolitiet og dyreværnsorganisationerne.

Temaet for åbningskonferencen var "Velfærdsvurdering versus velfærdskontrol". Ud over taler fra både fødevareministeren og justitsministeren var der følgende indlæg på kongressen:

- "Welfare Quality® – velfærdsvurdering med fokus på dyret" ved professor Björn Forkman
- "Kvalitativ bedømmelse som screeningsmetode for dyrevelfærd" ved ph.d.-studerende Sine Norlander Andreassen

- "Når Veterinærrejseholdet sætter fokus på dyrevelfærd" ved embedsdyrlæge Stig Jessen
- "Samspil mellem myndigheder og landmænd – konflikter og dilemmaer" ved ph.d.-studerende Inger Anneberg
- "Kan velfærd måles automatisk?" ved seniorforsker Lene Munksgaard
- "Hvad med forbrugeren?" ved professor Peter Sandøe

På konferencen var der desuden posterpræsentationer af de projekter, som blev sat i gang i ViD's regi i 2010 (se tabel 1).

Du kan læse mere om ViD's åbningskonference og se posterne med igangsatte projekter i 2010 på: www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Dyrevelfaerd/Videncenter_for_dyrevelfaerd/AAbningskonference_november_2010/Sider/Forside.aspx

DYREVELFÆRDSRAPPORTEN MED VID SOM REDAKTØR

Siden 5 %-kontrollen med dyrevelfærd blev indført tilbage i 2004, har Fødevarestyrelsen årligt udgivet en rapport med kontrollens resultater. Resultaterne for 2008 og 2009 blev ekstraordinært slået sammen i én rapport, som udkom i efteråret 2010. Rapporten for 2008/2009 udkom i en nytænkt form med bl.a. temaer og faktasider, og Videncenter for Dyrevelfærd var for første gang redaktør på rapporten.

ViD har i foråret 2011 fungeret som redaktion i forbindelse med udarbejdelse af nærværende rapport "Dyrevelfærd i Danmark 2010". Rapporten er sammensat af bidrag fra hhv. Fødevarestyrelsen, Københavns Universitet og Aarhus Universitet. ViD forventes at varetage redaktørrollen på kommende dyrevelfærdsrapporter.

ÅBNINGSKONFERENCE Fødevareminister Henrik Høegh og justitsminister Lars Barfoed åbnede officielt Videncenter for Dyrevelfærd den 18. november 2010, mens daværende veterinærdirektør Jan Mousing var dagens konferencier. (Foto: Fødevarestyrelsen).

PROJEKTER IGANGSAT UNDER VIDENCENTER FOR DYREVELFÆRD I 2010

I 2010 satte ViD en række projekter i gang på dyrevelfærdsområdet. Projekterne ligger alle inden for følgende tre hovedtemaer:

- Kortlægning af dyrevelfærden i Danmark – velfærdsstatus og udvikling af et dyrevelfærdsindeks
- Forbedring af dyrevelfærdskontrollen
- Forbedring af dyrevelfærden i Danmark

ViD's styregruppe udvalgte syv projekter til igangsættelse i 2010. Styregruppen udvalgte de syv projekter blandt i alt 14 forskellige projektforslag inden for de tre temaer. De syv igangsatte projekter, som alle vil blive afsluttet i løbet af 2011, er beskrevet i tabel 1.

HVAD SKER DER I VIDENCENTER FOR DYREVELFÆRD I 2011?

2010 var fyldt med aktiviteter i ViD. Nogle af aktiviteterne vedrørte selve opstarten af videncenteret, mens andre handlede om at sætte projekter i gang, udarbejde dyrevelfærdsrapport og afholde konferencen.

Også 2011 er et år fyldt med aktiviteter i ViD:

- **PROJEKTER:** I alt seks projekter har styregruppen valgt at sætte i gang i 2011. Projekterne falder ind under følgende temaer: 1) Dyrevelfærdsøkonomi, 2) Metoder til måling af dyrevelfærd og 3) Sygdom og dødelighed. Projekterne er beskrevet i tabel 2.
- **NULPUNKTSUNDERSØGELSE:** Fra politisk side er det besluttet at igangsætte en såkaldt nulpunktsundersøgelse i ViD's regi. Formålet er at få et overblik over, hvor mange danske svineproducenter der ikke opfylder de dyrevelfærdsmæssige krav til hold af svin. Nulpunktsundersøgelsen vil

i modsætning til 5 %-kontrollen blive gennemført som en stikprøveundersøgelse af en række tilfældigt udvalgte svinebesætninger, der er repræsentative for den danske svineproduktion. Undersøgelsen vil give et objektive billede af dyrevelfærdsmæssige overtrædelser i svinebesætninger. Du kan læse Fødevareministeriets pressemeddelelse om nulpunktsundersøgelsen på www.fvm.dk

- **DYREVELFÆRDSRAPPORT:** ViD har i foråret 2011 fungeret som redaktion i forbindelse med udarbejdelsen af nærværende rapport "Dyrevelfærd i Danmark 2010". Rapporten er sammensat af bidrag fra hhv. Fødevarestyrelsen, Københavns Universitet og Aarhus Universitet.
- **KONFERENCE:** Den 2. november 2011 afholder ViD sin årlige konference på Clarion Hotel Copenhagen. Temaet for konferencen er "Markedsdrevet dyrevelfærd". Der vil blive udsendt invitationer til ViD's primære interessenter. Desuden vil der være begrænset åben tilmelding for øvrige interesserede.
- **UDBYGNING AF HJEMMESIDEN:** ViD's sider ligger på Fødevarestyrelsens hjemmeside. Disse sider udbygges løbende med mere information om dyrevelfærd generelt og om ViD's aktiviteter.
- **VIDENOPSAMLING INTERNATIONALT:** I 2011 vil ViD fortsætte den løbende proces med at indsamle viden om dyrevelfærd i lande i og uden for EU. Der vil fx være tale om data fra myndighedskontrollen, data fra erhvervet og viden om produktionsforholdene i andre lande samt viden fra international forskning. Hjemmesiden vil løbende blive opdateret med den indsamlede viden.

Tabel 1 Projekter igangsat i regi af Videncenter for Dyrevelfærd i 2010

Projekttitel	Formål	Projektansvarlig institution
Databaser – potentialer for dyrevelfærdsvurdering	At etablere en samlet oversigt over danske databaser med data relevante for vurdering af dyrevelfærd samt at give en kvalitativ vurdering af deres egnethed til vurdering af dyrevelfærd.	Københavns Universitet og Fødevarestyrelsen
Identifikation af sobesætninger med dyrevelfærdsproblemer på basis af eksisterende centrale databaser og data fra effektivitetskontrollen	At foretage en detaljeret analyse af hvor meget information der kan trækkes ud af eksisterende data samt effektivitetskontrol-data i forskellige typer af danske sobesætninger.	Aarhus Universitet
Brug af rutinemæssigt indsamlede data fra klovbeskæring til vurdering af det generelle niveau af dyrevelfærd i malkekvægsbesætninger	At undersøge om rutinemæssig registrering af klovlidelser kan bruges til at udpege malkekvægsbesætninger med generelle dyrevelfærds-mæssige problemer.	Aarhus Universitet
Overfladetemperatur som velfærdsindikator hos svin	At undersøge mulighederne for anvendelse af overfladetemperatur hos søer som redskab til tidlig identifikation af sygdom og som velfærdsindikator.	Aarhus Universitet
Trædepudesvidninger hos slagtekyl-linger – et eksempel på strategier for bedre dyrevelfærd	At undersøge hvordan landmænd opfatter og prioriterer tiltag for at forhindre trædepudesvidninger, samt hvordan lovgivningen på området opfattes af landmænd, og hvor meget den fylder i hverdagen.	Københavns Universitet
Afdækning af dyrevelfærds-mæssige problemer ved bedøvelse og slagtning af slagtekyl-linger	At belyse de dyrevelfærds-mæssige forhold og eventuelle problemer på danske fjerkræslagterier – herunder hvor langt fjerkræslagterierne er nået i forhold til at opfylde kravene i den nye forordning.	Fødevarestyrelsen
Egenkontrol af dyrevelfærd	At undersøge hvilke barrierer implementering af egenkontrol-len med dyrevelfærd vil støde imod hos danske landmænd, samt hvilken betydning implementering af egenkontrol vil få for forbrugernes tillid til, at dyrevelfærden er i orden.	Københavns Universitet

Tabel 2 Projekter til igangsættelse i regi af Videncenter for Dyrevelfærd i 2011

Projekttitle	Formål	Projektansvarlig institution
Sammenhængen mellem økonomi og dyrevelfærd på besætningsniveau	At undersøge sammenhængene mellem økonomi og dyrevelfærd på besætningsniveau og analysere, om der findes et økonomisk optimalt niveau af dyrevelfærd i landbruget.	Københavns Universitet
Validering samt kvalitets- og fremtidssikring af velfærdsregistreringer i svinebesætninger	At etablere en metode til løbende at validere myndighedernes velfærdskontrollanter – både mht. hvor enige de er, og mht. hvor præcist de vurderer, at der hhv. forekommer overtrædelser (sensitivitet) og ikke forekommer overtrædelser (specificitet) af dyrevelfærdsbestemmelserne i en besætning.	Københavns Universitet
Velfærdsøkonomiske konsekvenser af halthed og trædepudesvidninger hos slagtekyllinger i Danmark	At afdække de væsentligste årsager til trædepudesvidninger hos slagtekyllinger i Danmark samt konsekvenserne for kyllingernes velfærd og produktionsøkonomien.	Københavns Universitet
Udsætterkøers velfærd og transportegnethed	At 1) undersøge om transport af køer kan medføre halthed hos køer, der går normalt, 2) undersøge om milde haltheder kan forværres ved transport og 3) identificere risikofaktorer for, at halthed opstår eller forværres i forbindelse med transport.	Aarhus Universitet
Halthed og lemmelidelser hos søer på friland	At bestemme forekomsten af samt at identificere og kvantificere risikofaktorer for halthed og lemmelidelser hos udegående søer.	Aarhus Universitet
Udpegning af svinebesætninger med bemærkninger ud fra en helhedsorienteret velfærdsvurdering.	At undersøge hvor god en bred velfærdsvurdering inspireret af Welfare Quality® konceptet er til at udpege de svinebesætninger, som aktuelt får anmærkninger ud fra myndighedernes aktuelle tjekliste.	Aarhus Universitet

DYREVELFÆRD PÅ DAGSORDENEN Deltagerne ved Videncenter for Dyrevelfærds åbningskonference omfattede bl.a. repræsentanter fra myndighederne, universiteterne, landbrugserhvervet og dyreværnsorganisationerne (Foto: Fødevarestyrelsen).

2

DEFINITIONER AF
OG HOLDNINGER
TIL DYREVELFÆRD

En stillingtagen til, hvad der er god dyrevelfærd for landbrugets produktionsdyr, bygger ideelt set ikke kun på biologisk indsigt, der indgår også etiske holdninger. Samtidig er der grund til at tro, at forskellige grupper ikke vil være enige, når det kommer til en diskussion af disse holdninger. I denne artikel vil vi fokusere på forskellige opfattelser af dyrevelfærd, og hvorledes disse bunder i holdninger hos eksperter og hos befolkningen. Vi vil indlede med en diskussion af, hvad der skal forstås ved et godt dyreliv. Dernæst vil vi gøre rede for, hvordan man forsøger at indfange begrebet dyrevelfærd i form af en række kriterier, som kan danne grundlag for videnskabelige målinger. Endelig vil vi præsentere viden om befolkningens syn på begrebet dyrevelfærd og om, i hvilket omfang og på hvilken måde folk i deres egenskab af forbrugere er villige til at betale for god dyrevelfærd.

AF PETER SANDØE, TOVE CHRISTENSEN, BJÖRN FORKMAN OG JESPER LASSEN, DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET, KØBENHAVNS UNIVERSITET¹

Begrebet dyrevelfærd har sine rødder i en offentlig diskussion af, hvordan landbrugsdyrene bliver behandlet i den moderne intensive produktion af kød, mælk og æg. Et vigtigt afsæt for den diskussion var Ruth Harrisons bog "Animal machines: The new factory farming industry" fra 1964. I bogen beskrives fx hold af høns i små bure (burhøns), fiksering af drægtige søer og hold af kalve i små bokse (tremmekalve). "Livet på industrilandbruget," skrev hun, "drejer sig udelukkende om at skabe profit, og dyrene ses udelukkende som redskaber til at konvertere foder til kød eller andre 'salgbare produkter'."

Bogen, som var illustreret med sort-hvide fotos af de forskellige produktionssystemer, gav anledning til kraftige reaktioner i den britiske offentlighed og fik den britiske regering til at nedsætte den såkaldte Brambell Committee (opkaldt efter komiteens formand, professor Roger Brambell). Denne komité kom med en række anbefalinger, som har været toneangivende for hele den europæiske udvikling inden for området dyrevelfærd:

BRAMBELL-KOMITEENS TONEANGIVENDE ANBEFALINGER

For det første konkluderede komiteen, at husdyrene er følelsesvæsen, som kan lide under den måde, de bliver brugt og holdt på i landbrugsproduktionen. For det andet konkluderede den, at for at vurdere dyrenes forhold er der brug for biologisk videnskab. Komiteen understregede, at særligt studiet af dyrs adfærd er et vigtigt grundlag for vurdering af dyrevelfærd. Sidst, men ikke mindst blev det konkluderet, at de pågældende dyr har adfærdsmæssige behov, som ikke kan tilfredsstilles i en række af de gængse produktionssystemer, og at en manglende tilfredsstillelse af de adfærdsmæssige behov vil medføre lidelser hos dyrene.

Efterfølgende er der blevet etableret forskning i dyrevelfærd med særligt fokus på dyreadfærd, først i Storbritannien og resten af det nordvestlige Europa og efterhånden i det meste af verden. Der er, især i Europa, løbende blevet gennemført lovgivning baseret på videnskabelig rådgivning, som forbyder produktionssystemer, der ikke opfylder dyrenes

adfærdsmæssige behov. Således er burhøns, fikserede søer og tremmekalve i dag forbudt eller under afvikling i hele EU. Der er dog i stigende grad debat og usikkerhed om, hvor langt man skal gå for at sikre landbrugsdyrenes velfærd. Mens så godt som alle i dag, i hvert fald i EU, kan blive enige om, at det er en god idé at forbyde produktionssystemer, hvor dyrene har meget begrænsede udfoldelsesmuligheder, er der en voksende usikkerhed med hensyn til mål og midler i den videre udvikling.

Hvad der skal til, for at dyrenes velfærd er god, er der ikke enighed om. Drejer det sig alene om at undgå smerte og anden form for lidelse og ubehag, eller kan man også tale om, at dyrene skal opleve positiv velfærd, og hvad består denne i givet fald i? Disse diskussioner vil vi komme nærmere ind på i de følgende to afsnit af artiklen.

Hvad angår midlerne, er der to centrale diskussioner, som kører. Den ene drejer sig om, hvorvidt det er tilstrækkeligt at fokusere på de rammer, dyrene lever under – deres miljø – eller om man i vurderingen af dyrevelfærd i stigende grad skal se på, hvordan dyrene selv faktisk har det, og dermed i vurderingen af dyrevelfærden inddrage landmandens evne til at få dyrene til at klare sig godt, fx ved at undgå sygdomme og holde en lav dødelighed, uanset de rammer, dyrene holdes i. Den anden diskussion drejer sig om, hvor langt man kan og bør gå med lovgivning i en verden, hvor animalske produkter bliver solgt på et internationalt marked med fri bevægelighed på tværs af grænser og tilhørende lovgivning. Disse to diskussioner vil vi komme nærmere ind på i artiklens tre sidste afsnit.

HVAD FORSTÅS DER VED DET GODE DYRELIV?

For at kunne finde ud af, hvor godt eller dårligt dyrene har det, må man som udgangspunkt gøre sig klart, hvad det vil sige, at dyr har det mere eller mindre godt. At have det godt

er nærmest pr. definition noget værdifuldt. Definitionen af det gode dyreliv vil derfor udtrykke, hvad vi bør stræbe efter, hvis vi ønsker at give dyrene nogle gode forhold.

Retter man blikket mod den filosofiske tradition, viser det sig, at der gennem tiden er blevet formuleret ikke ét, men flere indbyrdes uforenelige bud på, hvad der er kendetegnende for et godt liv. Disse bud er udviklet i forbindelse med diskussionen af, hvad der kan siges at være et godt *menneskeliv*; men da mennesket ret beset er et dyr blandt flere, er det ikke urimeligt at tage de forståelser, der gælder for det gode menneskeliv, som udgangspunkt for undersøgelsen af det gode dyreliv.

Man kan groft sagt skelne mellem tre tilgange:

HEDONISME: Kendetegnende for et godt liv er tilpas mange af de stimulerende, behagelige og lykkelige oplevelser og tilpas få af de frustrerende, ubehagelige og smertefulde oplevelser. Selvfølgelig vil registeret af følelser og oplevelser variere mellem de forskellige arter, men der er al mulig grund til at formode, at mange dyr (i hvert fald alle hvirveldyr) har oplevelser af såvel positiv som negativ karakter.

PRÆFERENCETEORIEN: At opnå et godt liv betyder, at man opnår det, som man ønsker eller på anden måde stræber efter. Dyr har formodentlig i langt mindre grad end mennesker bevidste ønsker og planer, men det er lige så klart, at de stræber efter at nå forskellige mål, og at nogle former for stræben er mere vedholdende end andre.

PERFEKTIONISME: For at opnå et godt liv skal man realisere væsentlige artsspecifikke potentialer. Det afgørende er ikke at have det godt, men at gøre det godt. Til grund for synspunktet ligger den udbredte, men også kontroversielle antagelse, at dyr har en relativt veldefineret natur, på grund-

lag af hvilken der kan defineres målsætninger for, hvad der skal til for at leve et vellykket liv.

I mange sammenhænge vil de tre tilgange give det samme svar på, hvad der skal til, for at et dyr (eller menneske) lever et godt liv. Positive oplevelser vil tit følge med, når man opnår det, man stræber efter, og i øvrigt formår at leve et naturligt liv, og omvendt får man det typisk dårligt, hvis ens ønsker ikke bliver opfyldt, og man ikke udnytter sine naturlige potentialer.

Der kan dog sagtens tænkes situationer, hvor de tre tilgange giver forskellige svar. Således kan kampe om rangorden høre med til et naturligt liv og derfor indgå i en perfektionistisk vision om et godt dyreliv, mens det ud fra en hedonistisk tankegang anses for at være bedre for dyrene at forhindre dem i at udkæmpe smertefulde kampe, fx ved gennem kastration at dæmpe handyrns aggression. Tilsvarende kan opfyldelse af ønsker, fx om rigelige mængder af nærende føde, føre til ubehagelige oplevelser og sygdom på lidt længere sigt.

I dyreværnslovgivningen og hos de fleste forskere inden for dyrevelfærd er det den hedonistiske tankegang, der dominerer. Ofte formuleres det hedonistiske synspunkt negativt: Målet er at undgå, at dyrene føler smerte eller på anden måde lider. Det er dog svært at forestille sig, at man ikke i praksis vil tillægge de positive oplevelser nogen vægt. Ellers ville aflivning altid være at betragte som en velfærdsfremmende foranstaltning, da man ikke kan tænke sig et dyre- eller menneskeliv, uden at der følger en vis portion smerte eller ubehag med.

Netop vægten af og synet på positiv velfærd kan give anledning til uenigheder og dilemmaer, som vi skal forsøge at illustrere med køer på græs som eksempel.

BURHØNS Hold af æglæggende høner i sådanne små bure uden mulighed for at skrabe og lægge æg i en rede er forbudt i hele EU fra 31. december 2011 (Foto: Tommy Wølk).

EN BEGEJSTRET KO? Billedet stammer fra den dag i april 2010, hvor de økologiske køer blev lukket på græs. (Foto: Økologisk Landsforening).

LYKKELIGE DYR? KØER PÅ GRÆS

De fleste af os har nok billedet af en ko som et relativt flegmatisk dyr. Når man møder koen, ligger den typisk ned og tygger drøv, eller den står og glori på én, men der er ikke noget, som tyder på forekomsten af voldsomme følelser. Det billede har de økologiske mælkeproducenter dog fået rokket alvorligt ved.

Hvert år i april bliver der afholdt en såkaldt Økodag, hvor alle de økologiske køer bliver lukket på græs på slaget 12. Her springer og danser køerne ud over markerne med løftede haler, når de for øjnene af tusindvis af fremmødte tilskuere

bliver sluppet fri. Dyrenes tegn på begejstring er, skal man tro medierapporterne, på højde med den begejstring, som en typisk dansker ifølge reklamerne viser, når hun eller han har vundet den store lottogevinst.

Så køer kan tilsyneladende opleve stærk momentan lykke. Spørger man eksperter i dyreadfærd og dyrevelfærd, om der er grund til at tro, at køerne rent faktisk er begejstrede, eller om der blot er tale om en projektion af menneskelige følelser, såkaldt antropomorfisme, svarer de nogenlunde samstemmende noget i stil med følgende:

Vi kan selvfølgelig ikke vide med sikkerhed, hvad en ko føler, men det er ikke urimeligt at antage, at koen er begejstret i det øjeblik, den om foråret bliver lukket ud på marken. Omfattende forsøg med bl.a. rotter har vist, at dyr, når der i deres liv sker forandringer til det bedre, reagerer på måder, som tyder på, at de er begejstrede. Jo større kontrasten er, jo kraftigere er dyrets reaktion. Det sidste betyder, at man skal være i det mindste lidt ulykkelig for at kunne opleve stor lykke.

Dette lidt paradoksale træk ved lykken kender vi alt for godt fra menneskelivet. Ikke alene er det omdrejningspunktet for utallige kultur- og underholdningsprodukter – det er også virkelighed for rigtig mange mennesker. Når man fx ved et besøg hos lægen efter forskellige undersøgelser får at vide, at man er sund og rask, er det vel for alle en positiv nyhed. Men nyheden giver først for alvor anledning til begejstring, hvis man har været eller har frygtet at være alvorligt syg. Hvis man derimod har forventet at være sund og rask, rører det ikke en så meget at få at vide, at dét er man faktisk også.

Vender vi tilbage til de begejstrede økologiske køer, så tyder meget altså på, at det ikke er græsset som sådan, der skaber lykken. Det sidste kan man forvise sig om, hvis man besøger de økologiske køer senere på sæsonen. De ligger og tygger drøv eller står og gløder, som vi er vant til, at køer gør, men de viser ingen tydelige tegn på begejstring. Det er tilsyneladende forventningen om noget nyt og spændende snarere end det at være på græs, som skaber begejstring. Skal vi have dyr, der oplever lykke i form af begejstring og anden eksalteret glæde, må vi altså sørge for, at der er variation og kontraster i deres liv.

Men ser man på, hvad der i dag blandt dyrlæger og andre af landbrugets rådgivere er god latin, når det drejer sig om hold af husdyr, så er variation og pludselige ændringer af det

onde. Her lever man efter en variant af det gamle motto for god børneopdragelse: ro, renlighed og regelmæssighed. Og måler man dyrenes velbefindende ud fra sundhedsmæssige og fysiologiske mål for dyrevelfærd, synes der at være en del, som taler for den parole. Omskiftelser er ofte lig med mere sygdom og mere stress.

Fx ved man, at næringsindholdet i græsset skifter dramatisk over græsnings sæsonen og derfor kan give anledning til, at der kommer uorden i køernes maver. Nogle mener derfor, at det set fra køernes synspunkt kan være bedre at holde dem inde hele året, hvor man kan sikre, at de hver dag får det samme foder.

Men hvad med lykken hos de køer, som altid går inde og altid får det samme at æde? Det kommer an på, hvordan man definerer lykke. Ifølge en definition på dyrevelfærd, som nylig er foreslået af den indflydelsesrige britiske adfærdsforsker Marian Dawkins, har dyr det godt, hvis de ikke bliver syge, og de ikke er frustreret. Og efter alt hvad man ved om malkekøers ve og vel, kan de sagtens leve hele året inden døre i et veldrevet moderne staldanlæg, uden at de bliver mere syge eller mere frustrerede end de køer, som kommer på græs.

Hvad har den nævnte definition af dyrevelfærd med lykke at gøre? Nok mere, end man umiddelbart skulle tro. Tænk på de meget omtalte internationale undersøgelser, som år efter år fortæller os, at danskerne er de lykkeligste mennesker i verden. Her har man målt lykken lidt på samme måde, som Marian Dawkins foreslår, at man skal måle, om dyr har det godt. Man har undersøgt, hvor tilfredse danskerne er. På samme måde som en indendørs ko kan være tilfreds, fordi den aldrig har tænkt på, at den kunne komme ud på græs, kan en dansker, der sidder hjemme foran fjernsynet,

DE FEM FRIHEDER

1. **Frihed fra sult og tørst** – gennem let adgang til frisk vand og et foder, som er tilstrækkeligt til at sikre sundhed og livskraft.
2. **Frihed fra ubehag** – ved at sørge for et egnet miljø, som omfatter læ og et behageligt hvileareal.
3. **Frihed fra smerte, skade og sygdom** – gennem forebyggelse eller hurtig diagnose og behandling.
4. **Frihed til at udtrykke normal adfærd** – ved at sørge for tilstrækkelig plads, ordentlige faciliteter og selskab af artsfæller.
5. **Frihed fra frygt og lidelse** – ved at sikre, at behandlingen af dyret og forholdene i øvrigt er sådan, at lidelse undgås.

fawc.org.uk/freedoms.htm, oversat fra engelsk af Geir Tveit og Peter Sandøe

være tilfreds, fordi han eller hun aldrig har tænkt på, at man kunne komme ud og danse samba i gaderne. Sat lidt på spidsen kan man forestille sig, at danskerne er så lykkelige, som de er, ikke fordi de i sammenligning med andre folk har en masse store oplevelser, men fordi de lever i et meget forudsigeligt og stabilt miljø – lidt ligesom en malkeko, der lever hele året rundt i en velfungerende stald.

I virkeligheden er der nok to begreber om lykke på spil i diskussionen om, hvordan køer og mennesker skal leve deres liv. Ifølge den ene definition består lykken i, at man af og til når et højdepunkt i livet, hvor man ligesom den økologiske malkeko føler trang til at danse og springe – men med den logisk nødvendige sideeffekt, at der også i livet vil være lavpunkter. Ifølge den anden definition består lykken i konstant tilfredshed – og i forhold hertil er højdepunkter noget skidt, fordi de hænger sammen med lavpunkter med tilhørende utilfredshed.

KRITERIER FOR TILSTEDEVÆRELSEN AF GOD DYREVELFÆRD

Indtil videre har vi talt om, hvad det vil sige, at et dyr lever et godt liv. Men selv om man når til enighed om dette spørgsmål, er man stadig et stykke vej fra at have grundlag for at vurdere dyrenes velfærd. For at kunne gøre det er man nødt til at oversætte visionen om det gode dyreliv til kriterier, hvis opfyldelse (eller mangel på samme) kan måles.

Et af de mest indflydelsesrige forsøg på at opstille sådanne kriterier er "de fem friheder", som er udviklet af det britiske Farm Animal Welfare Council:

De fem friheder giver klart nogle rammer for, hvad man skal se efter og måle, når man vurderer dyrevelfærd. Men målene er meget bredt formuleret og lader det derved stå åbent,

hvor grænsen nærmere skal trækkes for, om et dyr kan siges at have forhold, som giver det adgang til de fem friheder.

Da et større EU-projekt omkring måling af dyrevelfærd, Welfare Quality®, startede i 2004, blev forskerne enige om at udarbejde nogle mere præcise kriterier for dyrevelfærd, der dog låner meget fra de fem friheder. Der er fire såkaldte velfærdsprincipper: god fodring, god indhusning, god sundhed og passende adfærd.

Hvert enkelt af de fire principper er så specificeret ud til mellem to og fire kriterier for god velfærd. Således er fx princippet "god sundhed" opdelt i fravær af skader, fravær af sygdomme og fravær af smerte forårsaget af rutinemæssige procedurer eller indgreb (som fx kastration).

Det er tydeligt, at disse kriterier for god dyrevelfærd lægger stor vægt på dyrets oplevelser og dermed er tæt på det hedonistiske ideal om det gode dyreliv. Der er relativt stor vægt på fravær af negative oplevelser, men der er dog også specifikke kriterier, som lægger vægt på positive oplevelser, fx forbundet med leg eller udfoldelse af social adfærd.

Det særlige og nye ved Welfare Quality®-kriterierne og de specifikke velfærds mål for de enkelte dyrearter, som er blevet udviklet i forlængelse heraf, er, at der så vidt muligt bruges såkaldte dyrebaserede mål (i modsætning til de gængse miljøbaserede mål), dvs. at man måler direkte på dyret. Fx måler man, hvor tykt eller tyndt dyret er, i stedet for at se på, om det har adgang til foder.

Når en gruppe dyrs velfærd er blevet vurderet på baggrund af dyreartsspecifikke velfærds mål knyttet til de 12 velfærds-kriterier, sammenvejes og afvejes de forskellige elementer for at kunne give en samlet vurdering af dyrenes tilstand.

Denne sammenvejning og afvejning er baseret på forskeres og eksperter skøn af velfærds konsekvenserne af de forskellige elementer samt en række pragmatiske hensyn. I sidste ende er det muligt at give dyrene i en bestemt besætning velfærds karakter, og dermed kan Welfare Quality® danne grundlag for mærkning af produkter fra bestemte besætninger.

Der er udbredt enighed om, at de 12 kriterier og de tilhørende dyreartsspecifikke velfærds mål giver et godt og fagligt funderet grundlag for vurdering af dyrevelfærd på besætningsniveau. Derimod har projektet ikke foreløbig sat sig nævneværdige spor i forhold til at bidrage til at forbedre dyrevelfærden i de europæiske stalde. Indtil videre bliver de nævnte dyrevelfærds mål nemlig kun brugt i forskningssammenhæng.

Denne manglende praktiske anvendelse af Welfare Quality®-målene er der flere grunde til. Dels er det meget tidskrævende – og dermed også dyrt – at gennemføre en velfærds-måling på en besætning. Dels er der ikke gjort nogen stor indsats for at tænke dyrevelfærds målene sammen med praktiske tiltag som fx mærkningsordninger.

Endvidere kan det også spille en rolle, at borgernes og forbrugernes synsvinkel kun i begrænset omfang er tænkt med i forhold til det endelige redskab. Spørgsmålet er nemlig, om der er sammenhæng mellem de forestillinger, almindelige mennesker, der skal købe de dyrevenlige produkter, har om det gode dyreliv, og målene fra Welfare Quality®.

Lad os se nærmere på, hvad vi ved om befolkningens syn på dyrevelfærd.

VELFÆRDSPRINCIPPER OG -KRITERIER FRA WELFARE QUALITY®		
Velfærdsprincipper	Velfærdskriterier	Uddybning af velfærdskriterierne
God fodring	1. Fravær af længerevarende sult	Dyr må ikke lide af længerevarende sult, dvs. at de skal have et passende foder
	2. Fravær af længerevarende tørst	Dyr må ikke lide af længerevarende tørst, dvs. at de skal have adgang til en tilstrækkelig og tilgængelig forsyning af vand
God opstaldning	3. Velbefindende ved hvile	Dyr skal have det behageligt, når de hviler
	4. Termisk velvære	Dyr skal have det temperaturmæssigt behageligt, dvs. at de hverken føler sig for varme eller for kolde.
	5. Bevægelsesfrihed	Dyr skal have nok plads til at kunne bevæge sig frit omkring
God sundhed	6. Fravær af skader	Dyr skal være fri for skader, fx hudlæsioner og gangbesvær
	7. Fravær af sygdom	Dyr skal være fri for sygdom, dvs. at de, som har ansvar for dyrenes pasning, skal opretholde en høj standard mht. hygiejne og pasning
	8. Fravær af smerte forårsaget af rutiner for håndtering	Dyr skal ikke lide af smerte som følge af uhensigtsmæssige former for pasning, håndtering, slagtning eller kirurgiske indgreb (fx kastration eller afhorning)
Passende adfærd	9. Udfoldelse af social adfærd	Dyr skal gives mulighed for at udfolde normale, uskadelige former for social adfærd (fx i forbindelse med kropspleje)
	10. Udfoldelse af andre former for adfærd	Dyr skal kunne udfolde anden normal adfærd, dvs. at det skal være muligt for dem at udfolde naturlige, artsspecifikke adfærdsmønstre som fx fødesøgning
	11. Gode relationer mellem menneske og dyr	Dyr skal passes godt i alle situationer, dvs. at de, som passer dyrene, skal fremme gode relationer mellem menneske og dyr
	12. Positive følelser	Negative følelser såsom angst, pine, frustration eller apati skal undgås, mens positive følelser såsom at føle sig sikker eller være tilfreds skal fremmes

Oversat af Geir Tveit og Peter Sandøe fra s. 22-23 i "Welfare Quality® Consortium (2009). Assessment protocol for pigs". Lelystad (The Netherlands): Welfare Quality® Consortium.

BEFOLKNINGENS SYN PÅ DYREVELFÆRD

En række sociologiske undersøgelser viser, at der er forskel på, hvilke kriterier lægfolk og eksperter lægger til grund for vurderingen af dyrevelfærd. Eksperter i dyrevelfærd lægger typisk vægt på fravær af lidelse og frustration, mens lægfolk også i meget høj grad lægger vægt på dyrets ret til at leve et naturligt liv.

I det følgende vil vi kort gennemgå, hvad der ifølge de nævnte undersøgelser er kendetegnende for almindelige menneskers opfattelse af dyrevelfærd.

For det første er almindelige mennesker, ligesom eksperterne, naturligvis optaget af, at dyrene ikke skal lide fysisk overlast. I den almindelige, mediebarne debat om dyrevelfærd kommer dette til udtryk som forholdsvis voldsomme reaktioner på afsløringer af direkte mishandlinger. Det gælder sagerne om dyretransporter, som var fremme for et par år siden, hvor dyrene blev samlet i varme rum på lille plads og transporteret over lange afstande. Og det gælder problemerne omkring søer, der ikke kan holde til det hårde produktionspres, som ligeledes har trukket store overskrifter.

Hvor der på dette område ikke er den store forskel på eksperter og almindelige mennesker, optræder forskellen i forhold til vægtningen af, hvad man kan kalde dyrenes integritet, hvor lægfolk tillægger det stor betydning, at dyrene lever et så naturligt liv som muligt og herunder har mulighed for at realisere artsspecifik adfærd. For svin indebærer dette eksempelvis, at dyrene ikke bør berøves muligheden for at tage mudderbad, simpelthen fordi det at bade i mudder af mange opfattes som indbegrebet af svinets natur.

Tilsvarende kritiseres kupering af haler – ikke (kun) fordi det måtte påføre svinet smerte, men i højere grad fordi det at

have en hale, der kan krølles, bliver opfattet som en del af svinets natur, bl.a. fordi den benyttes til at udtrykke grisens humør. Derfor bliver netop den krøllede hale og det mudderindsmurte svin for mange et stærkt symbol på, at svinene lever et liv, der er relativt naturligt, og dermed, at dyrevelfærden er i orden.

Et andet eksempel, som blev diskuteret indgående ovenfor, er køer på græs. For almindelige mennesker er det en naturlig del af dyrevelfærden for en ko, at den kan komme ud og græsse, mens eksperterne her er mere delte. En del eksperter mener som nævnt, at græsning ikke nødvendigvis er en del af dyrevelfærden, da køer ikke nødvendigvis lider, fordi de ikke kommer på græs.

En dyrevelfærdspolitik, der ønsker at kombinere eksperternes velfærdsforståelse med fokus på smerte og stress med almindelige menneskers fokus på naturlighed og integritet, risikerer imidlertid at stå over for et etisk dilemma.

På den ene side er det muligt (om end omkostningstungt) at udvikle produktionssystemer, der tilgodeser ønsket om naturlighed.

På den anden side kan indførelsen af disse produktionssystemer have omkostninger i form af lidelse og død. Eksempelvis er dødeligheden blandt høner i alternative produktionssystemer højere end i burene, og i den økologiske svineproduktion er der en højere pattegrisedødelighed end i den konventionelle produktion. I begge tilfælde er der grund til at formode, at en stor del af de dyr, der dør, oplever alvorlig smerte og anden form for lidelse, inden døden indtræder.

En udfordring for den alternative produktion er at kunne give dyrene et naturligt liv, uden at de dermed påføres for-

øget død og lidelse. Denne udfordring arbejdes der klart med. Således er det i den økologiske ægproduktion lykkedes at halvere dødeligheden i forhold til, da det så værst ud.

En anden udfordring for den alternative produktion er at få forbrugerne til at lade handling følge ord – dvs. til at efterspørge dyrevenlige produkter, selv om de har en højere pris. Denne problemstilling vil vi nu gå over til at se på.

FORAN SLAGTERENS KØLEDISK Når forbrugeren står foran køledisken, er der meget andet end dyrevelfærd på dagsordenen. (Foto: Fødevarestyrelsen).

ER FORBRUGERNE VILLIGE TIL AT BETALE FOR DYRENES VELFÆRD?

Når det kommer til husdyrhold, tyder meget på, at et af de absolut væsentligste aspekter for befolkningen er spørgsmålet om dyrevelfærd. I forbindelse med holdningsundersøgelser trænger det fx miljømæssige og fødevarer sikkerhedsmæssige problemstillinger i baggrunden. At dette ikke er et isoleret dansk fænomen, ses i en Eurobarometer-undersøgelse fra 2006, hvor borgere fra 25 europæiske lande vurderede, at det var vigtigt, at produktionsdyr beskyttes. (På en skala fra 1 til 10 scorede dyrevelfærd gennemsnitligt 7,8 – med en lidt højere score i Danmark).

For nogle forbrugere kan overvejelser omkring dyrevelfærd påvirke, hvilken type fødevarer de køber. Det gælder både produkter, hvor dyrevelfærden er særkendet, fx skrabeæg og æg fra fritgående høns, og produkter, hvor dyrevelfærden indgår i en større helhed, som det ses i den økologiske produktion.

Markedsstudier viser imidlertid, at produkter med særlig vægt på dyrevelfærd ofte ikke er i særlig høj kurs hos forbrugerne, når de står ved køledisken. Selv om markedsandelene for økologiske og andre animalske produkter, hvor der er taget ekstra hensyn til dyrevelfærd, har været stigende, er de stadig små. Især ligger markedsandelene for "velfærdsskød" meget lavt, mens det går noget bedre for alternativ produktion af mælk (økologisk og fra andre køer på græs) og æg (økologiske, fra fritgående høns og skrabeæg), hvor markedsandelen er på 30-40 %.

Sammenligner man de holdninger, folk udtrykker, når man spørger dem i en opinionsundersøgelse, med hvad folk siger, når de udtaler sig som forbrugere i en indkøbssituation, og til sidst med deres faktiske indkøbsadfærd, ser det ud til, at interessen for dyrevelfærd falder fra situation til situation.

Dette er imidlertid ikke udtryk for, at folk bevidst lyver, at de er irrationelle, eller at nogle af undersøgelserne er mere rigtige end andre. Der er flere typer af forklaringer, som kan hjælpe os på vej til at forstå denne manglende sammenhæng mellem holdning og handling:

En type forklaring går på, at folk handler og tænker forskelligt i forskellige sammenhænge. Undersøgelser har således sammenlignet forbrugernes argumenter for valg af det kød, de køber og spiser, med de samme menneskers holdninger til husdyrproduktion, når de tænker som politisk engagerede borgere. Her viser det sig, at mens forbrugeren er optaget af faktorer som spisekvalitet, oprindelsesland og fedtprocent, men ikke interesserer sig for dyrevelfærd, gælder det modsat, at borgeren er meget optaget af dyrevelfærd. Kort sagt, det kan godt være, at dyrevelfærd er vigtig i situationer, hvor danskerne forholder sig politisk til emnet, men i indkøbs- og spisesituationer er der i mange tilfælde andre ting, der er vigtigere. Derfor skal man være meget varsom med at overføre resultater, der er fremkommet i én situation, til en anden situation.

En anden – men beslægtet – type forklaring går ud på, at dyrevelfærd ofte slet ikke kommer på dagsordenen i supermarkedet. Forbrugeren, der ikke har dyrevelfærd med på listen over relevante temaer, han/hun skal forholde sig til, bliver således ikke mindet om, at han/hun også er en borger, der netop kan gå meget op i dyrevelfærd. Der er naturligvis specialprodukter, som er mærket med en angivelse af høj dyrevelfærd, men på de øvrige produkter står der ikke, at dyrevelfærden er lav. Tværtimod vil dygtige marketingfolk efter bedste evne ofte forsøge at sælge produkterne med en positiv historie. Når fx almindelige industrikyllinger i et dansk supermarked blev solgt under betegnelsen "Kærlige kyllinger", kunne man ikke forvente, at forbrugerne fik asso-

ciationer til dårlig dyrevelfærd. Dette eksempel var så grelt, at den pågældende markedsføring blev stoppet, men det ændrer ikke ved hovedtendensen, som er, at man fint kan defilere ned langs kølediskene i et dansk supermarked uden at blive mindet om, at der kunne have været et problem i forhold til velfærden for de dyr, der har lagt krop til det udstillede kød.

En tredje type forklaring går ud på, at det er gratis at have politisk korrekte holdninger i en spørgeskemaundersøgelse, men det koster, hvis man skal købe derefter. Respondenternes svar kan afspejle et forsøg på at behage den, der laver undersøgelsen, og derfor ikke være i overensstemmelse med det, de egentlig mener.

En fjerde type forklaring kan have at gøre med spørgeskemaet som metode. For det første er der en risiko for, at kun de mest interesserede deltager i undersøgelsen, og at man derfor får et skævt billede af befolkningens opfattelser. For det andet er det vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at spørge til dyrevelfærd i et spørgeskema uden at minde respondenterne om, at netop dette tema kunne have betydning – noget, de måske ikke umiddelbart havde overvejet, før de blev mindet om det i spørgeskemaet.

Kan man så slet ikke øge dyrevelfærden via markedsadfærd? Jo, bestemt! Man kan selvfølgelig ikke udelukkende forlade sig på, at markedskræfterne sikrer et for samfundet tilfredsstillende dyrevelfærdsniveau, men der er gode muligheder for, at efterspørgsel efter dyrevenlige specialprodukter i langt højere grad end i dag kan bidrage til at forbedre forholdene for landbrugets produktionsdyr.

¹ Tak til Hans Henrik Dietz og Lise Tønner for kommentarer til en tidligere version af kapitlet og til Geir Tveit for hjælp med redigering af teksten.

3

VELFÆRDSVURDERING
OG VELFÆRDS-
KONTROL

To begreber, som man hyppigt hører i debatten om dyrevelfærd, er velfærdskontrol og velfærdsvurdering. Disse begreber forveksles ofte, men betyder og måler to forskellige ting.

AF BJÖRN FORKMAN, DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET, KØBENHAVNS UNIVERSITET

Velfærdskontrol er en kontrol af, at gældende (minimum-) regler overholdes, mens man i en velfærdsvurdering vurderer velfærden, der kan variere mellem meget god og rigtig dårlig. Det er imidlertid muligt, at man ved at bruge nogle af de tanker og mål, der benyttes inden for velfærdsvurderingen, kan skabe en mere fleksibel og nuanceret lovgivning.

HVAD ER VELFÆRDSKONTROL?

Velfærdskontrollen kontrollerer overholdelsen af dyreværnslovgivningen. (Det samme begreb kan også bruges, når en mærkningsordning kontrolleres. Den videre tekst koncentrerer sig imidlertid om den kontrol, der har med lovgivning at gøre).

Dyrevelfærdskontrollen i Danmark udføres som den såkaldte 5 %-kontrol af alle besætninger med mindst 10 landbrugsdyr eller heste. En 5 %-kontrol betyder, at hver 20. besætning hvert år kontrolleres i forhold til gældende lovgivning. Denne kontrol af lovgivningen kaldes for velfærdskontrol, men burde i realiteten kaldes en velfærdslovgivningskontrol, da den kontrollerer den lovgivning, man mener er nødvendig for at give dyrene et tilstrækkeligt godt liv.

VELFÆRDSKONTROL Under et kontrolbesøg gennemgår kontrolanten hele besætningen for at vurdere, om den besætningsansvarlige overholder dyrevelfærdsreglerne. (Foto: Fødevarestyrelsen, Lars Bahl).

VELFÆRDSVURDERING En velfærdsvurdering bør ikke kun inkludere de negative oplevelser, men også tage hensyn til de positive oplevelser.
(Foto: Petra Gau).

HVAD ER VELFÆRDSVURDERING?

Ved en velfærdsvurdering prøver man at finde ud af, hvordan dyrene rent faktisk har det. Dette kan ske enten ved at studere dyrene (fx frekvensen af skuldersår, halthed) eller alternativt ved at se på de ressourcer, der bliver tilbudt (fx adgang til udeareal), eller de rutiner, de bliver udsat for (fx halekupering, næbtrimning).

Man kan finde, at dyr har det godt, på trods af at lovens krav ikke er opfyldt, eller at dyrene har det dårligt, på trods af at lovens krav er opfyldt. Dette er ikke ensbetydende med, at lovgivningen ikke har en betydning for dyrevelfærd, men at lovgivningen fastlægger rammerne, inden for hvilke den enkelte landmand kan arbejde. Lovgivningen er et kompromis mellem mange forskellige interesser, hvoraf dyrevelfærd kun er én. Fx medfører kastration uden bedøvelse dårligere velfærd for grisen end ingen kastration, da det er et smertefuldt indgreb. Men kastration er stadig tilladt ifølge lovgivningen.

En meget stor og vigtig faktor, der påvirker dyrenes velfærd, er landmanden og hans rutiner og evner. Selv om lovgivningen opstiller nogle rammer for, hvordan dyrene skal passes, fx ved at lovgive om dagligt tilsyn, er der meget stor forskel på landmænd – og dermed på deres besætninger.

HVILKE VIGTIGE FORSKELLE ER DER MELLEM DE TO?

1. MINIMUMSTANDARD VS. VURDERING

Velfærdskontrol er kontrol af lovgivningen. Lovgivningen fastlægger minimumstandards, der er et kompromis mellem det, man mener er etisk forsvarligt, og andre hensyn, som fx hvad man mener er økonomisk forsvarligt. En velfærdsvurdering derimod koncentrerer sig alene om at vurdere dyrenes velfærd og prøver at bruge hele skalaen fra meget dårlig til meget god velfærd. I modsætning til velfærdskontrollen kan en velfærdsvurdering derfor prøve at kvantificere dyrets positive oplevelser såvel som de negative. I praksis har det vist sig svært at finde metoder til at kvantificere de positive oplevelser. Men da det er et af de mest populære områder inden for dyrevelfærdsforskning, vil der fremover uden tvivl komme forslag til metoder.

Hvordan velfærdsvurderingen gennemføres, kan variere meget mellem de forskellige velfærdsvurderingsskemaer. En af de tidligste tilgange til velfærdsvurdering er det østrigske ANI (Animal Needs Index), der hovedsageligt tager udgangspunkt i det fysiske miljø, som dyrene lever i. En anden tilgang er den, der er brugt i EU-projektet Welfare Quality®. I den tilgang er det i stedet dyrets oplevelser, som man tager udgangspunkt i. Læs mere om Welfare Quality® i kapitlet ”Definitioner af og holdninger til dyrevelfærd”.

DE VIGTIGSTE FORSKELLE MELLEM VELFÆRDSKONTROL OG VELFÆRDSVURDERING	
Velfærdskontrol	Velfærdsvurdering
Kontrollerer minimumstandards/lovgivningskrav	Vurderer velfærd over hele skalaen
Ingen integrering af målene	Ofte integrering af forskellige mål
Kontrollerer primært risiko for dårlig velfærd	Vurderer både risiko for dårlig velfærd og momentant billede
Implicit velfærdsdefinition	Ofte eksplicit velfærdsdefinition

BELÆGNINGSGRAD Den tilladte belægningsgrad for produktion af slagtekyllinger afhænger delvis af landmandens produktionsresultater med hensyn til trædepudesvidninger. (Foto: Björn Forkman).

En komplet velfærdsvurdering, sådan som den er foreslået af Welfare Quality®, er imidlertid meget omkostningstung og tidskrævende. Der er derfor mange, der søger efter såkaldte isbjerge. Idéen er, at der måske findes tegn – eller indikatorer – der er synlige (som toppen af et isbjerg), og som peger på alt det, der "ligger nedenunder", dvs. dyrets faktiske velfærdstilstand. På nuværende tidspunkt er der forskningsprojekter i gang her i Danmark (bl.a. i Videncenter for Dyrevelfærds regi) for at finde ud af, hvor meget information om dyrevelfærd man kan få af de databaser, der allerede findes, og som producenterne jævnligt indberetter deres produktionsresultater og sundhedstilstand i besætningen til.

2. INTEGRERING ELLER IKKE INTEGRERING

I en *velfærdskontrol* ser man på hver enkelt bestemmelse og vurderer, hvorvidt den pågældende besætning overholder bestemmelsen. Resultaterne af de forskellige bestemmelser integreres ikke. Landmanden kan ikke kompensere for en overtrædelse af fx belægningsgraden ved at have givet dyrene flere berigelser i form af mere rode- og beskæftigelsesmateriale, end reglerne foreskriver. I en *velfærdsvurdering* er man ofte interesseret i, hvad den overordnede velfærd i en besætning er (kommer mælken fra en gård, der har dyr med "god velfærd"?). For at finde den bør man kunne "integrere" de forskellige mål. I den enkleste udgave sker det ved at lægge de forskellige velfærds mål sammen. Det betyder, at man har en mulighed for fuldstændig kompensation, dvs. at dårlig velfærd i en dimension, fx adgang til strøelse, kan opvejes af god velfærd i en anden dimension, fx en meget lav belægningsgrad. Mere komplicerede beregninger med delvis kompensation forekommer også. Hvilken metode der benyttes til integrering i et givet velfærdsvurderingsskema, varierer meget og bygger ofte på eksperterens skøn af, hvordan de forskellige mål vægtes, og er dermed et af de mere svært gennemskuelige aspekter af velfærdsvurderingen.

3. MOMENTAN VELFÆRD VS. RISIKO FOR DÅRLIG VELFÆRD

Da lovgivningen både er der for at forhindre dårlig velfærd og for at opdage dårlig velfærd, fokuserer meget af lovgivningen på risikofaktorer for dårlig dyrevelfærd. En sådan risikofaktor er fx belægningsgrad, hvor bestemmelserne hos de fleste dyrearter er meget firkantede. Uanset andre faktorer må man ikke have mere end en vis belægningsgrad.

Der er dog eksempler på, at koblingen ikke altid er så entydig mellem en risikofaktor og det, den er en risikofaktor for. Det kan man se på lovgivningen for slagtekyllinger. Her tillader loven en højere belægningsgrad, hvis landmanden kan vise, at han stadig kan holde sine dyr raske (i dette tilfælde med lav forekomst af trædepudesvidninger) på trods af en højere belægningsgrad.

Som tidligere nævnt koncentrerer nogle velfærdsvurderingsskemaer sig om risikofaktorer, fx ANI (Animal Needs Index). Andre velfærdsvurderingsskemaer koncentrerer sig mere om velfærden hos dyrene her og nu, som det er tilfældet med Welfare Quality®. Det er dog ønskværdigt, at målinger af dyrevelfærd er mere end øjebliksbilleder, og derfor lægges der ofte vægt på, at resultaterne af målingerne har en rimelig gentagelighed, også når de udføres over længere tid (måneder).

4. IMPLICIT VS. EKSPPLICIT VELFÆRDSDEFINITION

Da lovgivningen er et kompromis mellem forskellige interesser og i sidste ende er politisk bestemt, synes den måske ikke altid helt konsekvent. Som udgangspunkt er alle dyr omfattet af dyreværnsloven. Derudover findes der en mere specifik lovgivning for de fleste dyrearter. Endelig er der ofte en mere specifik lovgivning for det enkelte dyreindivid, som er afhængig af den funktion, det specifikke individ indtager. Fx kan en kanin, der holdes som kæledyr, være omfattet

af ét sæt regler, mens en vildtlevende kanin er omfattet af et andet, en kanin, der holdes som laboratoriedyr, vil være omfattet af et tredje regelsæt, og endelig er en kanin, der opdrættes for pels eller kød, omfattet af et fjerde.

KONKLUSION

Velfærdslovgivningen har til hensigt at forbedre dyrevelfærden og især at sætte et minimumniveau for, hvad der skal være tilladt. Ved at introducere nogle af de mål og tankegange, der er udviklet inden for velfærdsvurdering, kan man måske nå målet på en mere fleksibel måde. Dette er allerede sket på slagtekyllingeområdet, men der er sandsynligvis andre områder, der også kunne bruge denne fremgangsmåde. Der er for øjeblikket et projekt i ViD's regi, der ser på, hvilke muligheder der er.

Læs mere om projekter i ViD i afsnittet "Året, der gik, i Videncenter for Dyrevelfærd".

4

DET VANSKELIGE
MØDE MELLEM
KONTROLLANT
OG LANDMAND

Når kontrollanten kører ind på gårdspladsen og beder om at se staldene for at kontrollere dyrevelfærden, er der risiko for en anspændt situation, for kontrol er grænseoverskridende, kompleks og svær for mange landmænd at forholde sig til. Et nyt forskningsprojekt undersøger samspillet mellem myndigheder og landmænd.

AF INGER ANNEBERG, JAN TIND SØRENSEN OG METTE VAARST, INSTITUT FOR HUSDYRVIDENSKAB, AARHUS UNIVERSITET, FOULUM

Gårdejer Svend Petersen² er ikke umiddelbart at se, da kontrollant Nina Sørensen kører ind på gårdspladsen for at gennemføre kontrol af dyrevelfærden i hans besætning af søer og smågrise. Hun ringer på hans mobil, og han kommer ud fra stalden, hilser på og får udleveret papir om retssikkerhed og får at vide, at han gerne må have en kollega eller en rådgiver med til at overvære kontrollen. Stemningen er venlig, men også anspændt; gårdejer vil gerne af sted til et møde om en time, han synes ikke tidspunktet for kontrol er godt, men 5 %-kontrollerne af dyrevelfærdsreglerne er altid uanmeldte – og næsten altid forstyrrende i en travl hverdag på en gård.

Undervejs, mens kontrollanten går igennem staldene og ser på dyrene og deres fysiske rammer ledsaget af gårdejer, hilses der på et par ansatte, som begge er fra Østeuropa. Kontrollanten siger om et afsnit med søer, at det ser veldrevet ud. Hun spørger ind til medicinregistrering, og de drøfter diverse systemer, som gårdejer har afprøvet, og taler om nogle managementproblemer, som han har med en ansat, der ikke altid giver medicinen i det aftalte antal dage.

DYREVELFÆRD OG KONTROL

- Hvert år foretager myndighederne velfærdskontrol i mindst 5 % af besætninger med mindst 10 landbrugsdyr eller heste. Tidligere blev kontrollen udført af dyrlæger fra fødevareregionerne, men screeningskontrollen overgik i løbet af 2010 til Plantedirektoratets kontrollanter.
- Fødevarestyrelsen udpeger besætninger til kontrol, så vidt muligt ved brug af risikoparametre, fx slagtefund (kvæg), data fra egenkontrol med dyrevelfærd, antibiotikaforbrug og dødelighed.
- Plantedirektoratets kontrollanter udfører 5 %-dyrevelfærdskontrol i besætningerne.
- Kontrollanterne tilkalder en dyrlæge fra Fødevarestyrelsen, hvis der er behov for en dyrlægefaglig vurdering. Dyrlægen skal rykke ud til landmanden inden for 24 timer, i alvorlige tilfælde dog inden for 4 timer.

KOMMUNIKATION OM DYREVELFÆRD

"Actions of and interactions between authorities and livestock farmers in relation to animal welfare" er den engelske titel på et ph.d.-projekt, som sætter fokus på kommunikationen mellem landmænd og myndigheder om dyrevelfærd.

Projektet er den del af det større tværfaglige forskningsprojekt "On farm animal welfare assessment for farmers and authorities", hvor forskere fra Aarhus Universitet, KU Life og DTU undersøger, hvilke metoder der er mest effektive til at udpege landbrug med dyrevelfærdsproblemer forud for kontrol.

I projektet om kommunikation mellem landmænd og myndigheder bruges etnografiske metoder, fx deltagerobservation og kvalitative interviews. Der udføres også feltarbejde – dels på fire forskellige gårde, dels ved at følge myndighederne ud på en række uvarslede kontrolbesøg hos landmænd.

Ph.d.-projektet sætter også fokus på landbrug med kritisk dyrevelfærd, hvor der er fældet dom – og søger landmændenes egne forklaringer på, hvordan det gik så galt.

Målet er dels at få belyst, hvilke vanskeligheder der opstår i kommunikationen mellem myndigheder og landmænd, når der udføres kontrol af dyrevelfærden på gårdene, dels at se på, hvordan der kan skabes øget bevidsthed om "god/dårlig dyrevelfærd" hos landmænd, der ifølge myndighederne har problemer med dyrevelfærden.

Se mere på <http://pure.au.dk/portal/da/ingera.jacobsen@agrsci.dk>

I en af staldene er tre syge grise sat ud på gangen. To af dem er i så dårlig tilstand, at de skal aflives. Kontrollen foregår mandag, og gårdejeren fortæller, at de tre grise blev pillet fra i weekenden af weekend afløseren, mens han selv har haft fri. Weekend afløseren har ikke kompetence til at beslutte, hvad der skal ske med dem. Gårdejeren har endnu ikke nået at aflive de to og sætte den tredje i sygesti. Også sygestierne ses efter, og her påpeger kontrollanten nogle mangler i forhold til reglerne, fx at der mangler en varmekilde.

Ved kontrollens afslutning siger kontrollanten til gårdejeren, at der bliver tale om en indskærpelse, som kan betyde træk i EU-støtten pga. mangelfuld behandling af syge dyr. Gårdejeren bliver vred. Han mener, der er tale om bagateller, og at det ikke giver mening at give ham en indskærpelse på dette område, når han har mange hundrede dyr gående, hvor der ikke er noget at komme efter.

På en anden gård møder kontrollanten en landmand, der har for store kalve gående i enkeltbokse. Han har ikke haft tid til at flytte dem endnu, forklarer han. Men det er den aktuelle situation under kontrolbesøget, som danner udgangspunkt for, hvad kontrollanten mener, der skal gives påtale eller indskærpelse for, ikke hvad landmandens intentioner er. De store kalve i enkeltbokse skulle have været sat i grupper for længst, påpeger kontrollanten – og det er ikke sket. Landmanden siger ikke ret meget i situationen. Han forklarer efterfølgende forskeren, at det er sygdom, der gør, at kalvene er forblevet i enkeltbokse, men på stedet henter han ikke dokumentation fra sin dyrlæge. Den fremskaffer han imidlertid senere, da han klager over afgørelsen.

På en tredje gård finder kontrollanten, at alt er i orden, og samtalen mellem ham og gårdejeren ender med, at hun siger, at hendes gård altid skal være klar til kontrol, for hun

opfatter kontrollen som en eksamen, hun skal bestå – og i denne situation bestod hun.

KOMPLICERET SAMSPIL

Eksemplerne viser, at det samspil, der foregår mellem myndigheder og landmænd, når det handler om kontrol af dyrevelfærd, rummer en række komplekse problemstillinger, som er nødvendige at få belyst, fordi samspillet mellem myndigheder og landmænd spiller en voksende rolle i forhold til dyrevelfærd i danske husdyrproduktioner.

I et større forskningsprojekt undersøger Institut for Husdyrvidenskab på Aarhus Universitet i Foulum den kommunikation, som foregår mellem myndigheder og landmænd. I projektet undersøger forskere, hvad der sker i selve situationen, når der er uvarslet kontrol af dyrevelfærden i en række konventionelle husdyrbesætninger. En forsker overværer kontrolbesøget og interviewer efterfølgende udvalgte kontrollanter og landmænd, som har fået foretaget kontrol på deres gårde. Resultaterne sammenstiller forskerne med andre undersøgelser af menneskers reaktioner på kontrol og teorier om, hvad kontrol betyder i et samfund.

En anden metode er antropologisk feltarbejde, hvor forskeren tilbringer 3-4 uger i en besætning og deltager i det daglige arbejde. Feltarbejdet er udført på fire forskellige ikke-økologiske gårde, to med malkekvæg og to med svin. Forskeren laver interviews med alle de parter på gården, som har indflydelse på dyrevelfærden. Feltarbejdet sker ud fra den antropologiske vinkel, at sociale relationer og de systemer, der er i og omkring et dansk landbrug, har betydning for dyrevelfærden og påvirker landmandens muligheder for at overholde lovgivningen om dyrevelfærd.

Studier tyder på, at der fra besætning til besætning er stor

DEN HVIDE BIL En del landmænd taler om "frygten for de hvide biler", hvor bilen er et symbol på den frygt for kontrol, som landmænd kan have, siger Inger Anneberg. (Foto: Fødevarestyrelsen, Lars Bahl).

ANTROPOLOGI SOM METODE/VIDENSKAB

I projektet om kommunikation om dyrevelfærd bruges antropologi som den bagvedliggende videnskab og det etnografiske feltarbejde som metode.

Socialantropologi har hele det menneskelige samfund som sit interessefelt og forsøger at give en forståelse af sammenhængen mellem de forskellige sider af den menneskelige tilværelse. Ofte har antropologien et dobbelt sigte – en ambition om at gøre rede for de sociale og kulturelle variationer, som findes i verden, men også at sætte begreber på og forstå *ligheder* mellem sociale systemer og mellemmenneskelige relationer.

Antropologi handler om, hvor forskellige mennesker kan være, men den forsøger samtidig at udforske, i hvilken forstand det kan være rigtigt at sige, at alle mennesker har noget fælles.

Kilde: Thomas Hylland Eriksen, norsk antropolog. "Små steder, store spørgsmål, innføring i sosialantropologien".

forskel på, hvordan landmanden overholder lovgivningen om dyrevelfærd, og at forskellene i høj grad knytter sig til den daglige pasning og overvågning, herunder håndtering af dyrene. Landmændenes holdninger har også betydning for dyrevelfærd – inklusive landmændenes holdning til den lovgivning, der omhandler dyrevelfærd. Desuden har det betydning, hvordan landmanden samarbejder med sin dyrlæge, med sine ansatte, med sine rådgivere – og hvordan hans/hendes overskud er i forhold til at tackle kriser i landbruget.

Når deltagelse i kontrolbesøg, interviews og feltarbejde er færdigt, analyseres resultaterne. Det omtalte projekt er nu halvvejs. Derfor er det ikke færdige resultater, der omtales i denne artikel, men foreløbige overvejelser baseret på de hidtidige analyser.

PARADOKSER I MØDET MED KONTROLLEN

Mange landmænd har den holdning, at kontrollen bare kan komme an. De har gjort det så godt som muligt, og de vil ikke gå rundt og være bange for den eller sove dårligt om natten af frygt for "de hvide biler". Omvendt sker det ganske ofte, at landmænd bliver vrede alene ved synet af myndighedsbilen på gårdspladsen, og før de overhovedet har mødt den pågældende kontrollant. Det er der mange forskellige forklaringer på. En af dem kan være tidligere negative erfaringer med kontrol, ikke nødvendigvis af dyrevelfærd, det kan også være øremærkekontrol, kontrol i forbindelse med hektarstøtte, miljøkontrol fra kommunen, arbejdsmiljøkontrol etc.

Nogle landmænd opfatter kontrollanten som en, der ydmyger dem, fx ved at spørge til, hvilken uddannelse de har. Kontrol i sig selv skaber en følelse af mindreværd og opfattes som overgreb fra en magt, der er stærkere og har bedre kort på hånden end én selv. Et gennemgående tema er, at den

viden, landmanden har fra sin hverdag, ikke nødvendigvis sikrer, at han følger eller har styr på reglerne om dyrevelfærd. Enten fordi han ikke er opmærksom på dem eller har fået sat sig ind i dem, eller fordi han ikke synes, de passer ind i hans praksis i hverdagen. Han har, om man så må sige, sine egne regler, som han stoler på eller ikke ønsker/magter at ændre.

Gennemgående er der nogle centrale paradokser eller modstridende synspunkter i landmænds oplevelser med kontrol af dyrevelfærd. På den ene side er det et fælles tema hos alle landmænd, der har deltaget i projektet, at de opfatter kontrol som nødvendig, fordi "der altid er nogen, der overtræder reglerne". På den anden side opfatter landmændene selve kontrolfeltet, reglerne om dyrevelfærd, som så omfattende og detaljerede, at en kontrollant altid vil kunne slå ned på et eller andet. Landmændene oplever, at kontrollanten altid kan finde noget. Landmænd efterlyser ofte, at kontrollen skal være retfærdig og ensartet fra gård til gård, men de efterlyser samtidig, at der skal være mulighed for forhandling og plads til fortolkninger.

DET MELLEMMENNESKELIGE MØDE

I mødet mellem landmand og kontrollant er der ofte basis for misforståelser. Er kontrollanten venlig og imødekommende, vil nogle landmænd opleve, at risikoen for at få fx en indskærpelse er mindre, og hvis det så sker alligevel, vil det ofte føre til efterfølgende diskussion og klage. Nogle landmænd er dybt i tvivl om, hvorvidt de skal sige noget eller ej i et kontrolforløb. Er det bedst at være tavs, hvilket ofte forekommer meget unaturligt i en relation, selv til en myndighedsperson? Eller må man fx sige, hvad man mener, uden at det øger risikoen for påtale og straf? Hjælper det at byde på kaffe og forsøge at skabe en rar stemning, eller virker det modsat?

Hos kontrollanterne er der også en anerkendelse af, at kontrollen helst skal være "ensartede", men fortolkninger i de enkelte situationer er uundgåelige, lige meget hvor "firkantede" reglerne er. I et kontrolbesøg er der altid også en personlig vurdering på spil. Situationen påvirkes af den enkelte kontrollants og landmænds personlighed og af mødet mellem de to. Selv om man som kontrollant kommer med en klar magtbeføjelse, fx at landmanden ikke kan sige nej til kontrol, så er det for mange kontrollanter vigtigt at blive anerkendt som menneske, dvs. at landmanden ikke skyder på budbringeren.

Alle kontrollanter vægter behov for efteruddannelse meget højt. Ligeledes vægter de, at der er tid til regelmæssige møder med andre kolleger, hvor man kan få lejlighed til at samstemme afgørelserne fra besætningerne. Siden indførelsen af muligheden for at trække i EU-støtten ved indskærpelse på visse områder (krydsoverensstemmelse) har dette været en særlig årsag til konflikt, og kontrollanterne bruger det som et eksempel på, at her er særlig grobund for uoverensstemmelser med landmændene og situationer, som de har brug for at lære at håndtere. Kontrollanterne kan også opleve, at de regler, de indskærper eller påtaler, er ukendte for landmanden – men kontrollanten vægrer sig ved at "være belærende" og siger derfor ikke meget om reglernes baggrund. Denne ikke-kommunikation om reglerne er affødt af selve kontrolsituationen, som ikke har et læringsaspekt indbygget, men alene er til for at se, om loven overholdes.

Plantedirektoratets teknikere skal i visse kontrolsituationer tilkalde en dyrlæge fra Fødevarestyrelsen (se faktaboks om Dyrevelfærd og kontrol). Det kan være med til at gøre et kontrolbesøg vanskeligt både for kontrollant og landmand. Det, der er ment som en ekstra sikkerhed i afgørelsen, skaber ny usikkerhed.

ANTROPOLOGISK FELTARBEJDE En af artiklens forfattere, Inger Anneberg, i arbejde på en kvæggård. En nyfødt kalv får råmælk. Etnografisk feltarbejde, hvor forskeren indgår i den praksis, som vedkommende studerer, er den centrale metode i antropologien. (Foto: Inger Anneberg).

KONTROL SKABER USIKKERHED

I nogle kontrolsituationer ser det ud, som om det er kontrollanten, der står som forsvarer for det enkelte dyr og sætter grænser for, hvor meget lidelse der må accepteres, mens nogle landmænd er af den opfattelse, at hvis de har mange sunde (sygdomsfrie) dyr, betyder det mindre, at der er et enkelt dyr eller to, der lider.

Dette dilemma har betydning i landmænds opfattelse af kontrol – og vil indgå i en diskussion af resultaterne fra projektet. For er det sådan, at landmandens etiske holdning til dyrs lidelse ændrer sig, hvis han har mange dyr? Eller bør kontrollanten gøre mindre ud af enkeltdyrs lidelser, hvis besætningen som helhed ser fin ud? Flere antropologiske/sociologiske studier har vist, at forsøg på at gennemføre ensartede regler og efterfølgende kontrol – her fx en kontrol, der skal skabe et minimum af sikkerhed for husdyrenes velfærd – skaber nye former for usikkerhed hos dem, der rammes af kontrollen.

Derfor er det også et centralt emne i studiet, hvordan landmænd imødegår den usikkerhed, som kontrol skaber, og hvordan de tager/kan tage ejerskab til dyrevelfærd og dermed også til de regler, som der bliver flere og flere af både nationalt og via EU. Hvis reglerne gennemføres uden grobund eller afsæt i landmænds praksis i husdyrbesætningerne, er risikoen for konstant konflikt på området meget stor. I dag har moderne danske landmænd ofte et stort ansvar for en række meget forskelligt uddannede ansatte, som også skal have viden om dyrevelfærd. Samtidig påpeger nogle landmænd, at et landbrug ikke er en virksomhed, der er udstyret med den form for ressourcer, som andre virksomheder bruger, når de spreder ny viden ud til deres medarbejdere. Rigtig meget spredning af viden hviler på den enkelte gårdejers evner og motivation, tid og ressourcer.

Spørgsmålet er, om kontrol af dyrevelfærd kan gøres mindre konfliktfyldt gennem øget motivation af landmændene, så splittelsen mellem dyrevelfærd som daglig praksis og dyrevelfærd som lovgivning bliver mindre udtalt? Læring på området står som noget helt centralt. Men er behovet for læring på dyrevelfærdsområdet et behov og ønske fra landmændene selv, eller skal det trækkes ned over hovedet på dem som et krav fra myndigheder eller fx fra organisationer og erhvervsliv, fordi dyrevelfærd er og bliver en afgørende parameter både politisk og salgsmæssigt?

Studiet om kommunikation om dyrevelfærd ventes afsluttet til november 2012.

---

² Alle navne i casen er opdigtet. Casene er ikke en detaljeret gengivelse af et helt kontrolbesøg, men en opsummering af centrale konfliktområder.

5

MYNDIGHEDERNES
KONTROL AF
DYREVELFÆRD

Hvert år skal der foretages velfærdskontrol i mindst 5 % af besætninger med mindst 10 landbrugsdyr eller heste. Tidligere blev kontrollen udført af dyrlæger fra fødevareregionerne, men som følge af veterinærforliget i 2008 overgik screeningskontrollen til Plantedirektoratets kontrollanter i 2010. Fødevarestyrelsen tilrettelægger og afrapporterer fortsat kontrollen og har også det faglige ansvar for kontrollen.

AF FØDEVARESTYRELSEN

KONTROLLEN SKIFTEDE HÆNDER FRA FØDEVAREREGIONERNE TIL PLANTEDIREKTORATET

Fødevarerministeriet forberedte i 2009, at dyrevelfærdskontrollen skulle omlægges fra dyrlægerne i fødevareregionerne til Plantedirektoratets kontrollanter. Forberedelsen indebar bl.a., at Plantedirektoratets kontrollanter fik undervisning i velfærdskontrol på en række kurser, hvor der specielt var fokus på identifikation og håndtering af typiske velfærdsmæssige problemer i relation til de enkelte dyrearter.

Sammen med velfærdskontrollen overgik kontrollen med minkhegn, handelsnormerne for æg, mælkehygiejne og vildtopdræt samt krydsoverensstemmelseskontrollen (KO-kontrollen) til Plantedirektoratet, idet disse kontroller enten udføres sammen med velfærdskontrollen eller i forbindelse med Plantedirektoratets anden kontrol i besætninger.

Kontrollen med pelsdyrbesætninger blev kraftigt udvidet i 2010, fordi fødevarerministeren havde besluttet, at der skulle udføres 100 % kontrol af alle pelsdyrbesætninger i 2010. Plantedirektoratet overtog hele denne kontrol fra starten af året.

HVEM UDFØRTE DYREVELFÆRDSKONTROL I 2010?

I besætninger

I første halvdel af året: embedsdyrlæger ansat i Fødevarestyrelsen, bortset fra minkbesætninger i hele landet og besætninger i pionerområderne Herning og Odense, hvor Plantedirektoratets teknikere varetog kontrollen med den nødvendige bistand fra embedsdyrlægerne.

I anden halvdel af året: Plantedirektoratets teknikere med den nødvendige bistand fra embedsdyrlægerne.

Ved vejkontrol af transport

Politiet med dyrlægefaglig bistand fra Fødevarestyrelsens veterinærrejsehold.

På samlesteder og ved udførsel af dyr direkte fra besætning

Embedsdyrlæger ansat i Fødevarestyrelsen.

På slagterier

Embedsdyrlæger bistået af teknikere, alle ansat i Fødevarestyrelsen.

HVORNÅR GIVER MYNDIGHEDERNE EN INDSKÆRPELSE?

En indskærpelse er en vejledning i at overholde gældende regler. Myndighederne giver indskærpelser, når landmanden har brug for at få præciseret de gældende regler.

HVORNÅR GIVER MYNDIGHEDERNE ET PÅBUD?

Påbud gives af myndighederne for lovovertrædelser af mere alvorlig karakter, hvor det ikke er tilstrækkeligt at vejlede om reglerne. Myndighederne følger op på et påbud. Det sker enten med et nyt kontrolbesøg eller ved at kræve dokumentation for, hvornår og hvordan der er rettet op på lovovertrædelser. Myndighederne har haft mulighed for at give påbud til besætninger siden juli 2009.

HVORNÅR INDGIVER MYNDIGHEDERNE EN POLITIANMELDELSE?

Myndighederne skal anmelde den besætningsansvarlige til politiet, hvis der er tale om grov uforsvarlig behandling af dyr, fx et dyr med en kronisk lidelse, der ikke er i sygesti, ikke er behandlet, ikke er tilset af en dyrlæge eller ikke er aflivet i tide.

Men nogle gange foretager myndighederne også en politianmeldelse, når der er tale om uforsvarlig – men ikke grov uforsvarlig – behandling af dyr. Myndighederne anmelder det desuden til politiet, hvis landmanden ikke retter op på forholdene efter et påbud.

For velfærdskontrollen af de øvrige dyrearter blev det besluttet at indfase omlægningen gradvis, således at veterinær-afdelingerne i Herning og Odense i første halvdel af 2010 fungerede som pionerområder, hvor Plantedirektoratet udførte alle velfærdskontroller, mens fødevareregionerne frem til 1. juli 2010 stadig udførte kontrollerne i de øvrige dele af landet (bortset fra mink). Fra 1. juli 2010 overgik kontrollen i hele landet til Plantedirektoratet (se faktaboks: "Hvem udførte dyrevelfærdskontrol i 2010?").

Denne nye kontrolmodel indebærer, at Plantedirektoratet har ansvaret for, at kontrollen med de udpegede besætninger bliver udført. Hvis Plantedirektoratets kontrollant i forbindelse med kontrollen konstaterer, at der er forhold, der kræver en veterinærfaglig vurdering i besætningen, skal kontrollanten kontakte fødevareregionen med henblik på tilkald af en dyrlæge. Tilkaldet sker med enten 4 timers eller 24 timers frist, afhængigt af forholdets karakter.

Nogle besætninger udpeges til en såkaldt teamkontrol, hvor det på forhånd er planlagt, at en kontrollant fra Plantedirektoratet og en dyrlæge fra fødevareregionen tager sammen ud i besætningen. Dette gælder fx besætninger, der er udpeget til samtidig kontrol af dyrevelfærd og medicinanvendelse.

Fødevestyrelsen har fortsat ansvaret for udpegning af besætninger til kontrol og for afrapportering af kontrolresultaterne. Fødevestyrelsen har også ansvaret for det faglige indhold af de tjeklister og instrukser, som anvendes af kontrollanterne.

UDPEGEDE BESÆTNINGER TIL VELFÆRDSKONTROL 2010

Fødevestyrelsen foretog udpegningen af besætninger til kontrol i 2010 på baggrund af tilgængelige, relevante data om besætningerne. Besætninger med kvæg, svin, får, geder,

VELFÆRDSKONTROL I BESÆTNINGER I 2010 blev der foretaget kontrol med dyrevelfærd i 5 % af alle besætninger med mindst 10 landbrugsdyr eller heste. Ved et kontrolbesøg gennemgår kontrollanten hele besætningen for at vurdere, om dyrevelfærdslovgivningen er overholdt. (Foto: Lars Bahl).

Tabel 3 Antal besætninger udpeget til kontrol i 2010

Dyrearter	2010
Svin	441
Kvæg	670
Får	153
Geder	25
Heste	190
Pelsdyr*/***	1626
Slagtekyllinger**	50
Æglæggende høner i bure*	64
Æglæggende høner, alternative systemer**	50
Gæs, ænder, kalkun	8
I alt	3277

Fra og med 2010 er der indført det princip, at såfremt en udpeget besætning viser sig at være ophørt på kontroltidspunktet, skal den erstattes med en anden besætning, der så vidt muligt svarer til den ophørte (* kontrol med 100 % af besætninger i 2010, ** der udpeges fast 50 besætninger pr. år, *** antal udførte kontrolbesøg i det der ved 100 % kontrollen ingen erstatningsliste var).

heste, pelsdyr, høns, slagtekyllinger, gæs, ænder, kalkuner, hjortedyr, fjervildt og strudsefugle indgik i kontrollen. For nogle dyrearter eller grupper (pelsdyr og høns i buranlæg) var der tale om en kontrol af alle besætninger.

Udpegning af besætninger til kontrol er om muligt sket på baggrund af risikoparametre. De overordnede udpegningskriterier, der blev brugt til udpegningen i 2010, omfattede:

TIDLIGERE OVERTRÆDELSE AF DYREVÆRNSLOVGIVNINGEN

- Kvæg

SLAGTEDATA (LEVERING AF MAGRE ELLER AFMAGREDE DYR TIL SLAGTNING)

- Kvæg

BRUGSART (ØKOLOGISKE BESÆTNINGER)

- Svin (økologiske og friland)
- Malkekvæg
- Får
- Geder
- Slagtekyllinger
- Handel (kode 61, 69)

BESÆTNINGSSTØRRELSE

- Store malkekvægsbesætninger
- Store sobesætninger
- Små fårebesætninger (10-20 dyr)
- Små gedebesætninger (10-20 dyr)
- Slagtesvin (300-500 beregnet antal dyr)

En mere detaljeret liste over udpegningskriterier i 2010 vil kunne findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside fra sommeren 2011.

Nogle af de besætninger, der indgår i 5 %-stikprøvekontrollen af dyrevelfærd, er besætninger, som er udpeget til krydsoverensstemmelseskontrol (KO-kontrol). Det indebærer, at disse besætninger – ud over dyrevelfærd – også kontrolleres for overholdelse af en række andre regelsæt, som er en forudsætning for at modtage landbrugsstøtte. Det er fx bestemmelser om mærkning, smitsomme sygdomme og optegnelser over medicinsk behandling.

HVORDAN FORGÅR KONTROLLEN I BESÆTNINGER?

Kontrolbesøgene er som udgangspunkt uanmeldte for at få det mest realistiske billede af forholdene i besætningen. I nogle besætninger kan det være vanskeligt at træffe en besætningsansvarlig, og det kan i sådanne tilfælde være nødvendigt at varsle kontrollen med en 48-timers frist, men det forudsætter, at der har været aflagt mindst to forgæves besøg.

Hvis besætningsejeren eller dennes repræsentant ikke træffes på besætningsadressen, gennemføres kontrollen ikke.

Den praktiske gennemførelse sker ved, at kontrollanten præsenterer sig selv og forklarer formålet med og omfanget af kontrollen. Den besætningsansvarlige eller dennes repræsentant bliver også gjort bekendt med kontrollens retslige grundlag.

Herefter gennemgår kontrollanten hele besætningen for at vurdere, om den besætningsansvarlige overholder dyrevelfærdsreglerne. Til gennemgangen er der udarbejdet tjeklister for at sikre, at alle kontrolpunkter indgår på en korrekt måde, og der er desuden udarbejdet instrukser til støtte for kontrollen. Når kontrolbesøget er slut, får den besætningsansvarlige et kvitteringsbrev som dokumentation for, at kontrollen er gennemført.

HVORDAN TILRETTELÆGGES DYREVELFÆRDSKONTROLLEN I BESÆTNINGER?

- Fødevarestyrelsen udpeger besætninger til kontrol, så vidt muligt ved brug af risikoparametre, fx slagtefund (kvæg), data fra egenkontrol med dyrevelfærd, antibiotikaforbrug og dødelighed.
- Plantedirektoratets kontrollanter udfører 5 %-dyrevelfærdskontrol i besætningerne.
- Kontrollanterne tilkalder en dyrlæge fra Fødevarestyrelsen, hvis der er behov for en dyrlægefaglig vurdering. Dyrlægen skal rykke ud til landmanden inden for 24 timer, i alvorlige tilfælde dog inden for 4 timer.
- Den såkaldte 50 %-kontrol er en særlig gruppe af besætninger, der har op til 50 % risiko for at blive udtaget til den offentlige velfærdskontrol. 50 %-kontrollen omfatter besætninger, der har fået en bøde eller en dom for lovovertrædelser i forhold til dyrevelfærd, sundhed eller medicinbrug og/eller overskrider grænseværdier for antibiotikaforbrug og dødelighed.
- "Teammodel" ved kontrol af besætninger, der samtidig får et medicin- og velfærdskontrolbesøg, samt i besætninger, der udpeges til 50 %-kontrol. Teammodellen indebærer, at en dyrlæge fra en af fødevareregionerne og en kontrollant fra Plantedirektoratet sammen besøger besætningen.

VEJKONTROL AF DYRETRANSPORTER Politiet udfører stikprøvekontrol med dyretransporter på motor- og landeveje. Fødevarestyrelsens veterinærrejseshold assisterer politiet og hjælper med en dyrlæge-faglig vurdering af dyrenes tilstand. (Foto: Fødevarestyrelsen).

HVORDAN GRIBER MYNDIGHEDERNE IND?

Resultatet af kontrolbesøget kan være, at alt er o.k. Men hvis der er bestemmelser, der er overtrådt, har kontrolmyndigheden forskellige muligheder for, hvordan sagen skal gribes an, afhængigt af karakteren og alvoren af overtrædelsen. Kontrolmyndigheden har mulighed for at meddele indskærpelser eller give påbud, hvis der er tale om overtrædelser, som må karakteriseres som ulempe eller uforsvarlig behandling af dyrene. Groft uforsvarlige forhold eller påbud, som ikke efterkommes, resulterer i en politianmeldelse (se faktaboksene om indskærpelse, påbud og politianmeldelse).

HVEM KONTROLLERER KONTROLLEN?

EU har en særlig inspektionsenhed, Food and Veterinary Office (FVO), som med mellemrum undersøger, om medlemslandenes kontrol er tilstrækkelig til at sikre overholdelse af EU's regler på bl.a. dyrevelfærdsområdet. I november 2010 gennemførte FVO en dyrevelfærdsinspektion i Danmark. I praksis foregik inspektionen sådan, at tre repræsentanter fra FVO og repræsentanter fra både Justitsministeriet, Fødevarestyrelsen og Plantedirektoratet blev informeret om gennemførelse af EU-lovgivningen samt tilrettelæggelse af kontrollen. Endvidere udvalgte FVO et antal besætninger med hhv. æglæggende høner og svin samt to samlesteder, hvor FVO inspicerede, hvordan kontrollen blev udført i praksis. Dokumentation for tidligere udført kontrol blev også undersøgt stikprøvevis. I rapporten fra FVO (dateret 6. maj 2011) konkluderes det generelt, at der i Danmark overordnet set er et godt system for den offentlige kontrol af dyrevelfærd i besætninger og under transport. Der er dog visse anbefalinger fra FVO's side til forbedringer af den danske kontrolindsats. Læs mere i de inspektionsrapporter, FVO offentliggør på EU's hjemmeside, og som kan findes på følgende link: http://ec.europa.eu/food/fvo/ir_search_en.cfm.

HVILKE BESÆTNINGER SKAL HAVE OBLIGATORISKE SUNDHEDSRÅDGIVNINGSAFTALER?

KVÆG – fra 1. juli 2010

Besætninger, som pr. 1. januar har mindst:

- 100 køer eller
- 200 stykker ungkvæg

SVIN – fra 1. juli 2010

Besætninger, som pr. 1. januar har mindst:

- 300 søer, gylte eller orner, eller
- 3.000 slagtesvin (30 kg – slagting) eller
- 6.000 smågrise (7-30 kg)

MINK – fra 1. april 2011

Besætninger, som pr. 1. juli har mindst:

- 20 voksne hundyr eller
- 100 hvalpe

Hvis blot én af tærskelværdierne for antal dyr overskrides, skal landmanden have en rådgivningsaftale.

HVAD INDEHOLDER EN SUNDHEDSRÅDGIVNINGSAFТАLE*?

- Dyrlægens og landmandens observationer samt relevante produktionsdata
- Optegnelser over medicinforbrug og dødelighed
- Rådgivning om sundhed og produktion – fx undersøgelse af risikodyr og årsager til høj dødelighed
- Rådgivning om antibiotikaresistens og zoonoser – fx instruktion i forhold til medicinanvendelse samt i relation til nationale handlingsplaner på zoonoseområdet
- Rådgivning om besætningsdiagnoser, behandlingsvejledninger m.v.
- Rådgivning om dyrevelfærd, herunder auditering af egenkontrol – fx transportegnethed, årsager til høj udsætterfrekvens m.v.

* Med tilvalgsmodul. Basismodul af sundhedsrådgivningsaftaler omfatter færre elementer. Læs mere på Fødevarestyrelsens hjemmeside.

HVORDAN FOREGÅR EGENKONTROL MED DYREVELFÆRD?

- Landmanden skal udarbejde et egenkontrolprogram, der mindst svarer til en godkendt branchekode for dyrevelfærd. Branchekoden beskriver minimumlovkravene vedrørende dyrevelfærd.
- Egenkontrolprogrammet med dyrevelfærd skal indeholde en beskrivelse af, hvordan landmanden sikrer, at den gældende lovgivning for dyrevelfærd bliver overholdt i besætningen.
- Den praktiserende dyrlæge skal auditere egenkontrolprogrammet, dvs. at dyrlægen gennemgår de enkelte dele af programmet i løbet af året i forbindelse med sundhedsrådgivningsbesøgene. Hvis der er velfærds-mæssige problemer, skal dyrlægen rådgive landmanden om løsning af problemet.
- Fra 2011 udfører veterinærrejseholdet hvert år kontrol af 400 dyrlægers audit af egenkontrolprogrammet i besætninger.

NYE ELEMENTER I KONTROLLEN I 2010 OG FREMOVER

1. juli 2010 trådte bekendtgørelserne om sundhedsrådgivningsaftaler for hhv. svine- og kvægbesætninger i kraft. Samtidig trådte bekendtgørelsen om egenkontrol med dyrevelfærd i kraft (se faktaboksene "Hvad indeholder en sundhedsrådgivningsaftale?", "Hvordan foregår egenkontrol med dyrevelfærd?" og "Hvilke typer besætninger skal have obligatoriske sundhedsrådgivningsaftaler?").

Bekendtgørelserne om sundhedsrådgivning indebærer, at landmænd med større kvæg- og svinebesætninger skal indgå obligatoriske sundhedsrådgivningsaftaler med krav om et vist antal årlige rådgivningsbesøg fra en praktiserende dyrlæge. Antallet af rådgivningsbesøg afhænger af, hvilken type aftale der er indgået.

Bekendtgørelsen om egenkontrol betyder, at en ansvarlig for en besætning skal sørge for, at der udføres egenkontrol, som sikrer, at bestemmelserne på dyrevelfærdsområdet overholdes. Kravet om egenkontrol omfatter alle besætninger med kvæg og svin med indgået sundhedsrådgivningsaftale. Den besætningsdyrlæge, som besætningsejeren har indgået en sundhedsrådgivningsaftale med, auditerer besætnings-ejerens egenkontrol i forbindelse med rådgivningsbesøg i besætningen.

Fremover vil der også være tale om krav om obligatorisk sundhedsrådgivning i minkbesætninger. Dette blev et krav ved ikrafttrædelsen af bekendtgørelsen om sundhedsrådgivning i minkfarme den 1. april 2011.

Besætninger med bl.a. tidligere overtrædelser, afvigende medicinforbrug, høj dødelighed eller (for kreaturers vedkommende) visse slagtefund får op til 50 % risiko for at blive udpeget til velfærdskontrol. Dette koncept er en følge

af veterinærforliget og implementeres i efteråret 2011 (se faktaboks "Hvordan tilrettelægges dyrevelfærdskontrollen i besætninger?")

DYREVELFÆRDSKONTROL VED TRANSPORT AF DYR

Dyr transporteres i mange forskellige sammenhænge og over forskellige afstande. Der kan være tale om transport af daggamle kyllinger fra et rugeri til en slagtekylingebesætning, eksport af smågrise eller transport af slagtekalve til et slagteri i Danmark eller uden for landets grænser.

Transport af traditionelle landbrugsdyr udgør den største del af transporterne, men der transporteres også en del heste. Bestemmelser om beskyttelse af dyr under transport findes i EU's transportforordning, som gælder i alle EU-lande, samt i Justitsministeriets bestemmelser om beskyttelse af dyr under transport og bestemmelser om uddannelse i transport af dyr. Det er politiet, ofte med bistand fra Fødevarestyrelsen, der står for kontrollen med reglerne på landevejene.

Læs mere om reglerne for transport i listen over relevant lovtekst i Appendiks 2.

SÅDAN FOREGÅR KONTROLLEN AF TRANSPORT MED DYR

Politiet udfører stikprøvekontrol af dyretransporter på landevejene. Fødevarestyrelsens veterinærrejsehold assisterer politiet og bidrager med en dyrlægefaglig vurdering af dyrenes tilstand. På slagterier og samlesteder, og når dyr transporteres til udlandet direkte fra besætningen uden at transporteres over et samlested, er det Fødevarestyrelsens dyrlæger, der har ansvaret for at udføre kontrollen.

Den tilsynsførende kontrollerer alle dyr for at vurdere, om de er eller har været egnede til den pågældende transport. Hvis et dyr fx er skadet med et benbrud, må det ikke transpor-

VELFÆRDSKONTROL VED TRANSPORT AF DYR Fødevareregionens embedsdyrlæger kontrollerer, om reglerne for transport af dyr er overholdt. Det gælder både for dyr, der transporteres til et slagteri, og dyr, der eksporteres. Dyrlægerne kontrollerer fx, om dyret er egnede til den pågældende transport. (Foto: Lars Bahl).

teres. Dyrlæger fra fødevareregionerne foretager også en stikprøvevis kontrol af indladningsforholdene, dvs. hvordan dyrene håndteres, om pladskravene i køretøjet er overholdt (indvendig højde og areal), og om transportmidlernes indretning og de krævede dokumenter følger reglerne.

Ifølge EU's transportforordning skal der ved lange transporter af kvæg, får, geder, svin og heste (undtagen heste der er stambogsregistrerede) udarbejdes en såkaldt logbog. Logbogen for en transport indeholder både oplysninger om planlægningen af transporten og oplysninger om selve forløbet af transporten, når denne er afsluttet.

AUTORISATION TIL TRANSPORT AF DYR

Transportforordningen gælder for transport af hvirveldyr i forbindelse med økonomisk virksomhed. Forordningen kræver, at en transportvirksomhed skal autoriseres, hvis der transporteres dyr længere end 65 km. Det er Fødevarestyrelsen, der udsteder transportautorisationerne.

Transportforordningen skelner mellem korte og lange transporter. Transporter på højst 8 timer er korte transporter, mens transporter på over 8 timer er lange. Forordningen stiller skrappe krav til lange dyretransporter end til korte transporter. Desuden er der forskel på de krav, transportvirksomheden og chaufføren skal opfylde ved korte og lange transporter.

HVORDAN GRIBER MYNDIGHEDERNE IND, HVIS DER ER OVERTRÆDELSE?

Hvis dyrlægerne i Fødevarestyrelsen konstaterer, at transportbestemmelserne ikke er overholdt, kan de enten give en indskærpelse, eller de kan anmelde overtrædelsen til politiet. Indskærpelser gives typisk, når der er tale om førstegangsovertrædelser af transportbestemmelserne, som

vurderes at være af mindre væsentlig karakter. Påbud kan gives i forbindelse med vejkontrol og på samlesteder.

Hvis der er tale om en gentagen eller alvorlig overtrædelse af transportbestemmelserne, anmelder dyrlægerne sagen til politiet.

DYREVELFÆRDSKONTROL PÅ SLAGTERIER

På slagterierne er det Fødevarestyrelsens embedsdyrlæger, som kontrollerer, om der er problemer med dyrevelfærden. De kontrollerer dels transportbestemmelserne og dels Justitsministeriets dyrevelfærdsbestemmelser for slagterier.

På slagterierne skal produktionsdyrene bedøves og aflives så skånsomt som muligt. Det betyder, at slagterierne skal overholde en række krav til faciliteter, slagtepersonale, apparatur og metoder. Det er embedsdyrlægerne, som kontrollerer, at slagterierne overholder kravene til opstaldning, bedøvelse og aflivning.

SÅDAN FOREGÅR KONTROLLEN PÅ SLAGTERIET

Kontrollen foregår, før dyrene slagtes, ved det, som kaldes det "levende syn". Embedsdyrlægerne observerer alle dyr, før de slagtes, og vurderer bl.a., om dyrene har været egnet til transporten til slagteriet, eller om de lider af smitsomme sygdomme som fx mund- og klovesyge eller er syge af anden årsag og derfor ikke må slagtes. Højdrægtige køer eller svin med stort navlebrok må fx ikke transporteres.

Dyrlægerne på slagterierne fører også tilsyn med dyrenes velfærd på slagterierne i forbindelse med opstaldning, flytning, bedøvelse og aflødning af dyrene. Dyrlægekontrollen omfatter fx også de instrumenter, der bruges til at holde dyrene fast med, og det apparatur, der bruges til bedøvelse og aflødning. Slagterierne skal selv regelmæssigt kontrollere, at udstyret er i god stand og virker, som det skal. Det

VELFÆRDSKONTROL VED TRANSPORT AF DYR Fødevareregionens embedsdyrlæger kontrollerer, om reglerne for transport af dyr er overholdt. Det gælder både for dyr, der transporteres til et slagteri, og dyr, der eksporteres. Dyrlægerne kontrollerer fx, om dyret er egnet til den pågældende transport. (Foto: Carsten Fihl).

er vigtigt for at kunne sikre, at slagtepersonalet bedøver og afliver dyrene på en dyrevelfærdsmæssigt forsvarlig måde.

Slakteriet har ansvaret for, at det personale, der har med dyrene at gøre på slagteriet, er kompetent. Slagtepersonalet skal have tilstrækkeligt kendskab til bedøvelse og slagtning og have den nødvendige faglige viden.

HVORDAN GRIBER MYNDIGHEDERNE IND, HVIS DER ER OVERTRÆDELSE?

Hvis embedsdyrlægen konstaterer, at slagteriet ikke overholder de velfærdsregler, der gælder for indretning og drift af slagterier, kan dyrlægen enten give en indskærpelse eller melde det til politiet.

6

ØGET VELFÆRDS-
KONTROL AF
PELSDYR I 2010

De danske pelsdyrfarme har været underlagt 100 %-kontrol i 2010.

AF FØDEVARESTYRELSEN

Det seneste par år har der været særligt stort fokus på velfærden hos pelsdyr – både i den offentlige debat og hos myndighederne. Det store fokus kom, da dyreværnsaktivister tilbage i 2009 filmede forholdene på en række pelsdyrfarme. Optagelserne blev vist i TV2's Operation X-udsendelse "Pels på vrangen", som rullede over skærmen i oktober 2009. Udsendelsen viste billeder af syge og tilskadekomne dyr med åbne sår og bylder af ældre dato, som indikerede, at pelsdyravlernerne ikke havde opfyldt deres forpligtelse til at tilse dyrene og sørge for korrekt og tilstrækkelig behandling.

KONTROL AF SAMTLIGE PELTSDYRFARME

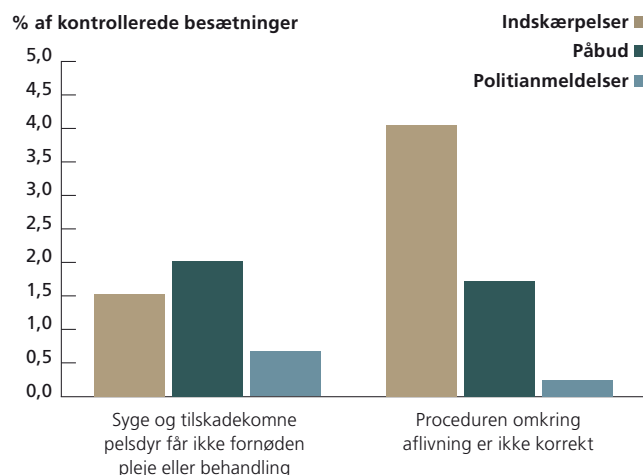
Ligesom for andre husdyr foretager myndighederne årligt kontrol med 5 % af de danske pelsdyrfarme med 10 eller flere dyr. Mink udgør 99,9 % af pelsdyrproduktionen i Danmark. Som følge af det store fokus på pelsdyr foretog Fødevarestyrelsens veterinærrejsehold i 2009 kontrol af yderligere 10 % af alle danske minkfarme. I 2010 fulgte myndighederne op på denne ekstra kontrol med en 100 %-velfærdskontrol. dvs. velfærdskontrolbesøg på *samtliche* danske pelsdyrfarme, der var registreret som aktive i Det Centrale Husdyrregister (CHR) i december 2009.

BEHANDLING AF SYGE OG TILSKADEKOMNE DYR Et tilskadekommet dyr skal omgående have en passende behandling og om nødvendigt isoleres. Hvis dyret ikke hurtigt kommer sig efter behandlingen, kræver loven, at det enten aflives straks eller hurtigst muligt tilses af en dyrlæge. Denne mink med bidsår på halepartiet var ikke blevet isoleret fra sine artsfæller i tide og måtte derfor aflives.
(Foto: Fødevarestyrelsen).

FIGUR 1. SYGE OG TILSKADEKOMNE DYR OG AFLIVNING I PELSDYRBESÆTNINGER

Procentandelen af pelsdyrbesætninger, som i 2010 fik en indskærpelse, et påbud eller blev politianmeldt, fordi 1) de ikke gav syge og tilskadekomne dyr den fornødne pleje og behandling, og 2) proceduren omkring aflivning ikke var korrekt.

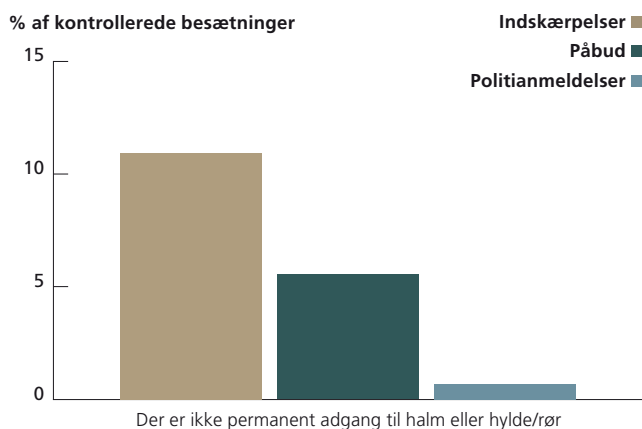
HVORDAN FOREGIK 100 %-KONTROLLEN I 2010?

Kontrollen af samtlige pelsdyrfarme i 2010 blev gennemført af Plantedirektoratets kontrollanter. Dog blev i alt 78 minkfarme besøgt af Fødevarestyrelsens veterinærrejseshold i forbindelse med en kontrolkampagne gennemført i efteråret 2010. Disse 78 farme blev derfor ikke også kontrolleret af Plantedirektoratet i forbindelse med 100 %-kontrollen. Læs mere i det følgende om veterinærrejsesholdets kampagne i 2010.

100 %-kontrollen blev – ligesom den almindelige 5 %-kontrol – som udgangspunkt gennemført ved uanmeldte kontrolbesøg. Kontrolbesøgene var fordelt over hele året. Omkring to tredjedele af besøgene blev gennemført, efter at hvalpene var fravænnnet og frem til tidspunktet for pelsning.

FIGUR 2. BESKÆFTIGELSESMATERIALE I PELSDYRBESÆTNINGER ³

Procentandelen af pelsdyrbesætninger, som i 2010 fik en indskærpelse, et påbud eller blev politianmeldt, der ikke var permanent adgang til halm eller hylde/rør.

Det er i denne periode, der er størst risiko for, at der opstår bidskader hos mink.

HVAD VISTE 100 %-KONTROLLEN?

Overordnet viste 100 %-kontrollen, at der skete lovovertrædelser på 50 % af pelsdyrfarmene (se faktasiden "I hvor mange besætninger blev loven ikke overholdt?"). De hyppigste overtrædelser omfattede bl.a.:

- Manglende dokumentation for medicinsk behandling og for antal døde dyr
- Redekassernes størrelse⁴
- At der ikke var permanent adgang til halm eller hylde/rør

Læs de samlede resultater af 100 %-kontrollen i tabel 16 bagest i denne rapport.

VETERINÆRREJSEHOLDETS KAMPAGNE I 2010

Fødevarestyrelsens veterinærrejsehold gennemførte i efteråret 2010 en kontrolkampagne på 78 minkfarme. De 78 farme blev udvalgt på baggrund af kontrolresultaterne fra veterinærrejseholdets ekstra kontrol med ca. 10 % af alle danske minkfarme i 2009. De udvalgte farme havde i 2009 overtrådt regler af særlig stor betydning for dyrevelfærden. Det var fx regler om adgang til halm og redekasse, regler om burstørrelse og regler om korrekt behandling af syge og tilskadekomne dyr, eller de havde overtrådt reglerne vedrørende medicinanvendelse.

På i alt 32 af de 78 minkfarme – dvs. 41 % – blev der konstateret overtrædelser af dyrevelfærdsreglerne for mink. Der var typisk tale om overtrædelser, som også blev påtalt i forbindelse med kontrollen i 2009. Overtrædelserne drejede sig bl.a. om:

- For små redekasser
- Manglende stimuli
- Manglende rengøring af bure og redekasser
- Manglende behandling af syge og tilskadekomne dyr

I alt 10 minkfarme blev politianmeldt i forbindelse med kontrolkampagnen – heraf én for manglende behandling af syge og tilskadekomne dyr. Veterinærrejseholdet fandt ved kontrollen ikke nogen dyr, som havde været udsat for groft uforsvarlig behandling efter dyreværnsloven, men har dog politianmeldt en besætning efter fund af syge og tilskadekomne dyr, hvor overtrædelserne alene blev vurderet til at være uforsvarlig.

HVAD SKER DER I 2011?

I forlængelse af 100 %-kontrollen i 2010 følger myndighederne op med velfærdskontrolbesøg i 50 % af de danske pelsdyrfarme i 2011. Derudover gennemfører Fødevaresty-

relsens veterinærrejsehold endnu en kontrolkampagne på pelsdyrfarme i 2011.

Du vil kunne læse mere om resultaterne samt initiativerne på pelsdyrområdet i dyrevelfærdsrapporten for 2011, som udkommer i løbet af 2012.

Find link til arbejdsgrupperapporten, der ligger til grund for de nye initiativer på pelsdyrområdet, i Appendiks 3.

³ I størstedelen af 2010 blev rør, som havde en diameter under 4 cm, ikke anset for at opfylde kravet om beskæftigelsesmateriale. Ved en konkret afgørelse, dateret 21. december 2010, blev det fastslået, at kontrolmyndigheden ikke kunne stille minimumskrav til rørets diameter. Herefter er det i hvert enkelt tilfælde vurderet, om anvendte rør kunne anses som fyldestgørende beskæftigelsesmateriale, uden at vejledende mål er lagt til grund for vurderingen.

⁴ Myndighederne bedømmer, at kravet til tilgængeligt bundareal i redekassen er opfyldt, når samtlige dyr kan ligge i redekassen samtidigt uden at skulle ligge i lag (jf. § 21, stk. 1, i bek. nr. 1734 af 22/12 2006 om beskyttelse af pelsdyr). I slutningen af oktober 2010 udmeldte Fødevarestyrelsen en præcisering af retningslinjerne i form af en række minimumsmål for redekassen i forhold til antallet af dyr. Denne præcisering kan som udgangspunkt anvendes ved bedømmelsen af bestemmelsen. Samtidig udmeldte Fødevarestyrelsen, at der kan være tilfælde, hvor dyrene er så store, at der kan være behov for en individuel vurdering af, om bundarealet i redekassen er tilstrækkeligt. Det bemærkes, at fødevareministeren ved besvarelsen af spørgsmål nr. 114 (Alm. del) den 6. januar 2011 har oplyst Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om, at minimum 168 sager om redekassestørrelse var blevet afgjort forud for den nævnte præcisering af retningslinjerne. De nævnte sager indgår i tallet ovenfor.

NYE DYREVELFÆRDSMÆSSIGE INITIATIVER I MINK-BESÆTNINGER FRA 2011:

- Obligatorisk sundhedsrådgivningsaftale på alle minkfarme med mere end 20 tæver eller 100 hvalpe
- Obligatorisk uddannelse af nye minkavlere
- Krav om efteruddannelse af eksisterende minkavlere
- Krav om kursus til ansatte i minkfarme (skal være gennemført inden udgangen af 2012)

7

VETERINÆRREJSE-
HOLDETS KAMPAGNER
VEDRØRENDE DYRE-
VELFÆRD I 2010

Med sine tematiske kontroller og kampagner sætter Fødevarestyrelsens veterinærrejsehold fingrene på dyrevelfærdens ømme områder. Kampagneemnerne i 2010 omfattede bl.a. syge og tilskadekomne køer, opstaldning af søer i enkeltbokse og korrekt aflivning i svine- og kvægbesætninger.

AF VETERINÆRREJSEHOLDET, FØDEVARESTYRELSEN

I 2010 gennemførte Fødevarestyrelsens veterinærrejsehold fire kampagner i besætninger med landbrugsdyr (se tabel 4). Kampagnerne fokuserede på behandling af syge og tilskadekomne køer i malkekvægsbesætninger, opstaldning af søer i svinebesætninger, samt om velfærdsreglerne i minkbesætninger generelt overholdes med fokus på håndtering af dyr med skader og bidsår. Desuden har veterinærrejseholdet som opfølgning på en kampagne i 2008 kontrolleret, at svin og kreaturer, der var blevet aflivet af landmanden selv, var korrekt skudt og afblødt.

Alle besøg, som veterinærrejseholdet foretager i besæt-

ninger, foregår uanmeldt. Det sker for at få et så realistisk billede som muligt af dyrenes situation i besætningen. De enkelte kampagners formål, baggrund og resultater er beskrevet i den følgende tekst. Dog er kampagnen i minkbesætninger beskrevet i afsnittet "Øget velfærdskontrol af pelsdyr i 2010".

VETERINÆRREJSEHOLDETS ØVRIGE KONTROLLER PÅ DYREVELFÆRDSOMRÅDET

Veterinærrejseholdet har i 2010 derudover udført kontroller med transport af de såkaldte udsættersøer i samarbejde med Rigspolitiet. Disse kontroller har haft til formål at kon-

Tabel 4 Veterinærrejseholdets kampagner i besætninger med landbrugsdyr i 2010				
Emne	Dyreart	Antal kontroller	% med overtrædelser af fokus emne	% med overtrædelser i alt
Håndtering af syge og tilskadekomne køer	Kvæg	50	34 %	34 %
Opstaldning af søer i enkeltbokse	Svin	50	60 %	62 %
Mink dyrevelfærd	Mink	78	41 %	46 %
Aflivningskampagne opfølgning	Svin/Kvæg	53	9,4 %	9,4 %

trollere, om transport af udsættersøer overholder reglerne om en maksimal transporttid på 8 timer. Disse kontroller fortsættes i 2011 og er derfor ikke afrapporteret endnu.

Veterinærrejseholdet har ligeledes gennemført 18 velfærds-kontrolbesøg i svinebesætninger i 2010 sammen med kontrollanter fra Plantedirektoratet. Kontrollen gav anledning til, at 16 besætninger blev sanktioneret for overtrædelser af dyrevelfærdsreglerne.

I alt 81 gange i 2010 har veterinærrejseholdet deltaget i politiets kontroller med dyretransporter. Ved disse kontroller bidrager veterinærrejseholdet med en dyrlægefaglig vurdering af de forhold, dyrene transporteres under, samt med en vurdering af, om dyrene er behandlet uforsvarligt ved transporten.

Resultatet af disse kontroller afrapporteres af politiet.

FAKTA OM FØDEVARESTYRELSENS VETERINÆRREJSEHOLD

- Blev dannet i 2009 efter sammenlægning af Fødevarestyrelsens dyrevelfærdsrejsehold og medicinrejsehold
- Udfører aktioner og tematiserede kontroller på dyrevelfærds- og medicinområdet
- Kontrollerer stordyrspaktiserende dyrlægers auditering af besætningernes egenkontrol vedrørende dyrevelfærd
- Kontrollerer og superviserer stordyrspaktiserende dyrlægers medicinanvendelse
- Bistår Rigspolitiet ved vejkontrol af dyretransporter
- Bistår anklagemyndigheden ved forberedelse af retssager på dyrevelfærds- og medicinområdet

FOKUS PÅ HÅNDTERING AF SYGE OG TILSKADEKOMNE KØER I MALKEKVÆGSBESÆTNINGER

Køer med tydelige haltheder og ældre kroniske betændelsestilstande i lemmerne, som i mange tilfælde ikke var blevet behandlet tilfredsstillende, og køer der ikke var opstaldet på blødt underlag i en sygeboks eller på græs, som loven kræver det ved syge og tilskadekomne dyr. Det var, hvad en kampagne, som veterinærrejseholdet udførte i 2010, viste.

Lemme- og klovlidelser hos køer gør dem oftest tydeligt halte. Halte dyr bør opstaldes på blødt underlag, da halt-hed er tegn på smerte, og smerten forværres, når dyret går på et hårdt underlag. Formålet med veterinærrejseholdets kampagne var at afdække, om køer, der blev syge eller kom til skade, fik en passende behandling, og om der blev tilkaldt dyrlæge, når det var nødvendigt. Der var desuden fokus på, om syge/tilskadekomne dyr blev opstaldet i henhold til deres behov, fx om tydeligt halte dyr blev opstaldet på blødt strøet underlag. Kampagnen omfattede 50 malkekvægsbesætninger, hvoraf 23 var mindre kvægbesætninger med 75-100 årskøer, og 27 større kvægbesætninger med over 100 årskøer.

HVAD SIGER LOVEN OM DYR, DER ER BLEVET SYGE ELLER ER KOMMET TIL SKADE?

Når et dyr bliver sygt eller kommer til skade, skal dyrets ejer eller den besætningsansvarlige straks vurdere dyrets sygdom/skade. Kan man ikke umiddelbart afgøre, om skaden er alvorlig, eller om dyrets sygdom kræver behandling, bør man straks kontakte sin dyrlæge. Er sygdommen ikke alvorlig, eller er lidelsen af en sådan karakter, at man med ekstra omsorg og pasning kan helbrede dyret, vurderes det, om dyret har behov for isolering fra andre dyr. Endvidere skal det vurderes, om dyret evt. har behov for opstaldning i sygeboks med strøet og blødt underlag.

Når dyrlægen tilser og evt. behandler et sygt dyr, er det vigtigt, at besætningsejeren følger dyrlægens anvisninger for pasning og efterbehandling af dyret. Besætningsejeren skal få klarhed over, hvornår dyret forventes helbredt, eller hvilke forhold der nødvendiggør genbehandling. Sker der ændringer i dyrets tilstand – fx at dyret ikke helbredes som forventet, eller dyrets symptomer forværres – har man som besætningsejer igen pligt til at kontakte dyrlægen eller alternativt at aflive dyret.

Reglerne om håndtering af syge og tilskadekomne dyr er omfattet af EU's krydsoverensstemmelseskrav⁵. Sker der overtrædelser af krydsoverensstemmelseskravene, vil det kunne medføre træk i landmandens landbrugsstøtte fra EU.

HVAD VISTE KAMPAGNEN?

Det var især køer med lemme- og klovlidelser, fx trykninger, infektioner og overbelastninger, der gav anledning til sanktioner. Overtrædelserne bestod i, at dyrene enten ikke var behandlet tilfredsstillende eller ikke var opstaldet i henhold til reglerne. I forbindelse med kampagnen blev 17 af de 50 kontrollerede besætninger sanktioneret (politianmeldelse, påbud eller indskærpelse) for overtrædelser af dyrevelfærdsreglerne. I tre besætninger blev der givet såvel påbud som indskærpelser (se tabel 5).

Veterinærrejseholdet måtte således sanktionere i alt 34 % af de kontrollerede malkekvægsbesætninger.

I en tredjedel af de kontrollerede besætninger konstaterede veterinærrejseholdet, at besætningsejeren ikke tog tilstrækkeligt vare på syge og tilskadekomne dyr.

I 14 af de kontrollerede besætninger blev det konstateret, at dyr ikke var behandlet forsvarligt og efter dyreværnslovens

SYGE OG TILSKADEKOMNE KØER Ko med kronisk klovbyld, hvor koen har tydelig hævelse og infektion i klovranden, og hvor dyret ikke har været tilset af en dyrlæge eller er blevet behandlet. Koen var tydeligt halt og ikke opstaldet på blødt underlag, men på et betonspaltegulv. Besætningsejeren blev påbudt at få koen tilset af en dyrlæge og opstaldet på blødt underlag straks. Besætningsejeren valgte at aflive dyret. (Foto: Fødevarestyrelsen).

SYGE OG TILSKADEKOMNE KØER Ko med kronisk betændelse og byld i kloven. Koen var springhalt og havde svært ved at rejse sig. Den stod i blød boks men er ikke helbredt og ikke behandlet /tilset af en dyrlæge. Besætningsejeren fik påbud om at få koen tilset af en dyrlæge straks. Besætningsejeren valgte at aflive koen efter besøget (Foto: Fødevarestyrelsen).

regler. En besætningsejer blev anmeldt til politiet for at have behandlet sine dyr groft uforsvarligt.

HVORDAN SANKTIONEREDE FØDEVARESTYRELSENS VETERINÆRREJSEHOLD?

Politianmeldelse

Veterinærrejseholdet politianmeldte de landmænd, hvor kontrollen viste, at et stort antal kreaturer ikke var behandlet forsvarligt, herunder ikke opstaldet i henhold til deres behov. Fx var en afmagret ko med en flere uger gammel stærkt smertevoldende infektion i lemmerne ikke behandlet og ikke opstaldet på blødt underlag. Forholdet blev vurderet til grov uforsvarlig behandling af dyr.

Påbud

Veterinærrejseholdet anvendte bl.a. påbud i følgende tilfælde:

- Smertevoldende lidelser, der havde stået på i flere dage, og som der ikke var taget hånd om
- Smertevoldende haltheder hos køer, som ikke var opstaldet på blødt underlag
- Manglende dyrlægetilsyn eller aflivning af behandlede dyr, når dyret ikke var kommet sig

Besætningsejeren blev påbudt dels at få de pågældende dyr behandlet og tilset af en dyrlæge, dels at opstalde tydeligt

halte dyr på et blødt underlag. Hvis en besætningsejer valgte ikke at følge påbuddet om behandling og opstaldning, skulle dyret aflives eller evt. slagtes straks.

Indskærpelser

Indskærpelser blev givet ved følgende typer af overtrædelser:

- Manglende eller mangelfuld behandling eller opstaldning
  - men uden væsentlig smerte eller lidelse for dyret
- Mindre smertevoldende lidelser og i kortere periode (få dage)
- Når landmanden delvist har levet op til regler vedrørende opstaldning, dyrlægetilsyn eller behandling, men hvor væsentlige mangler er konstateret

HVORDAN ER DER FULGT OP PÅ KAMPAGNEN I KVÆGBESÆTNINGER?

Når myndighederne udsteder et påbud til en landmand, bliver der efterfølgende fulgt op på, om der er rettet op på lovovertrædelser. Veterinærrejseholdet fandt, at landmanden i en del tilfælde valgte at aflive de dyr, som var omfattet af påbuddet. Fx hvis landmanden selv skønnede, at yderligere behandling eller dyrlægetilsyn ikke var hensigtsmæssig eller ville kunne føre til helbredelse.

Tabel 5 Oversigt over sanktioner ved kampagnen i malkekvægsbesætninger i 2010

Besætningsstørrelse	Antal besætninger	Politianmeldelser	Påbud	Indskærpelser
75-100 køer	23		4	1
Over 100 køer	27	1	10	4
I alt	50	1	14	5

FOKUS PÅ OPSTALDNING AF SØER I ENKELTBOKSE

Nogle søer lever et trangt liv i de ældre danske svinestalde. Kampagnen om opstaldning af søer fandt, at 60 % af de kontrollerede besætninger, der opstaldede søer i enkeltbokse, ikke overholdt reglerne. Søernes bokse var typisk for korte eller for smalle til, at søerne kunne hvile, lægge og rejse sig uden besvær.

Søer er igennem de sidste 20 år blevet større, både hvad angår vægt, længde, bredde og dybde. Dette kan ofte medføre, at "moderne" søer opstaldet i traditionelle enkeltdyrsbokse i ældre staldsystemer ikke har plads nok til at kunne lægge sig samt hvile og rejse sig ubesværet. Hvis søer opstaldes i bokse, der er for små i forhold til dyrene, forringes dyrenes velfærd, og der er risiko for, at søerne får skader af inventaret. Søerne vil fx ikke kunne hvile sig tilstrækkeligt uden at blive klemt af inventaret, og de vil enten skulle hvile hovedet på kanten af foderkrybben eller klemme hoved og tryne ind under denne. Der er derfor risiko for, at søerne bliver udsat for smerte og lidelse, og i enkelte tilfælde vil de kunne få skader i hud og muskulatur. Ca. en tredjedel af Danmarks søer og gylter opstaldes ifølge oplysninger fra Landbrug og Fødevarer stadig i enkeltdyrsbokse i drægtighedstiden. Dyr opstaldet i enkeltdyrsbokse kan lægge og rejse sig, men kan ikke vende rundt i boksen.

KAMPAGNENS FORMÅL

Veterinærrejseholdet ønskede med kampagnen at undersøge, om det i de besætninger, hvor søer stadig opstaldes i enkeltbokse, sikres, at søerne har tilstrækkelig plads. Det blev endvidere undersøgt, om opstaldningen af søer i enkeltdyrsbokse medfører, at dyrene ikke kan lægge sig samt hvile og rejse sig ubesværet.

OPSTALDNING AF SØER Søer i for små enkeltbokse – "rullepølse-søer" – har risiko for trykskader, er stærkt begrænset i bevægelsesfrihed og får berøvet muligheden for nødvendig hvile. (Foto: Fødevarestyrelsen).

Kampagnen blev gennemført som en såkaldt tematiseret kontrol⁶ og omfattede i alt 50 besætninger udvalgt fra besætninger, som opstalter søer i enkeltbokse. Besætningerne blev tilfældigt udvalgt efter besætningsstørrelse. 21 besætninger med under 300 årssøer og 29 besætninger med over 300 årssøer indgik i kontrollen.

HVAD SIGER LOVEN OM OPSTALDNING AF SØER?

Svinestalde skal være indrettet sådan, at hvert svin kan lægge sig samt hvile og rejse sig uden besvær. Det fremgår af dyreværnsloven og bekendtgørelsen om beskyttelse af svin (se Appendix 2).

Fødevarestyrelsen vurderer derfor, at søer i enkeltbokse skal have mulighed for at kunne rejse og lægge sig ubesværet, og at de skal kunne ligge på siden i boksene, uden at de klemmes af inventaret, og uden at hovedet skal hvile på krybbekanten eller klemmes ind under denne.

Ny lovgivning fra EU betyder, at alle drægtige søer og gylter fra 1. januar 2013 skal holdes i løsdriftssystemer senest 4 uger efter drægtighed og mindst indtil 7 dage før forventet faring. I staldsystemer taget i brug før 1. januar 1999 kan søer stadig opstaldes i enkeltdyrsbokse i hele drægtigheds-

tiden indtil år 2013. Veterinærrejseholdets kontrol foregik i sidstnævnte type af besætninger.

RESULTATET AF KONTROLLEN

Kampagnen om opstaldning af søer viste, at 60 % af de kontrollerede besætninger havde få eller flere søer, der ikke kunne lægge sig samt hvile og rejse sig uden besvær. Typisk var boksene i disse besætninger enten for korte eller for smalle.

I 30 af de 50 kontrollerede besætninger blev der sanktioneret for overtrædelser af dyrevelfærdsreglerne, som relaterer sig til opstaldningen af søer i enkeltbokse (se tabel 6), dvs. at veterinærrejseholdet enten politianmeldte landmanden eller udstedte et påbud eller en indskærpelse.

Antallet af søer i de enkelte besætninger, som ikke var opstaldet efter forskrifterne, varierede fra få dyr og op til ca. 165 dyr i en besætning. I langt de fleste besætninger drejer det sig dog kun om et mindre antal søer eller gylter, der havde for lidt plads. De givne sanktioner omfatter ca. 626 søer ud af ca. 44.000 søer, som var omfattet af kontrollen, svarende til ca. 1,4 % af søerne.

Tabel 6 Oversigt over sanktioner ved kampagnen om opstaldning af søer fordelt efter besætningsstørrelse ⁷

Besætningsstørrelse	Forhold vedrørende opstaldning i enkeltdyrsbokse			Andre dyrevelfærdsmaessige forhold		
	Politianmeldelser	Påbud	Indskærpelser	Politianmeldelser	Påbud	Indskærpelser
Under 300 søer (21 besætninger)	1	4	5	1	3	1
Over 300 søer (29 besætninger)	1	7	13	1	4	6
I alt	2	11	18	2	7	7

HVORDAN SANKTIONEREDE FØDEVARESTYRELSENS VETERINÆRREJSEHOLD?

Politianmeldelser

Konstateredes der skader på dyrene som følge af opstaldning i for små bokse, vurderede veterinærrejseholdet overtrædelsen som grov og politianmeldte landmanden. I én besætning blev det konstateret, at søer havde skader på bagparten som følge af inventartryk.

Påbud

Landmanden fik et påbud, hvis overtrædelserne omfattede flere eller mange søer, og søerne var uden skader fra inventaret. I disse tilfælde fik landmanden et påbud med en frist på 1-2 måneder til afhjælpning af forholdene ved fx at udskifte inventar eller forlænge boksene. Veterinærrejseholdet har i disse tilfælde påbudt landmanden at sørge for, at søerne blev opstaldet, så de kunne hvile samt lægge og rejse sig uden besvær. Ved overtrædelser, hvor det blev vurderet, at dyrene var udsat for uforsvarlig behandling, blev landmanden påbudt at ændre opstaldningen.

Indskærpelser

Indskærpelser er anvendt i de tilfælde, hvor dyrene vurderes at have været udsat for væsentlig ulempe. Landmanden fik fx en indskærpelse, hvis overtrædelsen kun omfattede få søer med for lidt plads i boksene, hvis søerne var uden skader fra inventaret, eller landmanden umiddelbart kunne tilbyde dem en anden plads i stalden.

OPFØLGNING PÅ KONTROLKAMPAGNEN

Veterinærrejseholdet kontrollerede efterfølgende, at landmændene overholdt de udstedte påbud. I en del tilfælde rettede landmanden opstaldningsforholdene under kontrolbesøget ved straks at flytte de berørte søer til større bokse eller stier.

OPSTALDNING AF SØER So med sår og skader på bagpartiet pga. tryk og slid fra inventar. Besætningsejeren blev politianmeldt for overtrædelsen. (Foto: Fødevarestyrelsen).

FOKUS PÅ KORREKT AFLIVNING

En landsdækkende kampagne om korrekt aflivning af kvæg og svin viste, at flere landmænd kunne finde ud af at aflive deres dyr korrekt i 2010, end det var tilfældet ved en lignende kampagne i 2008-2009.

Veterinærrejseholdet afviklede i 2008-2009 en landsdækkende kampagne vedrørende korrekt aflivning af svin og kvæg. Resultaterne i 2008-2009 viste, at 42,6 % af de besætninger, der havde aflivet dyr, ikke aflivede dyrene korrekt. Landbrugets hovedorganisation, Landbrug og Fødevarer, udsendte efterfølgende informationsmateriale, der præciserede den korrekte metode for aflivning af dyr med boltpistol, og veterinærrejseholdet havde flere møder med landbruget, hvor rejseholdets erfaringer blev fremlagt. For at følge op på kampagnen fra 2008-2009 blev der igen i 2010 afviklet en kontrolkampagne, hvor formålet var at klarlægge om landbrugsdyr aflives korrekt.

HVORDAN FOREGIK KONTROLLEN?

Kontrollen blev foretaget ved, at rejseholdet undersøgte dyr, der var lagt ud til afhentning til destruktion fra besætningen.

HVAD VISTE KONTROLLEN MED KORREKT AFLIVNING?

Kontrollen blev afviklet i alle dele af landet, og resultatet af samtlige kontroller kan ses i tabel 7.

Kontrollen viste, at der var sket en betydelig forbedring i forhold til den tilsvarende kampagne, der blev foretaget i 2008-2009. Veterinærrejseholdet fandt således i 2010, at andelen af besætninger, der ikke havde aflivet dyr korrekt, var faldet til 9,4 %, hvor det i 2008 var mere end 40 % af de kontrollerede besætninger med aflivede dyr, der ikke havde aflivet korrekt.

Således var der 2010 fem besætninger (ud af de 53 med døde dyr), hvor dyr ikke var blevet aflivet korrekt. Alle fem besætninger var svinebesætninger.

⁵ Krydsoverensstemmelse betyder, at landmænd, der modtager direkte støtte eller tilskud efter visse ordninger under landdistriktsprogrammet, skal overholde en række krav til miljø, sundhed, dyrevelfærd og god landbrugsmæssig stand for at få udbetalt støtten/tilskuddet uden nedsættelse.

⁶ En tematisk kontrol er målrettet et aktuelt problem, fx om landmænd afliver deres dyr korrekt, eller om søer opstaldes korrekt.

⁷ I ni besætninger er der både givet sanktioner for forhold omfattende opstaldning af søer i enkeltdyrsbokse og for dyrevelfærdsmæssige forhold af anden karakter. I én besætning er der både givet påbud og indskærpelse for forhold omfattende opstaldning af søer i enkeltdyrsbokse

Tabel 7 Resultatet af kampagnen om korrekt aflivning i 2010				
Dyreart	Antal besætninger kontrolleret	Antal besætninger med selvdøde dyr	Antal besætninger med korrekt aflivning	Antal besætninger politianmeldt pga. at aflivning ikke var udført korrekt
Svin	72	27	40	5
Kvæg	21	13	8	0
I alt	93	40	48	5

8

DYREVELFÆRDS-
KONTROLLENS
RESULTATER I 2010

Fødevarerstyrelsens velfærdskontrol berører alle faser af et produktionsdyrs liv – fra fødsel til død/ aflivning. I dette afsnit om kontrollens resultater sættes der fokus på de emner, hvor der især skete overtrædelser af loven. Emnerne omfatter opstaldning af dyr, pleje af syge og tilskadekomne dyr, transport af dyr samt bedøvelse og aflivning.

AF FØDEVARESTYRELSEN

Dette tekstafsnit introducerer de samlede resultater fra myndighedernes dyrevelfærdskontrol i 2010 i besætninger, ved transport og på slagterier. Afsnittet præsenterer desuden udvalgte resultater med særligt mange overtrædelser i tekst og figurer.

VELFÆRDSKONTROL I BESÆTNINGER

Når myndighederne udfører velfærdskontrol i besætninger, kan de give indskærpelser, påbud eller politianmelde landmanden, hvis de finder, at han har overtrådt dyrevelfærdslovgivningen.

Under velfærdskontrolbesøget i en besætning benytter kontrollanten en tjekliste med de gældende lovkrav for den pågældende dyreart. Kontrollanten krydser af, om de forskellige regler overholdes. Hvis der er tale om en svinebesætning, skal kontrollanten fx tjekke, om dyrene har nok halm eller andet rodemateriale, og om der er nok sygestier til rådighed.

Udvalgte kontrolresultater med særligt mange overtrædelser er præsenteret i tekst og figurer i dette afsnit. De samlede

SÅDAN LÆSES KONTROLRESULTATERNE

I tabellerne med de samlede kontrolresultater er antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser opgjort for en række overtrædelser og inden for de dyregrupper, hvor kontrollen foregår:

- Kvæg
- Svin
- Får
- Geder
- Heste
- Pelsdyr
- Slagtekyllinger
- Andet slagtefjerkræ (gæs, ænder og kalkuner)
- Æglæggende høner i bure
- Æglæggende høner i alternative systemer.

Overtrædelserne er opdelt i følgende seks emner inden for hver dyrearts tabel:

- Personale, management og tilsyn
- Staldindretning og pladsforhold
- Bygninger, materialer, rengøring og nærmiljø
- Foder og vand
- Operative indgreb
- Optegnelser og lignende.

resultater fra velfærdskontrollen kan findes i tabellerne på de efterfølgende sider.

HVORDAN ER OVERTRÆDELSENE KATEGORISERET?

I forbindelse med opgørelsen af kontrolresultaterne for 2010 har Fødevarestyrelsen valgt at opdele overtrædelserne i seks forskellige emner (se faktaboks). For hvert emne har Fødevarestyrelsen samlet de overtrædelser, som vedrører samme emne, i kategorier. Fx omfatter kategorien "Syge/tilskadekomne dyr får ikke fornøden pleje/behandling" følgende overtrædelser: "Mangler fornøden pleje/behandling", "Isoleres ikke" og "Tilses ikke af en dyrlæge/aflives ikke".

Der kan godt forekomme mere end én type overtrædelse inden for en kategori i en besætning, men den pågældende besætning tæller kun med én gang i opgørelsen over, hvor mange landmænd der ikke overholdt lovkravene i katego-

rien. Hvis en landmand fx både har overtrådt kravet om isolering af syge og tilskadekomne dyr og kravet om, at syge og tilskadekomne dyr skal tilses af en dyrlæge eller aflives, vil det altså kun tælle med én gang i opgørelsen for kategorien "Syge/tilskadekomne dyr får ikke fornøden pleje/behandling".

Du kan læse mere om gruppering af overtrædelser i forbindelse med opgørelse af resultaterne fra velfærdskontrollen i 2010 på Fødevarestyrelsens hjemmeside www.fvst.dk.

HVOR MANGE GANGE GREB MYNDIGHEDERNE IND?

Det overordnede antal indskærpelser, påbud og politianmeldelser fordelt på dyrearter, der blev givet i forbindelse med velfærdskontrollen i besætninger i 2010, er vist i tabel 8. Under et kontrolbesøg kan besætningen fx få en indskærpelse for overtrædelse af ét lovkrav og en politianmeldelse

Tabel 8 Overordnede resultater af 5 % velfærdskontrollen i besætninger 2010				
Dyreart	Antal besætninger uden bemærkninger	Antal besætninger med indskærpelser	Antal besætninger med påbud	Antal besætninger meldt til politiet
Kvæg	529	111	32	10
Svin	224	173	77	28
Får	127	21	9	0
Geder	20	5	0	0
Pelsdyr*	821	708	225	27
Heste	130	53	13	1
Æglæggende høner, buranlæg	52	8	6	1
Æglæggende høner, alternative systemer	27	21	6	0
Slagtekyllinger	39	9	2	2
Kalkuner, gæs og ænder	6	1	1	0
I alt	1975	1110	371	69

* I 2010 fik alle pelsdyrfarme et velfærdskontrolbesøg.

for overtrædelse af et andet. Ligeledes kan en indskærpelse ende som et påbud, eller et påbud kan ende som en politianmeldelse, hvis der ikke bliver rettet op på forholdene. Den samme besætning kan således optræde i alle kategorierne "Antal besætninger med indskærpelser", "Antal besætninger med påbud" og "Antal besætninger meldt til politiet" i tabel 8. Den samme besætning kan også få indskærpet flere regler eller få påbud eller blive anmeldt til politiet på grund af flere overtrædelser.

Se også faktasiden "I hvor mange besætninger blev loven ikke overholdt?".

OPSTALDNING AF DYR – UDVALGTE KONTROLRESULTATER

De fleste landbrugsdyr tilbringer enten hele eller størstedelen af deres liv inde i stalden. I forbindelse med opstaldningen af dyrene skal landmanden overholde en række lovkrav. Se hvilke lovbestemmelser, der gælder for besætningerne, i Appendiks 2.

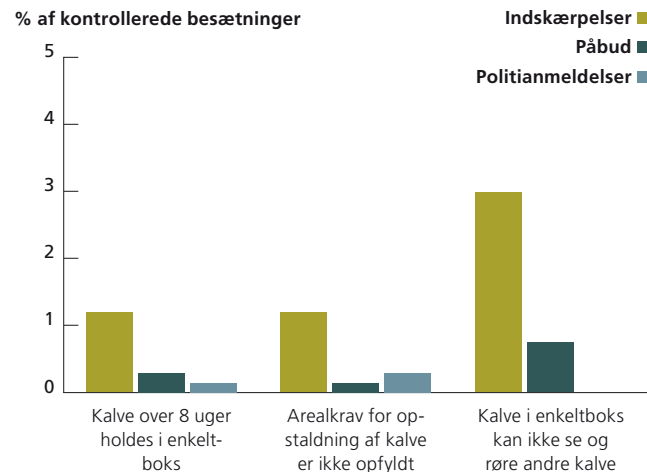
Velfærdskontrollen i 2010 viste, at der var problemer med at overholde kravene om, hvordan kalve skal opstaldes.

Boksene til kalve må ikke være for små. Desuden siger reglerne, at kalve over 8 uger – i modsætning til kalve under 8 uger – ikke må opstaldes enkeltvist. Hvis kalve under 8 uger opstaldes enkeltvist, er det et krav, at boksenes vægge har åbninger, så de kan se og røre andre kalve.

Resultaterne fra velfærdskontrollen i 2010, som vedrører 1) arealkravene til opstaldning af kalve, 2) kravet om, at kalve i enkeltbokse skal kunne se og røre andre kalve, og 3) kravet om, at kalve over 8 uger ikke må opstaldes i enkeltbokse, er vist i figur 3.

FIGUR 3. OPSTALDNING AF KALVE

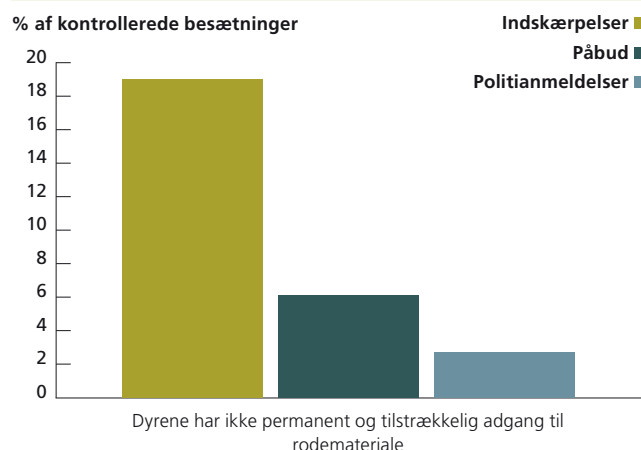
Procentandelen af de kontrollerede kvægbesætninger, som i 2010 fik en indskærpelse, et påbud eller blev politianmeldt for ikke at overholde 1) arealkravene til opstaldning af kalve, 2) kravet om, at kalve i enkeltbokse skal kunne se og røre andre kalve, og 3) kravet om, at kalve over 8 uger ikke må opstaldes i enkeltbokse.

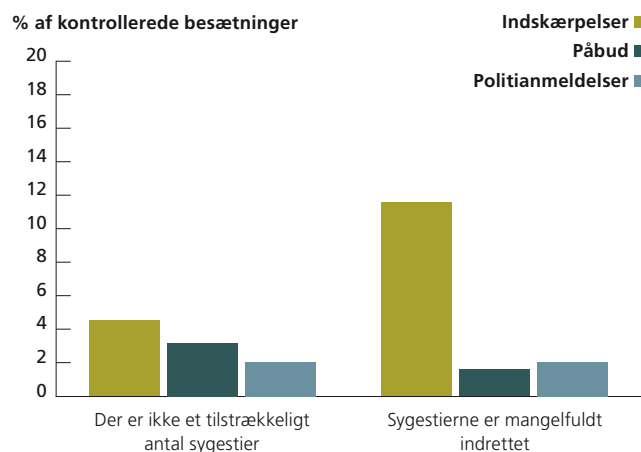
OPSTALDNING AF KALVE Enkeltbokse til kalve må ikke have massive skillevægge, men skal være forsynet med skillevægge med åbninger, så kalvene har mulighed for at se og røre andre kalve. (Foto: Margit Bak Jensen).

FIGUR 4. RODE- OG BESKÆFTIGELSESMATERIALE I SVINE-BESÆTNINGER

Procentandelen af de kontrollerede svinebesætninger, som i 2010 fik en indskærpelse, et påbud eller blev politianmeldt for ikke at overholde kravet om adgang til rode- og beskæftigelsesmateriale.

FIGUR 6. SYGESTIER I SVINEBESÆTNINGER

Procentandelen af de kontrollerede svinebesætninger, som i 2010 fik en indskærpelse, et påbud eller blev politianmeldt, fordi der manglede sygestier, eller fordi sygestierne var mangelfuldt indrettet.

Antallet af overtrædelser, som vedrører kalve op til 6 måneder, er sat i forhold til antal udpegede kvægbesætninger i alt. Det skyldes, at det for data indsamlet i 2010 ikke er muligt at skelne mellem besætninger med kalve og besætninger uden kalve. Det antages dog, at der var kalve under 6 måneder i langt den overvejende del af besætningerne.

Velfærdskontrollen i 2010 viste også, at en del af de kontrollerede svine- og pelsdyrbesætninger ikke overholdt kravene om stimuli til dyrene.

Ifølge loven skal svin og pelsdyr have permanent adgang til halm eller andet materiale, som kan opfylde deres behov for beskæftigelse. Mink, ildere og fritter skal derudover have permanent adgang til enten en hylde eller et rør.

Resultaterne fra velfærdskontrollen, som vedrører rode- og beskæftigelsesmateriale i svinebesætninger, er vist i figur 4. Læs om kontrolresultaterne for beskæftigelsesmateriale til pelsdyr i afsnittet "Øget velfærdskontrol af pelsdyr i 2010".

SYGE OG TILSKADEKOMNE DYR

– UDVALGTE KONTROLRESULTATER

I henhold til lovgivningen skal et sygt eller tilskadekommet dyr omgående have en passende behandling. Hvis det ikke hurtigt kommer sig efter behandlingen, skal landmanden enten aflive det straks eller tilkalde en dyrlæge så hurtigt som muligt. Desuden skal et sygt eller tilskadekommet dyr om nødvendigt isoleres i et passende rum med tør og bekvem strøelse, når det er hensigtsmæssigt. Et sygt eller tilskadekommet dyr, som kræver isolation, kunne fx være en halt ko eller en so med skuldersår.

Velfærdskontrollen i 2010 viste, at der var problemer med at overholde kravene om fornøden pleje og behandling af

syge og tilskadekomne dyr i de kontrollerede kvæg-, svine- og pelsdyrbesætninger. I de kontrollerede svinebesætninger var der desuden problemer med at overholde kravet om et tilstrækkeligt antal sygestier og kravene til indretning af sygestierne.

Resultaterne fra velfærdskontrollen i 2010, som vedrører for nøden pleje af syge og tilskadekomne dyr i kvæg- og svinebesætninger, er vist i figur 5. I figur 6 er vist de resultater, som vedrører hhv. antallet af sygestier i svinebesætninger og indretning af sygestier i svinebesætninger.

Læs om veterinærrejseholdets særlige 2010-kampagne om håndtering af syge og tilskadekomne køer i besætninger i afsnittet "Veterinærrejseholdets kampagner vedrørende dyrevelfærd i 2010", og læs om kontrolresultaterne for pelsdyr i afsnittet "Øget velfærdskontrol af pelsdyr i 2010".

BEDØVELSE OG AFLIVNING

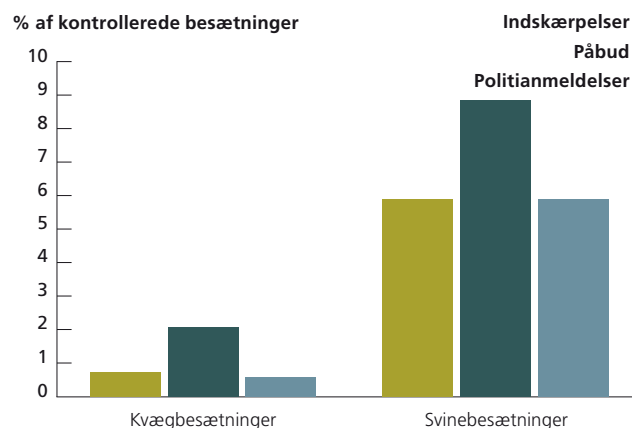
– UDVALGTE KONTROLRESULTATER

Der opstår nu og da situationer, hvor landmanden er nødt til at aflive et sygt eller tilskadekommet dyr ude i besætningen. Kvæg og svin skal bedøves med en boltpistol inden afblødning – dvs. overskæring af de store halspulsårer, hvorved dyret dør hurtigt og smertefrit. Fjerkræ må aflives ved dislokation af halsen – dvs. de øverste halshvirvler hives væk fra hinanden – mens mink bedøves og aflives med kuldioxid eller kulilte i en lufttæt aflivningskasse.

Når landmanden skal aflive et dyr ude i sin besætning, skal han overholde en række krav. Dels skal landmanden have den nødvendige viden om korrekt aflivning, og dels skal han have det rigtige udstyr. Desuden skal landmanden vide, præcis hvornår aflivning er nødvendig.

FIGUR 5. SYGE OG TILSKADEKOMNE DYR

Procentandelen af de kontrollerede kvæg- og svinebesætninger, som i 2010 fik en indskærpelse, et påbud eller blev politianmeldt for ikke at give syge og tilskadekomne dyr den fornødne pleje og behandling.

HÅNTERING AF SYGE OG TILSKADEKOMNE DYR. Syge og tilskadekomne dyr skal omgående have en passende behandling. Den halte ko på billedet er blevet isoleret i et passende rum med tør og bekvem strøelse, som loven foreskriver det. (Foto: Fødevarestyrelsen).

Nogle af de kontrollerede pelsdyrbesætninger havde i 2010 problemer med at overholde reglerne for korrekt aflivning. Se kontrolresultaterne vedrørende korrekt aflivning af pelsdyr i afsnittet "Øget velfærdskontrol af pelsdyr i 2010", og se de samlede resultater for alle dyrearter i tabellerne bagest i denne rapport.

Læs desuden om veterinærrejseholdets kampagne vedrørende korrekt aflivning af kvæg og svin i besætninger i afsnittet "Veterinærrejseholdets kampagner vedrørende dyrevelfærd i 2010".

VELFÆRDSKONTROL VED TRANSPORT OG PÅ SLAGTERIER

Dyr transporteres i mange forskellige sammenhænge, fx når de skal opfedes i andre besætninger end dem, hvor de er født, eller når de skal til slagtning. Transport er en uvant situation for de fleste dyr. Hvis transportforholdene ikke er i orden, kan dyrene blive udsat for angst, lidelse og smerte.

Der gælder en række regler for transport af dyr. Fx skal dyrene være transportegnede. Det betyder, at de ikke må være syge eller have skader, der fører til, at de udsættes for smerte og lidelse under transporten. Dyr må heller ikke transporteres, hvis de er højdrægtige, dvs. hvis de er i de sidste 10 % af drægtigheden. Det er typisk højdrægtigt kvæg, som ulovligt udsættes for transport.

Velfærdskontrollen i forbindelse med transport af kvæg, svin og fjerkræ er opgjort som det antal indskærpelser, påbud og politianmeldelser, der er givet for en række overtrædelser. Overtrædelserne handler fx om, at dyrene ikke var transportegnede, at de ikke havde plads nok i transportvognen, eller at der ikke var nok strøelse i transportvognen.

For de overtrædelser, der har med sygdom og tilskadekomst at gøre, men ikke med fx arealkrav, dokumentationskrav osv., er resultaterne desuden opgjort som antallet af berørte dyr. For nogle overtrædelser er der tale om et mindste antal dyr (angivet i tabellerne som "≥ x dyr"). Det skyldes, at der i nogle tilfælde i beskrivelsen af en overtrædelse ikke er angivet, præcis hvor mange dyr der var omfattet af overtrædelsen. I stedet står der fx "25-30 dyr" eller "ca. 25 dyr". I sådanne tilfælde er der regnet med det laveste af de to tal eller, hvor der er angivet et omtrentligt tal, med det angivne cirkatal.

For velfærdskontrollen på slagterier er resultaterne opgjort som antallet af indskærpelser og politianmeldelser, der er givet for overtrædelser af kravene til indretning af slagterierne, opstaldning af dyrene, personale samt bedøvelses- og aflivningsudstyr.

Ligesom for velfærdskontrol ved transport er de resultater fra kontrollen på slagterierne, der har med sygdom og tilskadekomst at gøre, desuden opgjort som antallet af berørte dyr. Også her er antallet i nogle tilfælde angivet som "mindst x dyr".

TRANSPORT OG SLAGTNING

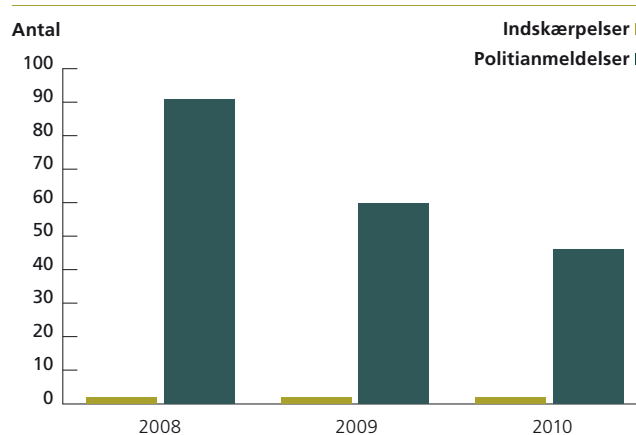
– UDVALGTE KONTROLRESULTATER

Velfærdskontrollen på slagterierne omfatter alle dyr, der transporteres til slagtning i Danmark. Tallene for denne type kontrol kan derfor umiddelbart sammenlignes fra år til år.

Dyr må ikke transporteres, hvis de er højdrægtige. Resultaterne fra velfærdskontrollen i 2010, som vedrører transport af højdrægtigt kvæg, er vist i figur 7. Resultaterne fra 2008 og 2009 er ligeledes medtaget i figuren til sammenligning. Det ses, at der over perioden er sket et fald i antallet af

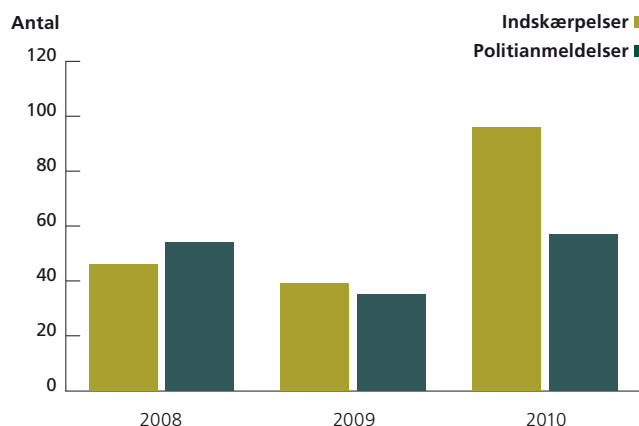
FIGUR 7. TRANSPORT AF HØJDRÆGTIGT KVÆG

Antallet af indskærpelser og politianmeldelser, der blev givet i hhv. 2008, 2009 og 2010, fordi kvæg, som blev transporteret til slagtning, var højdrægtigt.

FIGUR 8. SLAGMÆRKER PÅ SVIN

Antallet af indskærpelser og politianmeldelser, der blev givet i hhv. 2008, 2009 og 2010, fordi svin transporteret til slagtning havde slagmærker som følge af slag med en stump genstand eller overdreven brug af tatoveringshammer.

FIGUR 9. SKULDERSÅR HOS SØER

Antallet af indskærpelser og politianmeldelser, der blev givet i hhv. 2008, 2009 og 2010, fordi søer transporteret til slagtning havde skuldersår.

indskærpelser og politianmeldelser indgivet, fordi det transporterede kvæg var højdrægtigt. Overtrædelserne berørte i næsten samtlige tilfælde et enkelt dyr.

Det hænder, at der ankommer svin med slagmærker på slagterierne. Slagmærkerne tyder på, at dyrene har været udsat for slag med en stump genstand eller slag med en tatoveringshammer. Slagmærkerne kan være påført før transporten, når dyrene skulle drives ud af stalden, eller fx i forbindelse med selve på- eller aflæsningen på transportvognen.

Resultaterne fra velfærdskontrollen i 2010, som vedrører slagmærker i forbindelse med håndtering af svin, er vist i figur 8. Resultaterne fra 2008 og 2009 er medtaget i figuren til sammenligning. Som det ses af figuren, blev der givet flere indskærpelser på grund af slagmærker i 2010 end i både 2008 og 2009.

Antallet af transporterede svin med slagmærker som følge af slag med en stump genstand eller en tatoveringshammer, der resulterede i en indskærpelse, var i 2010 mindst ⁸ 260. I hhv. 2008 og 2009 var der tale om mindst 437 og mindst 368 svin. Antallet af svin med slagmærker, der i 2010 resulterede i en politianmeldelse, omfattede mindst 376. I hhv. 2008 og 2009 var der tale om mindst 266 og mindst 272 svin.

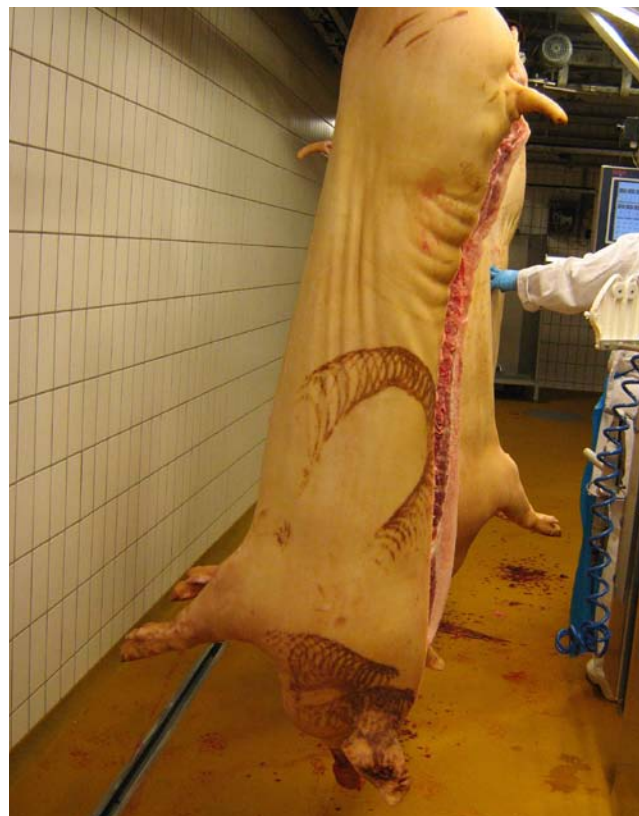
Det er ikke tilladt at transportere søer, som har alvorlige skuldersår. Skuldersår hos søer opstår, hvis søerne i en periode er udsat for et vedvarende tryk på skulderen. Magre søer og søer, som ligger meget ned, fx syge søer, er mere udsatte for at få skuldersår.

Resultaterne fra velfærdskontrollen i 2010, som vedrører transport af søer med skuldersår til slagteri, er vist i figur 9.

Resultaterne fra 2008 og 2009 er medtaget i figuren til sammenligning. Som det ses af figuren, er der over perioden sket et fald i antallet af politianmeldelser indgivet for transport af søer med skuldersår til slagtning.

Antallet af indskærpelser givet i 2010 for transport af søer med skuldersår til slagteri dækkede over i alt fem søer. Til sammenligning var der i 2008 og 2009 tale om hhv. otte og to søer. Antallet af politianmeldelser indgivet i 2010 for transport af søer med skuldersår til slagteri dækkede over syv søer. I 2008 og 2009 var der tale om hhv. 84 og 25 søer.

⁸ I nogle af indskærpelserne og politianmeldelserne er det ikke opgjort, præcist hvor mange dyr der var omfattet. I stedet står der fx "25-30 dyr" eller "ca. 25 dyr". I sådanne tilfælde er der regnet med det laveste af de to tal, eller – hvor der er angivet et omtrentligt tal – med det angivne cirkatal.

VOLD MOD DYR Det er forbudt at slå eller sparke dyr. Personer, der håndterer dyr, skal være uddannet eller kvalificeret til det og udføre deres arbejde uden anvendelse af vold eller andre metoder, der kan påføre dyrene unødigt frygt, skader eller lidelser. Billedet viser slagtekroppen af en gris, hvor der er tydelige mærker efter brug af højtryksrenser. Overtrædelsen blev politianmeldt. (Foto: Fødevarestyrelsen).

FAKTA – I HVOR MANGE BESÆTNINGER BLEV LOVEN IKKE OVERHOLDT?

Når myndighederne aflægger et velfærdskontrolbesøg i en besætning, resulterer besøget enten i, at der ingen anmærkninger gives, fordi landmanden overholder alle regler, eller det resulterer i en indskærpelse, et påbud eller en politianmeldelse.

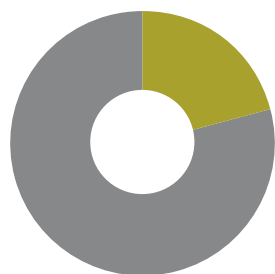
Den procentvise fordeling i 2010 af kontrollerede kvæg-, svine-, slagtekyllinge⁹- og pelsdyrbesætninger¹⁰ uden anmærkninger og besætninger, som fik én eller flere sanktioner – enten indskærpelse, påbud eller politianmeldelse – for at overtræde én eller flere regler, er vist i cirkeldiagrammerne herunder. Opgørelserne giver en oversigt over, i hvor stor en

procentandel af de kontrollerede besætninger loven blev overholdt i 2010, og i hvor stor en procentandel af besætningerne loven ikke blev overholdt.

⁹ I 2010 blev 50 slagtekyllingebesætninger kontrolleret.

¹⁰ I 2010 blev 100 % af pelsdyrbesætningerne kontrolleret.

KVÆGBESÆTNINGER 2010

■ **21 %**
Kontrollerede besætninger **med** indskærpelser, påbud og/eller politianmeldelser

■ **79 %**
Kontrollerede besætninger **uden** indskærpelser, påbud og/eller politianmeldelser

SVINEBESÆTNINGER 2010

■ **49 %**
Kontrollerede besætninger **med** indskærpelser, påbud og/eller politianmeldelser

■ **51 %**
Kontrollerede besætninger **uden** indskærpelser, påbud og/eller politianmeldelser

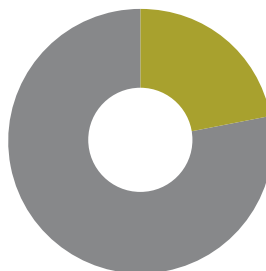
PELSDYRBESÆTNINGER 2010*

■ **50 %**
Kontrollerede besætninger **med** indskærpelser, påbud og/eller politianmeldelser

■ **50 %**
Kontrollerede besætninger **uden** indskærpelser, påbud og/eller politianmeldelser

SLAGTEKYLLINGEBESÆTNINGER 2010

■ **22 %**
Kontrollerede besætninger **med** indskærpelser, påbud og/eller politianmeldelser

■ **78 %**
Kontrollerede besætninger **uden** indskærpelser, påbud og/eller politianmeldelser

* Indeholder sanktioner givet før praksisændring om rør og redekassestørrelse, jf. fodnoterne s. 55

**FAKTA –
DEN DANSKE DYREBESTAND 2010: ANTAL DYR, ANTAL BESÆTNINGER OG ANTAL SLAGTEDE DYR**

Tabel 9 Antal dyr og antal besætninger i Danmark i 2010 opdelt på dyreart (Kilde: CHR, Fødevarestyrelsen, juni 2010).

Dyreart	Antal dyr	Antal besætninger
Kvæg	1.614.895	19.681
Svin	13.492.440	9.100
Fjerkræ	27.540.807	1.219
Pelsdyr	10.930.338	1.686
Får	172.580	8.629
Geder	25.368	3.624
Heste ¹¹	Ca. 200.000	-
Hjorte	17.248	616

¹¹ Tallet er anslået af Videncenter for Landbrug, Heste og Danmarks Statistik

Tabel 10 Antal slagtede dyr opdelt på dyreart i 2010 (Kilde: Landbrug & Fødevarer)

Dyreart	Antal dyr
Kvæg ¹²	494.800
Svin	20.243.421
Slagtekyllinger	108.664.000
Andet slagtefjerkræ (gæs, ænder, kalkuner)	1.924

¹² Eksklusive hjemmeslagtninger

FAKTA – OM KONTROL AF TRÆDEPUDESVIDNINGER HOS KYLLINGER

Siden 1. januar 2002 er danske slagtekyllinger blevet kontrolleret for forekomsten af såkaldte trædepudesvidninger. Omfanget af trædepudesvidninger bruges af myndighederne som en indikator for, om der er velfærdsmæssige problemer i en slagtekyllingebesætning.

HVORFOR KONTROLLERES TRÆDEPUDESVIDNINGER?

Baggrunden for, at der blev indført et krav om kontrol af ætsninger på kyllingernes fødder, var, at der fra især Sverige var erfaring for, at graden af ætsninger på kyllingernes fødder afspejler velfærdsmæssige problemer i besætningen. Når slagtekyllinger får trædepudesvidninger, skyldes det, at strøelsen er fugtig og ammoniakholdig, og det kan skyldes en række forhold af betydning for kyllingernes velfærd, som fx klimastyring (ventilation og temperatur), sygdom, foder, belægningsgrad og management.

LOVMÆSSIG BAGGRUND FOR KONTROLLEN AF TRÆDEPUDESVIDNINGER

I 2001 udstedte Justitsministeriet lov om hold af slagtekyllinger¹³ og en tilhørende bekendtgørelse¹⁴, hvor der blev fastsat en række velfærdsbestemmelser for besætninger med slagtekyllinger.

Bekendtgørelsen fastsatte en række bestemmelser for hold af slagtekyllinger, herunder krav om belægningsgrad, lysprogrammer og forskellige driftsrutiner, samt krav om kontrol med slagtekyllingebesætninger.

I bekendtgørelsen blev der fastsat krav om, at besætninger skulle underkastes to former for kontrol:

- Dels skal 5 %, dog mindst 50, af produktionsstederne med slagtekyllinger underkastes stikprøvemæssig kontrol for overholdelse af kravene til slagtekyllingebesætninger. Læs mere om resultaterne af velfærdskontrollen i slagtekyllingebesætninger i tabel 17.
- Dels skal alle slagtekyllinger, der indleveres til slagtning i Danmark, underkastes kontrol for forekomsten af såkaldte trædepudesvidninger (dvs. ætsninger på fødderne) for at vurdere, om der er velfærdsproblemer i besætningen.

HVORDAN UDFØRES KONTROLLEN?

Kontrollen af trædepudesvidninger udføres på den måde, at der fra hvert hold slagtekyllinger, som sendes til slagtning på et dansk slagteri, udtages én fod fra 100 af de indleverede kyllinger, som kontrolleres for forekomst af trædepudesvidninger. Fødderne får tildelt et antal point, som afhænger af alvoren af svidninger. Ingen svidninger betyder 0 point, mindre alvorlige svidninger betyder 0,5 point, og alvorlige svidninger betyder 2 point.

HVORNÅR FÅR KONTROLLEN KONSEKVENSER, OG HVAD SKER DER?

Hvis et hold slagtekyllinger får tildelt i alt 40 point eller mindre, giver det ikke anledning til bemærkninger. Hvis holdet tildeles 41-80 point, skal embedsdyrlægen henstille til slagtekyllingeproducenten om at rette op på de utilstrækkelige forhold.

Hvis der ikke rettes op efter en henstilling, eller hvis et hold får et samlet pointtal på 81 eller derover, underretter slagteriets embedsdyrlæge fødevareregionen om, at der skal følges op over for besætningen.

Når regionen får oplysning om, at der skal følges op, kan regionen påbyde, at der rettes op på et forhold, eller at der skal udarbejdes en handlingsplan for, hvordan der skal rettes op. Under visse omstændigheder kan fødevareregionen påbyde, at besætningsgraden skal nedsættes, dog normalt ikke til under 25 kg kyllinger pr. m².

HVAD VISTE KONTROLLEN I 2010?

I 2010 fik 47 besætninger enten en indskærpelse, et påbud eller en politianmeldelse i forbindelse med opfølgende kontrol som følge af for mange trædepudesvidninger. Det svarede til ca. 20 % af alle slagtekyllingebesætninger.

Nogle besætninger har fået mere end én sanktion, fx både en indskærpelse og et påbud. Derudover har nogle besætninger fået en indskærpelse, et påbud eller en politianmeldelse, som hver omfattede mere end én overtrædelse.

I alt fik otte besætninger indskærper, 43 besætninger fik påbud heraf 2 påbud om reduktion af belægningsgrad, og fire besætninger blev politianmeldt.

De påbud, der blev givet ved overtrædelser, betød fx, at besætningsejerne skulle:

- rette op på utilstrækkelige forhold for at nedsætte forekomsten af trædepudesvidninger, *og/eller*
- udarbejde en redegørelse for, hvordan forholdene kunne forbedres, *og/eller*
- nedsætte belægningsgraden, *og/eller* forbedre strøelsen, så den var tør og løs i overfladen, *og/eller*
- redegøre for tiltag til at sikre, at temperaturen i husene ikke er væsentlig højere end udendørstemperaturen.

¹³ Lov nr. 336 af 16. maj 2001 om hold af slagtekyllinger (med senere ændringer).

¹⁴ Bekendtgørelse nr. 1069 af 17. december 2001 om hold af slagtekyllinger og rugeægsproduktion (nu ophævet og erstattet af bekendtgørelse nr. 757 af 23. juni 2010 af samme navn).

TRÆDEPUDESVIDNINGER På billedet ses eksempler på trædepudesvidninger: hhv. et mindre sår og fortykket hud.

9A

VELFÆRDSKONTROL
I BESÆTNINGER
KVÆG

Tabel 11. Kvæg 2010. Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i kvægbesætninger kontrol-
leret i forbindelse med 5 %-velfærdskontrollen i 2010

KALVE UNDER 6 MDR (2010)

Personale, management og tilsyn	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Dyrene behandles ikke forsvarligt	2	0	3
Dyrene behandles ikke omsorgsfuldt			
– huses og passes ikke i overensstemmelse med deres behov	0	0	3
Syge/tilskadekomne dyr får ikke fornøden pleje/behandling	0	2	1
Det erhvervsmæssige dyrehold tilses ikke årligt af en dyrlæge	2	0	0
Staldindretning og pladsforhold			
Dyrene har ikke den fornødne bevægelsesfrihed	0	0	2
Kalve > 8 uger holdes i enkeltboks	8	2	1
Arealkrav for opstaldning af kalve er ikke opfyldt	8	1	2
Kalve i enkeltbokse kan ikke se og røre andre kalve	20	5	0
Kalve holdes bundet	1	0	4
Bygninger, materialer, rengøring og nærmiljø			
Rum, materialer og udstyr kan være skadelige, kan have skarpe kanter/spidse fremspring	3	1	1
Stalde, inventar og redskaber holdes ikke tilstrækkelig rent og hygiejnisk	1	0	1
Lejearealet er ikke bekvemt, rent og tørt	2	0	1
Belysningen i stalden opfylder ikke dyrenes adfærdsmæssige og fysiologiske behov	1	0	0
Udegående fyr kan ikke finde ly og læ	1	0	0
Rum og arealer er ikke indrettet så dyrenes behov tilgodeses	0	1	0
Foder og vand			
Dyrene har ikke fri adgang til vand	18	3	4
Alle dyr har ikke adgang til foder, der passer til deres behov	0	0	1
Operative indgreb			
Proceduren for kastration følges ikke	1	0	0
Optegnelser o.lign			
Optegnelser over medicinsk behandling og antal døde dyr føres eller opbevares ikke	8	0	1

Fortsat... Tabel 11. Kvæg 2010. Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i kvægbesætninger kontrolleret i forbindelse med 5 %-velfærdskontrollen i 2010

KREATURER OVER 6 MDR (2010)

Personale, management og tilsyn	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Dyrene behandles ikke forsvarligt	14	1	4
Dyrene behandles ikke omsorgsfuldt			
– huses og passes ikke i overensstemmelse med deres behov	5	3	3
Syge/tilskadekomne dyr får ikke fornøden pleje/behandling	5	12	3
Det erhvervsmæssige dyrehold tilses ikke årligt af en dyrlæge	15	3	0
Dyrene passes ikke af tilstrækkeligt personale	0	0	1
Der er ingen fast eller mobil belysning, så dyrene til enhver tid kan tilses nøje	0	1	0
Staldindretning og pladsforhold			
Dyrene har ikke den fornødne bevægelsesfrihed	2	2	1
Bygninger, materialer, rengøring og nærmiljø			
Stalde, inventar og redskaber holdes ikke tilstrækkelig rent og hygiejnisk	1	0	1
Rum og arealer er ikke indrettet så dyrenes behov tilgodeses	2	3	3
Rum, materialer og udstyr kan være skadelige, kan have skarpe kanter/spidse fremspring	4	2	1
Udformning af udstyr til fodring og vanding giver risiko for forurening af foder og vand	0	0	2
Udegående dyr kan ikke finde ly og læ	3	1	1
Belysning i stalden opfylder ikke dyrenes behov	0	1	0
Foder og vand			
Fodring og vanding opfylder ikke fysiologiske og sundhedsmæssige behov	3	1	1
Optegnelser o.lign			
Optegnelser over medicinsk behandling og antal døde dyr føres eller opbevares ikke	19	1	1

9B

VELFÆRDSKONTROL
I BESÆTNINGER
SVIN

Tabel 12. Svin 2010. Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i svinebesætninger kontrolleret i forbindelse med 5 %-velfærdskontrollen i 2010

SVIN (2010)			
Personale, management og tilsyn	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Dyrene behandles ikke forsvarligt	10	14	27
Dyrene behandles ikke omsorgsfuldt			
– huses og passes ikke i overensstemmelse med deres behov	5	19	27
Syge/tilskadekomne dyr får ikke fornøden pleje/behandling	26	39	26
Der er søer med skuldersår	11	10	5
Proceduren omkring aflivning er ikke korrekt	2	2	2
Dyrene tilses ikke dagligt	1	0	0
Det erhvervmæssige dyrehold tilses ikke årligt af en dyrlæge	5	0	1
Dyrene passes ikke af tilstrækkeligt/kvalificeret personale	2	0	1
Drægtige søer/gylte indsættes ikke rettidigt i drægtighedsstalden	3	0	1
Der foretages ikke foranstaltninger til hindring af slagsmål	1	2	3
Søer og gylte rengøres ikke inden indsættelse i faresti	1	0	0
Hytterne er ikke isolerede eller på anden måde indrettet så svinenes temperaturkrav tilgodeses under alle vejrforhold	0	1	0
Staldindretning og pladsforhold			
Dyrene har ikke den fornødne bevægelsesfrihed	0	1	1
Alle svin kan ikke lægge sig, hvile og rejse sig uden besvær	5	5	3
Pattegrise kan ikke hvile samtidig på et fast gulv	1	1	1
Arealkrav til fravænnings-, avls- og slagtesvin er ikke opfyldt	6	2	2
Arealkrav til ornestier er ikke opfyldt	3	2	1
Arealkrav til individuel-/ aflastningssti til søer/gylte i løsdrift er ikke opfyldt	1	1	0
Arealkrav til sygestier er ikke opfyldt	4	2	0
Drægtige søer/gylte er ikke løsgående 4 uger efter løbning til 1 uge før forventet faring	0	1	0
Arealkrav til hytter til udegående svin er ikke opfyldt	1	0	0
Svin holdes ikke i stabile flokke	1	0	0

Fortsat... Tabel 12. Svin 2010. Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i svinebesætninger kontrolleret i forbindelse med 5 %-velfærdskontrollen i 2010

Bygninger, materialer, rengøring og nærmiljø	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Rum og arealer er ikke indrettet så dyrenes behov tilgodeses	0	2	0
Rum, materialer og udstyr kan være skadelige – have skarpe kanter/spidse fremspring	5	4	5
Stalde, inventar og redskaber holdes ikke tilstrækkelig rent og hygiejnisk	0	1	0
Udformning af udstyr til fodring og vanding giver risiko for forurening af foder og vand	0	1	0
Staldklimaet vurderes skadeligt for dyrene	2	0	0
Lejearealet er ikke bekvemt, rent og tørt	12	4	8
Gulvene danner ikke et jævnt og stabilt underlag	3	0	2
Det mekaniske udstyr (ventilation, alarm m.v.) opfylder ikke kravene	1	2	1
Belysningen i stalden opfylder ikke dyrenes adfærdsmæssige og fysiologiske behov	6	0	2
Der mangler sygestier	20	14	9
Krav til indretning af sygestier er ikke opfyldt	51	7	9
Der er ikke etableret overbrusningsanlæg eller tilsvarende	4	1	0
Søer har ikke adgang til redebygningsmateriale i ugen op til faring	0	0	2
Dyrene har ikke permanent og tilstrækkelig adgang til rodemateriale	84	27	12
Der er ikke 90 cm fast gulv fra krybben i enkeltbokse til drægtige søer og gylte	1	0	0
1/3 af gulvarealet til smågrise, avls- og slagtesvin er ikke fast eller drænet	1	0	0
Der mangler strøelse på fast/drænet gulv i individuelle/aflastningsstier til drægtige søer og gylte	1	0	0
Der er ikke et sammenhængende areal med fast eller drænet gulv og med strøelse til drægtige søer og gylte i aflastningsstier eller løsdrift	2	1	0
Udlægges der strøelse skal det være rent, tørt og uskadeligt for svinene	2	0	1

Fortsat... Tabel 12. Svin 2010. Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i svinebesætninger kontrolleret i forbindelse med 5 %-velfærdskontrollen i 2010

Foder og vand	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Fodring og vanding opfylder ikke fysiologiske og sundhedsmæssige behov	0	1	1
Svin over 2 uger har ikke permanent adgang til vand	2	0	1
Drægtige søer/gylte får ikke halm eller fyldende foder	0	0	1
Udegående dyr har ikke fri adgang til vand	2	1	0
Alle dyr har ikke adgang til foder, der passer til deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov	0	1	0
Operative indgreb			
Proceduren for halekupering af grise følges ikke	11	0	1
Proceduren for kastration af grise følges ikke	2	0	0
Optegnelser o.lign			
Optegnelser over medicinsk behandling og antal døde dyr føres eller opbevares ikke	46	16	3

9C

VELFÆRDSKONTROL
I BESÆTNINGER
FÅR

Tabel 13. Får 2010. Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i fårebesætninger kontrolleret i forbindelse med 5 %-velfærdskontrollen i 2010

FÅR (2010)			
Personale, management og tilsyn	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Dyrene behandles ikke forsvarligt	0	1	0
Proceduren omkring aflivning er ikke korrekt	1	0	0
Syge/tilskadekomne dyr får ikke fornøden pleje/behandling	2	2	0
Det erhvervmæssige dyrehold tilses ikke årligt af en dyrlæge	8	3	0
Staldindretning og pladsforhold			
Dyrene har ikke den fornødne bevægelsesfrihed	1	0	0
Bygninger, materialer, rengøring og nærmiljø			
Udegående dyr kan ikke finde ly og læ	3	2	0
Rum og arealer er ikke indrettet så dyrenes behov tilgodeses	1	0	0
Rum, materialer og udstyr kan være skadelige			
– have skarpe kanter/spidse fremspring	0	2	0
Staldklimaet vurderes skadeligt for dyrene	0	1	0
Foder og vand			
Fodring og vanding opfylder ikke fysiologiske og sundhedsmæssige behov	2	0	0
Operative indgreb			
Halestumpen efter halekupering af lam kan ikke dække anus og vulva	2	0	0
Optegnelser o.lign.			
Optegnelser over medicinsk behandling og antal døde dyr føres eller opbevares ikke	10	0	0

9D

VELFÆRDSKONTROL
I BESÆTNINGER
GEDER

Tabel 14. Geder 2010. Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i gedebesætninger kontrolleret i forbindelse med 5 %-velfærdskontrollen i 2010

GEDER (2010)			
Personale, management og tilsyn	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Proceduren omkring aflivning er ikke korrekt	1	0	0
Det erhvervsmæssige dyrehold tilses ikke årligt af en dyrlæge	1	0	0
Bygninger, materialer, rengøring og nærmiljø			
Rum, materialer og udstyr kan være skadelige, kan have skarpe kanter/spidse fremspring	1	0	0
Foder og vand			
Fodring og vanding opfylder ikke fysiologiske og sundhedsmæssige behov	1	0	0
Optegnelser o.lign.			
Optegnelser over medicinsk behandling og antal døde dyr føres eller opbevares ikke	1	0	0

9E

VELFÆRDSKONTROL
I BESÆTNINGER
HESTE

Tabel 15. Heste 2010. Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i besætninger med heste kontrolleret i forbindelse med 5 %-velfærdskontrollen i 2010

HESTE (2010)

Personale, management og tilsyn	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Dyrene behandles ikke forsvarligt	0	0	1
Syge/tilskadekomne dyr får ikke fornøden pleje/behandling	0	1	0
Det erhvervsmæssige dyrehold tilses ikke årligt af en dyrlæge	0	2	0
Beskæring af hove sker ikke efter behov	2	0	0
Heste oplæres ikke i håndtering i en tidlig alder	1	0	0
Heste kommer ikke på fold eller motioneres ikke 2 timer 5 gange om ugen	1	0	0
Dyrene behandles ikke omsorgsfuldt – huses og passes ikke i overensstemmelse med deres behov	0	0	1
Staldindretning og pladsforhold			
Dyrene har ikke den fornødne bevægelsesfrihed	0	1	0
Arealkrav til læskur/bygning er ikke opfyldt	0	3	0
Bygninger, materialer, rengøring og nærmiljø			
Rum og arealer er ikke indrettet så dyrenes behov tilgodeses	1	0	0
Rum, materialer og udstyr kan være skadelige, kan have skarpe kanter/spidse fremspring	1	1	1
Lejearealet er ikke bekvemt, rent og tørt	0	3	0
Udegående dyr kan ikke finde ly og læ	0	2	0
Der er ikke tilstrækkelig loftshøjde i stalden	1	0	0
Der findes ikke en lyskilde ud over det naturlige lys, så hestene kan besigtiges nøje	2	0	0
Staldrumfanget pr. hest er mindre end 30 m³	1	0	0
Læskur til heste er ikke anbragt et sted med tilstrækkelig afvanding	0	1	0
Det mekaniske udstyr (ventilation, alarm m.v.) opfylder ikke kravene	1	0	0
Foder og vand			
Hestene har ikke fri adgang til rent drikkevand	4	1	0
Fodring og vanding opfylder ikke fysiologiske og sundhedsmæssige behov	0	2	0
Optegnelser o.lign.			
Optegnelser over medicinsk behandling og antal døde dyr føres eller opbevares ikke	51	7	0

9F

VELFÆRDSKONTROL
I BESÆTNINGER-
PELSDYR

Tabel 16. Pelsdyr 2010. Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i pelsdyrsbesætninger kontrolleret i forbindelse med velfærdskontrollen i 2010*

Personale, management og tilsyn	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Dyrene behandles ikke forsvarligt	0	2	11
Dyrene behandles ikke omsorgsfuldt			
– huses og passes ikke i overensstemmelse med deres behov	0	3	12
Syge/tilskadekomne dyr får ikke fornøden pleje/behandling	25	33	11
Det erhvervsmæssige dyrehold tilses ikke årligt af en dyrlæge	40	25	1
Dyrene passes ikke af tilstrækkeligt personale	2	0	1
Dyrene tilses ikke dagligt	3	2	1
Proceduren omkring aflivning er ikke korrekt	66	28	4
Der træffes ikke passende foranstaltninger ved tydelige sundhed-/adfærdsmæssige forandringer	7	1	5
Avlstæver indhuses ikke i hvert andet bur fra medio april til fravænning	45	11	1
Der træffes ikke rimelige foranstaltninger for at hindre, at dyrene slipper ud	4	2	0
Ikke alle dyr har et skjul til rådighed	5	2	0
Burene er ikke i forsvarlig stand	27	10	2
Indfangning, håndtering, flytning af mink er ikke skånsom	2	0	0
Ved indsætning af mere end 2 ungdyr føres ikke ekstra tilsyn	5	6	2
Dyr, der holdes udendørs, er ikke bedst muligt beskyttede mod rovdyr og smitterisici	1	1	0
Indhegninger, bygninger og bure er ikke vedligeholdt så skadedyr kan bekæmpes	9	0	0
Der skal være plads til rådighed til om nødvendigt at isolere dyrene	1	0	0
Hvalpe/ungdyr må ikke indhuses i nærheden af moderen	3	0	0
Det skal være muligt uden vanskelighed at tilse alle dyrene grundigt	1	0	0
Brug af nakketang til indfangning af ræve er ikke tilladt	0	1	0
Efter fravænning og indtil kønsmodenhed skal grupper af ungdyr helst placeres i eget kuld (chinchilla)	0	1	0
Voksne ræve må ikke sættes sammen (bortset fra avlsdyr i par)	0	1	0

* I 2010 blev 100 % af pelsdyrfarmene kontrolleret

Fortsat... **Tabel 16. Pelsdyr 2010.** Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i pelsdyrsbesætninger kontrolleret i forbindelse med velfærdskontrollen i 2010

Staldindretning og pladsforhold	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Dyrene har ikke den fornødne bevægelsesfrihed	0	0	1
Alle dyr kan ikke benytte redekassen samtidig*	161	36	5
Dyrene har ikke adgang til en varmesolerende redekasse	6	4	0
Arealkrav for opstaldning af mink er ikke opfyldt	15	12	4
Arealkrav til rævebur er ikke opfyldt	1	2	0
Indhegninger og bygninger giver ikke dyrene tilstrækkelig plads til at udføre normal bevægelsesadfærd, pelspleje mm. efter behov	3	1	0
Ved indsætning af mere end to undgyr er der ikke 600cm ² ekstra (chinchilla)	0	1	0
Der er ikke plads til rådighed til om nødvendigt at adskille dyrene	3	0	0
Burenes åbninger skal være så store, at pelsdyrene kan sættes ind og tages ud af buret uden vanskelighed	0	1	0
Bygninger, materialer, rengøring og nærmiljø			
Rum, materialer og udstyr kan være skadelige, kan have skarpe kanter/spidse fremspring	15	6	0
Burene og de områder dyrene kommer i kontakt med rengøres ikke tilstrækkeligt	34	22	3
Redekassen forsynes ikke regelmæssigt med rigelige mængder halm	56	25	4
Der er ikke permanent adgang til halm eller hylde/rør**	178	90	11
Ræve skal have mulighed for at gnave	2	5	0
Belysningen opfylder ikke dyrenes adfærdsmæssige eller fysiologiske behov	8	0	2
Staldklimaet vurderes skadeligt for dyrene	0	1	0
Rum og arealer er ikke indrettet så dyrenes behov tilgodeses	0	0	5
Chinchillaer skal have egnede platforme til bevægelsesaktivitet, efter ungerne er fravænnet	3	1	0
25% af underlaget i opholdsarealet er ikke fast gulv (chinchilla)	3	1	0
Hylernes bund er ikke af fast materiale	2	0	0
Chinchillaer skal have adgang til at sandbade en gang om dagen	0	1	0
Ræve har ikke adgang til en hylde eller en kasse	1	2	0
Hylde til ræve skal være afskærmet af to sammenstødende sider af uigennemsigtigt materiale	0	1	0
Der er ikke tilstrækkeligt redemateriale i dyrenes opholdssted	0	1	0

Fortsat... **Tabel 16. Pelsdyr 2010.** Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i pelsdyrsbesætninger kontrolleret i forbindelse med velfærdskontrollen i 2010

Foder og vand	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Fodring og vanding opfylder ikke fysiologiske og sundhedsmæssige behov	1	0	0
Alle dyr har ikke adgang til vand	0	2	0
Der fodres ikke med tilstrækkeligt nærende, hygiejnisk, afbalanceret foder	11	2	0
Optegnelser o.lign			
Optegnelser over medicinsk behandling og antal døde dyr føres eller opbevares ikke	352	46	10

* Myndighederne bedømmer, at kravet til tilgængeligt bundareal i redekassen er opfyldt, når samtlige dyr kan ligge i redekassen samtidigt uden at skulle ligge i lag (jf. § 21, stk. 1, i bek. nr. 1734 af 22/12 2006 om beskyttelse af pelsdyr). I slutningen af oktober 2010 udmeldte Fødevarestyrelsen en præcisering af retningslinjerne i form af en række minimummål for redekassen i forhold til antallet af dyr. Denne præcisering kan som udgangspunkt anvendes ved bedømmelsen af bestemmelsen. Samtidig udmeldte Fødevarestyrelsen, at der kan være tilfælde, hvor dyrene er så store, at der kan være behov for en individuel vurdering af, om bundarealet i redekassen er tilstrækkeligt. Det bemærkes, at fødevareministeren ved besvarelsen af spørgsmål nr. 114 (Alm. del) den 6. januar 2011 har oplyst Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om, at minimum 168 sager om redekassestørrelse var blevet afgjort forud for den nævnte præcisering af retningslinjerne. De nævnte sager indgår i tallet ovenfor.

** I størstedelen af 2010 blev rør, som havde en diameter under 4 cm, ikke anset for at opfylde kravet om beskæftigelsesmateriale. Ved en konkret afgørelse, dateret 21. december 2010, blev det fastslået, at kontrolmyndigheden ikke kunne stille minimumskrav til rørets diameter. Herefter er det i hvert enkelt tilfælde vurderet, om anvendte rør kunne anses som fyldestgørende beskæftigelsesmateriale, uden at vejledende mål er lagt til grund for vurderingen.

9G

VELFÆRDSKONTROL
I BESÆTNINGER
FJERKRÆ

Tabel 17. Slagtekyllinger 2010. Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i slagtekyllingebesætninger kontrolleret i forbindelse med velfærdskontrollen i 2010*

Personale, management og tilsyn	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Dyrene behandles ikke forsvarligt	0	0	2
Dyrene behandles ikke omsorgsfuldt			
– huses og passes ikke i overensstemmelse med deres behov	0	0	1
Dyrene tilses ikke mindst to gange dagligt	1	0	0
Døde kyllinger aflives ikke med det samme og syge, tilskadekomne eller misdannede kyllinger aflives ikke straks	1	0	0
Staldindretning og pladsforhold			
Dyrene har ikke den fornødne bevægelsesfrihed	0	0	1
Den gennemsnitlige maksimale belægningsgrad overskrides	3	0	1
Bygninger, materialer, rengøring og nærmiljø			
Det krævede lysprogram overholdes ikke i løbet af opdrætsperioden	4	2	1
Strøelse skal forbedres så den er løs og tør i overfladen	2	0	0
Staldklimet vurderes at være skadelige for dyrene	1	0	0
Optegnelser o.lign.			
Optegnelser over medicinsk behandling og antal døde dyr føres eller opbevares ikke	1	0	0

* Der kontrolleres i 50 besætninger per år.

Tabel 18. Æglæggende høner i bure 2010. Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i besætninger med æglæggende høner i bure kontrolleret i forbindelse med velfærdskontrollen i 2010*

Personale, management og tilsyn	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Det erhvervsmæssige dyrehold tilses ikke årligt af en dyrlæge	5	0	0
Døde høner fjernes ikke hver dag	2	0	0
Staldindretning og pladsforhold			
Der er for mange høner pr. bur	0	5	1
Bygninger, materialer, rengøring og nærmiljø			
Stalde, inventar og redskaber holdes ikke tilstrækkelig rent og hygiejnisk	1	0	0
Belysningen opfylder ikke dyrenes behov	1	0	0
Burene er ikke forsynet med passende kloslidningsanordninger	3	0	0
Bursystemet er ikke indrettet så hønerne ikke kan undslippe	1	0	0
Optegnelser o.lign.			
Optegnelser over medicinsk behandling og antal døde dyr føres eller opbevares ikke	1	0	0
Tilladelse til anvendelse af buranlæg er ikke fornyet	0	1	0

* I 2010 blev 100 % af besætninger med æglæggende høner kontrolleret.

Tabel 19. Æglæggende høner i alternative systemer 2010. Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i besætninger med æglæggende høner i alternative systemer kontrolleret i forbindelse med velfærdskontrollen i 2010*

Personale, management og tilsyn	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Det erhvervmæssige dyrehold tilses ikke årligt af en dyrlæge	11	2	0
Brug af fjerpilninghæmmende midler såsom briller er ikke tilladt	0	1	0
Staldindretning og pladsforhold			
Der er problemer med udgangsåbningernes kapacitet eller placering	1	0	0
Den maksimale belægningsgrad pr m² nytteareal er ikke overholdt	3	0	0
Der er mindre end 4m² pr. høne i udendørsarealerne	2	0	0
Bygninger, materialer, rengøring og nærmiljø			
Hønerne har ikke tilstrækkelig adgang til strøelse	1	0	0
Udformning af udstyr til fodring og vanding giver risiko for forurening af foder og vand	1	0	0
Krav til siddepindes længde eller placering er ikke opfyldt	4	1	0
Det mekaniske udstyr (ventilation, alarm m.v.) opfylder ikke kravene	2	0	0
Der er ikke en tussmørkeperiode af tilstrækkelig varighed, når lyset tændes og slukkes	1	0	0
Udendørsarealer er ikke forsynet med ly for vejr og vind	1	0	0
Foder og vand			
Der er ikke nok fodertrugplads	4	0	0
Der er ikke nok drikke­trugplads	3	3	0
Optegnelser o.lign.			
Optegnelser over medicinsk behandling og antal døde dyr føres eller opbevares ikke	4	2	0

*Der kontrolleres 50 besætninger per år

Tabel 20. Andet fjerkræ 2010. Oversigt over antallet af indskærpelser, påbud og politianmeldelser i besætninger med andet fjerkræ (gæs/ænder/kalkuner) kontrolleret i forbindelse med 5 %-velfærdskontrollen i 2010

Personale, management og tilsyn	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Syge/tilskadekomne dyr får ikke fornøden pleje og behandling	0	1	0
Det erhvervmæssige dyrehold tilses ikke årligt af en dyrlæge	1	0	0

9H

VELFÆRDSKONTROL
VED **TRANSPORT** OG
PÅ **SLAGTERIER**

Tabel 21. Transport til slagteri 2010a. Det totale antal indskærpelser og anmeldelser til politiet i forbindelse med transport til slagteri i 2010

Dyreart	Antal indskærpelser	Antal politianmeldelser
Kvæg	25	67
Svin	178	120
Slagtekyllinger	5	0
Hest	0	0

Tabel 22. Transport til slagteri 2010b. Oversigt over overtrædelser i forbindelse med transport af kvæg, svin og fjerkræ til slagteri i 2010, der medførte indskærpelse eller politianmeldelse. Antallet af berørte dyr er medtaget for overtrædelser, der involverer sygdom og skader

KVÆG – Sygdom og skader	Antal indskærpelser	Antal berørte dyr – indskærpelser	Antal politianmeldelser	Antal berørte dyr – politianmeldelser
Halthed, uspecificeret	1	*	3	3
Støttehalt – Ledbetændelse	1	1	1	1
Støttehalt – Andet	1	1	3	3
Halt og afmagret	1	1	0	0
Dårligt gående	1	1	0	0
Forvoksede klove	2	4	0	0
Hofteskred	1	1	0	0
Indgroet horn	1	1	7	7
Manglende behandling eller aflivning af dyr skadet under transport	1	1	1	1
Manglende behandling eller aflivning af dyr i besætning	1	1	0	0
Transport af nykælver	4	5	1	1
Transport af højdrægtig	2	2	46	48
Kæbesvulst	0	0	2	2
Skedeprolaps	0	0	1	1
Andre overtrædelser end sygdom og skader				
Manglende strøelse	2		1	
Overlæs	4		0	
Transport af uens dyr sammen	3		1	
Besætning anmeldt mhhp mistankebesøg	0		1	
Manglende opdeling ved skillerum	0		1	

*Antallet af berørte dyr ikke oplyst

Fortsat... **Tabel 22. Transport til slagteri 2010b.** Oversigt over overtrædelser i forbindelse med transport af kvæg, svin og fjerkræ til slagteri i 2010, der medførte indskærpelse eller politianmeldelse. Antallet af berørte dyr er medtaget for overtrædelser, der involverer sygdom og skader

SVIN – Sygdom og skader	Antal indskærpelser	Antal berørte dyr – indskærpelser	Antal politianmeldelser	Antal berørte dyr – politianmeldelser
Slagmærker	53	>260	45	>376
Overdreven brug af tatoeringshammer	42	>101	11	27
Slagmærker og overdreven brug af tatoeringshammer	1	1	1	9
Mærker efter el-støder	2	15	4	>18
Brok	19	30	8	9
Halthed, uspecificeret	3	8	1	1
Støttehalt				
<i>Ledbetændelse</i>	6	6	6	6
<i>Gammelt brud</i>	2	2	4	4
<i>Knoglemarvsbetændelse</i>	1	1	2	2
<i>Andet</i>	3	3	4	4
Springhalt				
<i>Ledbetændelse</i>	1	1	0	0
<i>Gammelt brud</i>	0	0	2	2
<i>Knoglemarvsbetændelse</i>	0	0	0	0
<i>Andet</i>	0	0	0	0
Dårligt gående	3	6	2	2
Knoglebrud under transport/aflæsning	3	6	0	0
Lammet bagpart	0	0	1	1
Forvoksede klove	2	3	1	1
Elefantøre/blodøre	6	6	2	2
Halesår	2	2	3	4
Skuldtersår	4	5	7	7
Sår	2	2	5	5
Bylder	1	1	0	0
Svulst	1	1	1	1
Skedeprolaps	0	0	1	1
Endetarmsprolaps	1	1	2	2
Halekupering med elastrator	0	0	1	1

Fortsat... **Tabel 22. Transport til slagteri 2010b.** Oversigt over overtrædelser i forbindelse med transport af kvæg, svin og fjerkræ til slagteri i 2010, der medførte indskærpelse eller politianmeldelse. Antallet af berørte dyr er medtaget for overtrædelser, der involverer sygdom og skader

SVIN – Sygdom og skader	Antal indskærpelser	Antal berørte dyr – indskærpelser	Antal politianmeldelser	Antal berørte dyr – politianmeldelser
Eksem/urinætsninger	1	17	0	0
Afmagret	1	1	0	0
Yverbetændelse	3	3	0	0
Indgroet hjørnetand	0	0	2	2
Klemt/afhugget tryne	0	0	1	1
Andre overtrædelser end sygdom og skader				
Defekter i køretøj	5		0	
Uforsvarlig aflæsning	4		0	
Transport af uens dyr	2		0	
Manglende strøelse i køretøj	3		1	
Mangelfuld ventilation i køretøj	4		0	
Manglende ventilation og overlæs	1		0	
Overlæs på køretøj	5		1	
Manglende ledsagedokument	1		1	
Besætning anmeldt mhhp mistankebesøg	0		2	
Manglende dyrlægeerklæring ved transport af svin med brok	1		0	
FJERKRÆ – Overtrædelser				
Overlæs	1		0	
Hårdhændet behandling	1		0	
Snavsede og våde kyllinger	1		0	
Forbrænding som følge af sollys	1		0	
Forandinger i hud	1		0	

Tabel 23. Transport over samlesteder 2010a. Det totale antal indskærpelser, påbud og anmeldelser til politiet i forbindelse med transport over samlesteder i 2010

Dyreart	Antal indskærpelser	Påbud	Antal anmeldelser til politiet
Kvæg	3	0	1
Svin	15	4	14

Tabel 24. Transport over samlesteder 2010b. Oversigt over overtrædelser i forbindelse med transport af kvæg og svin over samlesteder i 2010, der medførte indskærpelse, påbud eller politianmeldelse. Antallet af berørte dyr er medtaget for overtrædelser, der involverer sygdom og skader.

KVÆG – Sygdom og skader	Antal indskærpelser	Antal berørte dyr – indskærpelser	Antal påbud	Antal berørte dyr – påbud	Antal politianmeldelser	Antal berørte dyr – politianmeldelser
Halthed	0	0	0	0	1	1

Andre overtrædelser end sygdom og skader

Transport af kalve under 14 dage	3	-	0	-	0	-
----------------------------------	---	---	---	---	---	---

SVIN – Overtrædelser

Forvoksede klove	1	1	0	0	0	0
Navlebrok	1	5	0	0	4	8
Halesår	1	35	0	0	0	0
Ikke-transportegnede dyr	2	9	0	0	2	19
Sprængt yverbånd	0	0	0	0	1	1
Skuldersår	0	0	0	0	2	2

Andre overtrædelser end sygdom og skader

Mangler ved dokumenter	2		0		2	
Overlæs	1		4		0	
For lang transporttid	3		0		0	
Anvendelse af elektrisk drivstav	1		0		0	
Køretøj defekt	1		0		0	
Manglende ventilation under transport	1		0		0	
Utilstrækkelig bedøvelse	1		0		0	
Forsinket aflivning	1		0		0	
Afgivelse af urigtige oplysninger	1		0		1	
Overtrædelser vedr. tid for ophold på samlested	0		1		1	
Manglende foder og vanding i 5 dage	0		0		1	

Tabel 25. Eksporter 2010. Oversigt over overtrædelser i forbindelse med eksporter i 2010, der medførte indskærpelse, påbud eller politianmeldelse

Overtrædelser	Antal indskærpelser	Antal påbud	Antal politianmeldelser
Manglende behandling eller aflivning af syge dyr	3	1	0
Manglende foder og rode-beskæftigelsesmateriale	1	0	0
Hårdhændet håndtering af dyrene	1	0	0
Defekter ved køretøj	1	0	0
Overlæs	1	2	0
Manglende vand på bilen	1	0	0
Urigtige oplysninger i logbogen	1	0	0
Manglende temperaturalarm i førehuset	1	0	0
Manglende adskillelse af aggressive dyr	1	0	0

Tabel 26. Velfærdskontrol på slagterier og slagtehus 2010. Oversigt over overtrædelser på slagterier og slagtehus i 2010, der medførte indskærpelse eller politianmeldelse

Overtrædelser	Antal indskærpelser	Antal politianmeldelser
Manglende afblødning	10	1
Manglende/mangelfuld bedøvelse og/eller aflivning	3	0
Hårdhændet inddrivning	2	0
Mærker efter slag eller hårdhændet behandling i stald	2	0
Defekt udstyr i stalden	1	0
Manglende adgang til drikkevand	4	0
Manglende beskyttelse mod vejrlig under transport	5	0
Manglende tilkald af dyrlæge ved ankomst af dyr med slagteattest	1	0
Manglende malkning senest 8 timer efter ankomst	1	0
Overbelægning	3	0
Manglende fodring af overnattende dyr	1	0
Manglende ventilation	1	0
Transport af brokgrise	1	0
Manglende strøelse	1	0

APPENDIKS 1

Aktiviteter i ViD's regi i 2010

JANUAR

FEBRUAR

- Opstartworkshop i Videncenter for Dyrevelfærd den 11. februar

MARTS

- Dialogmøde med Videncenter for Landbrug, Kvæg, den 23. marts

APRIL

- Første styregruppemøde i Videncenter for Dyrevelfærd den 7. april
- Pressemeddelelse om ViD fra Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri den 22. april 2010 "Bedre overvågning af dyrevelfærd i Danmark"

MAJ

- Deltagelse i Animal Welfare Science, Ethics and Law Veterinary Associations (AWSELVA) konference i Bristol, Storbritannien, den 5. maj

- Præsentation af ViD ved Dansk Veterinær Hyologisk Kongres den 6.-7. maj
- Besøg hos veterinærkontrollen i Ringsted den 11. maj. Deltagelse i velfærdskontrolbesøg i svinebesætninger
- Projektgruppemøde i Videncenter for Dyrevelfærd den 12. maj
- Dialogmøde med Landbrug og Fødevarer, Sektion Fjerkræ og Sektion for Økologi, den 17. maj
- Dialogmøde med Dyreværnsorganisationernes Samarbejdsorganisation (DOSO) den 18. maj
- Deltagelse i workshoppen "Citizens and animal welfare: methods, findings and policy implications" på Aarhus Universitet den 20. maj
- Dialogmøde med Dyrenes Beskyttelse den 28. maj

JUNI

- Dialogmøde med Den Danske Dyrlegeforening den 4. juni
- Deltagelse i DG-SANCO-kurset "Animal Welfare during stunning and killing in disease control situations" i Italien den 8.-11. juni
- Dialogmøde med International Transport Danmark (ITD) den 16. juni

- Dialogmøde med København Fur den 18. juni
- Deltagelse i møde med Nordisk Netværksgruppe for Dyrevelfærd den 24. juni
- Styregruppemøde i Videncenter for Dyrevelfærd den 30. juni

JULI

- Deltagelse i P1 Morgens tema om dyrevelfærd. Louise Holm, Fødevarestyrelsen, interviewet til indslaget "Center skal forbedre dyrevelfærd" den 20. juli

AUGUST

- Deltagelse i International Society for Applied Ethologys (ISAE) conference i Uppsala, Sverige, den 4.-7. august. <http://www.applied-ethology.org/index.htm>
- Dialogmøde med Økologisk Landsforening den 18. august

SEPTEMBER

- Projektgruppemøde i Videncenter for Dyrevelfærd den 7. september

OKTOBER

- Dialogmøde med Danish Meat Research Institute (DMRI), Teknologisk Institut, den 11. oktober
- Artikel i Dansk Veterinærtidsskrift. "Større fokus på dyrevelfærd i Danmark" af Lotte Frandsen. Artiklen er baseret på interview med Björn Forkman, Hans Houe og Hans Henrik Dietz, Københavns Universitet. Dansk Veterinærtidsskrift den 15. oktober 2010, årgang 93, nr. 20, side 6-7
- Udgivelse af rapporten "Kontrol af Dyrevelfærd 2008-2009" den 15. oktober
- Nyhed på Fødevarestyrelsens hjemmeside "Dyrevelfærds-kontrol fokuserer på problemer" den 15. oktober
- Deltagelse i Videncenter for Svineproduktions "Svinekon-gres 2010" i Herning den 26.-27. oktober

NOVEMBER

- Teknisk gennemgang af rapporten "Kontrol af Dyrevelfærd 2008-2009" for Fødevareminister Henrik Høegh og Fødevareudvalget den 11. november
- Videncenter for Dyrevelfærds åbningskonference på Clarion Hotel Copenhagen den 18. november med taler af fødevareminister Henrik Høegh og justitsminister Lars Barfoed og præsentationer fra dyrevelfærdsforskere fra Københavns og Aarhus Universitet og fra dyrlæge i Fødevarestyrelsens veterinærrejsehold
- Styregruppemøde i Videncenter for Dyrevelfærd den 30. november

DECEMBER

- Deltagelse i det første møde i Welfare Quality® Network, Schiphol, Holland, den 1. december 2010. Deltager i netværket er Björn Forkman, Københavns Universitet
- Møde med Christina Nygaard, Landbrug og Fødevarer, Fjerkræ, vedr. ViD-projekter i 2010-2011 den 8. december
- Pressemeddelelse fra Fødevareministeriet "Minister vil tjekke dyrevelfærden i svinestaldene" den 28. december. Pressemeddelelsen omhandler nulpunktsundersøgelsen af velfærden i danske svinestalde, som ViD iværksætter i 2011

APPENDIKS 2

Væsentlige bestemmelser på dyrevelfærdsområdet i forbindelse med Fødevarestyrelsens kontrol

GENERELT, FLERE DYREARTER

- Lovbekendtgørelse nr. 1343 af 4. december 2007, bekendtgørelse af dyreværnsloven
- Bekendtgørelse nr. 707 af 18. juli 2000 om mindstekrav til beskyttelse af landbrugsdyr
- Bekendtgørelse nr. 324 af 6. maj 2003 om halekupering og kastration af dyr
- Bekendtgørelse nr. 828 af 7. november 1997 om afhorning af dyr
- Bekendtgørelse nr. 1358 af 15. december 2009 om stikprøvekontrol af velfærd for landbrugsdyr og for heste, som ikke holdes med henblik på landbrugsmæssige formål
- Bekendtgørelse nr. 607 af 25. juni 2009 om forbud mod brug af visse aggregater, halsbånd m.v. til dyr
- Bekendtgørelse nr. 763 af 24. juni 2010 om egenkontrol med dyrevelfærd

BESÆTNINGER, SPECIFIKKE BESTEMMELSER

SVIN

- Lov nr. 404 af 26. juni 1998 om indendørs hold af drægtige søer og gylter

- Lov nr. 104 af 14. februar 2000 om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin
- Lov nr. 173 af 19. marts 2001 om udendørs hold af svin
- Bekendtgørelse nr. 323 af 6. maj 2003 om beskyttelse af svin med senere ændringer

KVÆG

- Lov nr. 520 af 26. maj 2010 om hold af malkekvæg og afkom af malkekvæg
- Bekendtgørelse nr. 756 af 23. juni 2010 om hold af malkekvæg og afkom af malkekvæg
- Bekendtgørelse nr. 999 af 14. december 1993 om beskyttelse af kalve med senere ændringer

HESTE

- Lov nr. 528 af 6. juni 2007 om hold af heste
- Bekendtgørelse nr. 1016 af 21. oktober 2008 om lofthøjden i hestestalde
- Bekendtgørelse nr. 1005 af 9. oktober 2008 om udegående heste
- Bekendtgørelse nr. 125 af 2. februar 2010 om forbud mod brændemærkning af heste

PELSDYR

- Bekendtgørelse nr. 1734 af 22. december 2006 om beskyttelse af pelsdyr
- Lov nr. 466 af 12. juni 2009 om forbud mod hold af ræve

ÆGLÆGGENDE HØNER

- Bekendtgørelse nr. 533 af 17. juni 2002 om beskyttelse af æglæggende høner

SLAGTEKYLLINGER

- Lov nr. 336 af 16. maj 2001 om hold af slagtekyllinger
- Bekendtgørelse nr. 757 af 23. juni 2010 om hold af slagtekyllinger og rugeægsproduktion
- Bekendtgørelse nr. 245 af 16. marts 2010 om uddannelse og kvalifikationer ved hold af slagtekyllinger

TRANSPORT AF DYR

- Rådets forordning (EF) nr. 1/2005 af 22. december 2004 om beskyttelse af dyr under transport og dermed forbundne aktiviteter (transportforordningen)
- Bekendtgørelse nr. 1729 af 21. december 2006 om beskyttelse af dyr under transport

- Bekendtgørelse nr. 674 af 14. juli 2003 om beskyttelse af dyr på samlesteder
- Bekendtgørelse nr. 1728 af 21. december 2006 om uddannelse i transport af dyr
- Vejledning nr. 145 af 21. december 2006 om Rådets forordning (EF) nr. 1/2005 af 22. december 2004 om beskyttelse af dyr under transport og dermed forbundne aktiviteter m.v.

SLAGTNING OG AFLIVNING

- Bekendtgørelse nr. 583 af 6. juni 2007 om slagtning og aflivning af dyr
- Lov nr. 269 af 21. april 2004 om forbud mod slagtning og aflivning af drægtige produktionsdyr og heste i den sidste tiendedel af drægtighedsperioden

---

APPENDIKS 3

Kilder og links til tekstafsnit

ÅRET, DER GIK, I VIDENCENTER FOR DYREVELFÆRD

- Link til ViD på Fødevarestyrelsens hjemmeside: http://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Dyrevelfaerd/Videncenter_for_dyrevelfaerd
- "Kontrol af Dyrevelfærd 2008-2009". Rapport, Videncenter for Dyrevelfærd, Fødevarestyrelsen, Oktober 2009. Læs rapporten her: http://www.fodevarestyrelsen.dk/Publikationer/Alle_publikationer/2010/001.aspx

DEFINITIONER AF OG HOLDNINGER TIL DYREVELFÆRD

- Lassen, J, Sandøe, P & Forkman, B: "Happy pigs are dirty – Conflicting perspectives on animal welfare", *Livestock Science*, 2006, 103:221-230
- Sandøe, P & Christiansen, SB: "Ethics of animal use", Oxford: Blackwell, 2008 Christensen, T, Dejgård Jensen, J, Hansen, HO og Sandøe, P, "Hvordan kan økonomer bidrage til forståelsen af dyrevelfærd", kapitel 3 i *Landbrugets økonomi 2009*, udgivet af Fødevareøkonomisk Institut, Københavns Universitet
- Link til Welfare Quality® hjemmeside: www.welfarequality.net

VELFÆRDSVURDERING OG VELFÆRDSKONTROL

- Appleby MC, Sandoe: "Philosophical debate on the nature of well-being: Implications for animal welfare", *Animal Welfare*, 2002, 11: 283-294
- Boissy A, Manteuffel G, Jensen MB, Moe RO, Spruijt B, Keeling L, Winckler C, Forkman B, Dimitrov I, Langbein J, Bakken M, Veissier I, Aubert A: "Assessment of positive emotions in animals to improve their welfare", *Physiology and Behavior*, 2007, 92: 375-397
- Ingemann, R, Sandoe, P, Enemark, P, Forkman, B: "Conflicting goals of welfare assessment schemes: A case study", *Animal Welfare*, 2009, 18(4): 487-495
- Keeling L: "An Overview of the Development of the Welfare Quality® assessment systems", *Welfare Quality® Reports No. 12*, Cardiff, UK, 2009
- Link til Welfare Quality® hjemmeside: <http://www.welfarequality.net>

DET VANSKELIGE MØDE MELLEM KONTROLLANT OG LANDMAND

- Læs mere om Inger Annebergs ph.d.-projekt: <http://pure.au.dk/portal/da/ingera.jacobsen@agrsci.dk>

- "Dyrevelfærd skal kunne måles". Interview med Jan Tind Sørensen, Dansk Veterinærtidsskrift, 15-03-2010
- "Antropolog udforsker samspillet mellem landmand og myndighed". Interview med Inger Anneberg. Dansk Veterinærtidsskrift, 1-04-2010
- "Små steder – store spørgsmål. Innføring i Socialantropologi". Thomas Hylland Eriksen, Universitetsforlaget, Oslo, 3. oplag, 2004

MYNDIGHEDERNES KONTROL AF DYREVELFÆRD

- Læs mere om myndighedernes kontrol af dyrevelfærd på Fødevarestyrelsens hjemmeside: <http://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Dyrevelfaerd/Velfaerdkontrol>
- "Kontrol af Dyrevelfærd 2008-2009". Rapport, Videncenter for Dyrevelfærd, Fødevarestyrelsen, Oktober 2009. Læs rapporten her: http://www.foedevarestyrelsen.dk/Publikationer/Alle_publikationer/2010/001.aspx

ØGET VELFÆRDSKONTROL AF PELTSDYR I 2010

- "Arbejdsgruppen til udarbejdelse af initiativer til øget kontrol af dyresundhed og dyrevelfærd hos pelsdyravlere".

Arbejdsgrupperapport, Fødevarestyrelsen 2010

- Find arbejdsgrupperapporten her, og læs mere om sundhedsrådgivning på minkfarme: http://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Dyresundhed_og_dyresygdomme/Sundhedsraadgivning/Mink/
- "Stadig plads til forbedringer i udvalgte minkbesættninger". Pressemeddelelse fra Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri den 16. marts 2011 om veterinærrejseholdets kontrolkampagne på 78 minkfarme i 2010

VETERINÆRREJSEHOLDETS KAMPAGNER VEDRØRENDE DYREVELFÆRD I 2010

- Læs mere om veterinærrejseholdet på Fødevarestyrelsens hjemmeside: <http://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Dyrevelfaerd/Veterinaerrejseholdet/>

DYREVELFÆRDSKONTROLLENS RESULTATER I 2010

- Læs mere om resultaterne af tidligere års kontrol af dyrevelfærd på Fødevarestyrelsens hjemmeside: <http://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Dyrevelfaerd/Velfaerdkontrol/Velfaerdsrapport/>

APPENDIKS 4**Offentlige dyrevelfærdskontakter****FØDEVARESTYRELSEN**

Veterinærdirektør Per Henriksen
Mørkhøj Bygade 19
2860 Søborg
Tlf.: 72 27 65 00
Fax: 72 27 65 01
E-mail: fvst@fvst.dk

**VIDENCENTER FOR
DYREVELFÆRD**

Chefkonsulent Christian Strøyer
Center for Dyresundhed,
Dyrevelfærd og Omsætning
Mørkhøj Bygade 19
2860 Søborg
Tlf.: 72 27 65 00
Fax: 72 27 65 01
E-mail: fvst@fvst.dk

FØDEVAREREGION VEST

Regionschef Johan Kjølhede
Overgaard
Veterinærchef (Nord) John Larsen
Veterinærchef (Syd) Ole G. Jørgensen
Sønderskovvej 5
8520 Lystrup
Tlf.: 72 27 50 00
Fax: 72 27 50 01
E-mail: region.vest@fvst.dk

FØDEVAREREGION ØST

Regionschef Hanne Larsen
Veterinærchef Else Enemark
Søndervang 4
4100 Ringsted
Tlf.: 72 27 60 00
Fax: 72 27 60 01
E-mail: region.oest@fvst.dk

KØDKONTROLLEN

Vicedirektør for Kødkontrollen
Lizzi K. Jakobsen
Tysklandsvej 7
7100 Vejle
Tlf.: 72 27 55 00
E-mail: koedkontrol@fvst.dk

VETERINÆRREJSEHOLDET

Leder af veterinærrejseholdet
Flemming Kure Marker
Rosenholmvej 15
7400 Herning
Tlf.: 72 27 50 00
Fax: 72 27 50 05
E-mail:
veterinaerrejseholdet@fvst.dk

PLANTEDIREKTORATET

Kontorchef Aksel Nielsen
Kontrolenheden
Skovbrynet 20
2800 Lyngby
Tlf.: 45 26 36 07
Fax: 45 26 36 16
E-mail: kontrol@pdir.dk

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Institutleder Hans Henrik Dietz
Institut for Produktionsdyr og Heste,
Det Biovidenskabelige Fakultet
Højbakkegård Allé 5
2630 Taastrup
Tlf.: 35 33 29 38
Fax: 35 33 29 44
E-mail: life@life.ku.dk

AARHUS UNIVERSITET

Institutleder Klaus Lønne Ingvartsen
Institut for Husdyrvidenskab
Blichers Allé 20
Postboks 50
8830 Tjele
Tlf.: 89 99 19 00
Fax: 89 99 19 19
E-mail: djf@agrsci.dk

JUSTITSMINISTERIET

Kontorchef Rikke Freil Laulund
Dyrevelfærdskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K
Tlf.: 72 26 84 00
Fax: 33 93 35 10
E-mail: jm@jm.dk

Fødevarestyrelsen

Mørkhøj Bygade 19
2860 Søborg
Tlf: 72 27 65 00
fvst@fvst.dk
www.fvst.dk

KORT OM VIDENCENTER FOR DYREVELFÆRD (ViD)

ViD vil som videnplatform tegne et samlet billede af dyrevelfærdstilstanden i Danmark. ViD vil gøre det muligt for politikere, erhverv m.v. at foretage dyrevelfærdsforbedrende tiltag på et oplyst, databaseret grundlag.

ViD's formål er at bidrage til forbedring af dyrevelfærden i Danmark ved at:

- Foretage databaseret dokumentation af dyrevelfærdstilstanden i Danmark ved at forene kontrolmyndighedernes data med forskningsbaseret viden og indsats samt erhvervets dataopgørelser
- Sammenholde dyrevelfærdsmæssige forhold i Danmark med forholdene i andre europæiske lande
- Formidle viden om dyrevelfærdstilstanden til sine interessenter
- Iværksætte projekter på identificerede problemområder inden for dyrevelfærd.

ViD er et samarbejde mellem:

- Fødevarestyrelsen, Fødevareministeriet
- Københavns Universitet
- Aarhus Universitet
- Justitsministeriet.